

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
МУЗЫЧНАЯ
ПРЭМІЯ

12.12.12:

**А НАМІНАНТЫ —
ПАСЛЯЗАУТРА**

С. 2, 5

ПРЭМЕРА
rondo-опера

ЛЮЦЫЯН **ТАПОЛЯ**

да 100-годдзя
МАКСІМА ТАНКА

Ларыса Сімаковіч

ВЫЯВЛЕННЕ
ЯН ЖАНЧАН
ДЫЯНА ТРЫФАНОВА
ІГАР ЗАДАРОЖНЫ

«КАМЕРНО-КАМЕР» «ТОСЦЫЛІ»
ІЗВЯЖАНАЯ АНДЭЛІЧКА
ХАРОВА ІНСТРУМЕНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ІМЯ Р. ШЫРТЫ
Паставы кірэктар —
НАРОДНАА АРХІСТРА БЕЛАРУСЬ
ЛЮДМІЛА РАЧКАВА

НАВАШАРСКАЯ АНДЭЛІЧКА
НАРОДНАА АРХІСТРА
БЕЛАРУСЬ ІМЯ І. ШЫРТЫ
Паставы кірэктар і галоўны арганіст —
НАРОДНАА АРХІСТРА БЕЛАРУСЬ ІМЯ І. ШЫРТЫ
ІНСТ. РАДМІ ПІСОН

С. 5 ПАЭМА, ЯКАЯ СТАЛА RONDO-ОПЕРАЙ

ҚАСЦЕЛЬНУЮ УМАЦУЮЦЬ

С. 2

ДВА ДНІ ДА КАНЦА ТРЫЕНАЛЕ

С. 8—9

"ЛЕДАВІКОВЫ ПЕРЫЯД". БЕЛАРУСКАЯ ВЕРСІЯ ДЛЯ СУПЕРШОУ

С. 6—7

Абгрунтаванне партнёрства

Рубрыка "Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства" на старонках "Культуры" — ужо амаль цэлы год. Цягам яго мы пастаянна распавядалі пра лепшыя прыклады сацыяльнага партнёрства, якія адшуквалі ў рэгіёнах краіны. Так, у многіх выпадках даводзілася менавіта адшукваць канкрэтныя прыклады: ці то з прычыны іх рэальнай адсутнасці, ці то з-за нягнуткасці прафесійнай дзейнасці работнікаў сферы культуры на месцах. І вось самым бліжэйшым часам гэтая дзейнасць набудзе заканадаўча аформлены грунт для далейшага развіцця.

Справа ў тым, што днямі Міністэрства эканомікі нашай краіны ўнесла ў Савет Міністраў канцэпцыю праекта Закону "Аб праектах дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў Рэспубліцы Беларусь".

Канцэпцыя ўзгоднена з зацікаўленымі дзяржаўнымі органамі ды бізнес-саюзамі. Пры яе падрыхтоўцы былі

прыняты да ўвагі рэкамендацыі міжнародных экспертаў Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН, якая супрацоўнічае з Міністэрствам эканомікі ў рамках Плана мерапрыемстваў па ўкараненні механізмаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў Беларусь. Таксама канцэпцыя дапрацавана з улікам заўваг і прапановаў Адміністрацыі Прэзідэнта нашай краіны. Дарэчы, сам гэты канцэпцыі і яе абгрунтаванне размешчаны на сайце Міністэрства эканомікі.

Асноўнымі мэтамі падрыхтоўкі праекта Закону з'яўляюцца стварэнне ўмоў для развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў Беларусі, садзейнічанне прыцягненню інвестыцый у эканоміку краіны, забеспячэнне эфектыўнасці выкарыстання маёмасці, што знаходзіцца ва ўласнасці дзяржавы, павышэнне якасці тавараў, работ, паслуг, якія прадастаўляюцца насельніцтву. У Законе прапануецца ўрагуляваць адносіны пры ажыццяўленні інвестыцый на аснове праектаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Праект Закону ўяўляе з сябе комплекс мерапрыемстваў па прыцягненні дзяржаўным партнёрам прыватнага

партнёра да ўзаемадзейнення ў дачыненні да аб'ектаў інжынернай, вытворчай, сацыяльнай і транспартнай інфраструктуры. Гэта аб'екты, якія знаходзяцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь і яе адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак і якія патрабуюць рэканструкцыі, рамонту, рэстаўрацыі. Іх выкарыстанне мае ажыццяўляцца на аснове пагаднення аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве. Збудаваныя аб'екты будуць перададзены ва ўласнасць дзяржавы, іх выкарыстанне павінна ажыццяўляцца ў рамках пагаднення. Пры гэтым участкі нетраў, водныя аб'екты, лясы (участкі лясога фонду) не могуць з'яўляцца аб'ектамі праектаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Спадзяёмся, што ў сувязі з прыняццем названага дакумента ў аддзелах культуры Беларусі змогуць больш актыўна развіваць праектную дзейнасць і прыцягваць да ўдзелу ў сваіх акцыях мясцовых бізнесменаў. Прынамсі, вельмі хацелася б на гэта спадзявацца. А "Культура", натуральна, прадоўжыць знаёміць чытачоў з вопытам культурна-работнікаў рэгіёнаў краіны ў галіне дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва.

Праект для Культурнай сталіцы СНД

Рашэнне аб наданні Магілёву, разам з двума іншымі гарадамі Азербайджана і Арменіі, статуса Культурнай сталіцы СНД-2013 было прынята ў Ашхабадзе на пасяджэнні Савета кіраўнікоў дзяржаў СНД.

Удзельнікі пасяджэння зацвердзілі Палажэнне аб Міждзяржаўнай праграме "Культурныя сталіцы Садружнасці". Прынята рашэнне рэалізаваць гэтую праграму ў 2013 годзе ў Азербайджане, Арменіі і Беларусі, абвясціўшы, адпаведна, гарады Габала, Ёмры і Магілёў культурнымі сталіцамі Садружнасці.

Як паведамляецца ў Палажэнні, праграма паклікана стаць эфектыўным інструментам міждзяржаўнага ўзаемадзейнення ў сферы культуры, пасадзейнічаць стварэнню спрыяльнага клімату

для эканамічнага і палітычнага супрацоўніцтва, а таксама гуманітарнаму, сацыяльнаму, эканамічнаму і інфраструктурнаму развіццю ды папулярызацыі асобных тэрыторый і гарадоў, павышэнню статуса Садружнасці на міжнароднай арэне.

Магілёў гатовы падтрымаць любыя крэатыўныя ідэі, якія будуць садзейнічаць папулярызацыі горада за межамі краіны і стварэнню яго станоўчага іміджа.

Намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама Валерый Малашка адзначае, што Магілёў варты звання Культурнай сталіцы СНД-2013. Але дадзены статус — гэта, на думку прадстаўніка аблвыканка-

ма, і вялікая адказнасць, бо шараговымі мерапрыемствамі ў будучым годзе рэгіён і абласному цэнтру не абысціся, таму зараз у стадыі абмеркавання знаходзіцца цэлы шэраг цікавых праектаў. "І тут мы б хацелі бачыць зацікаўленасць ды ўдзел усіх жыхароў Магілёўшчыны, мы гатовы падтрымаць любыя крэатыўныя ідэі, якія будуць садзейнічаць папулярызацыі Магілёва за межамі краіны і стварэнню яго станоўчага іміджа", — адзначаў Валерый Малашка.

На думку намесніка старшыні аблвыканкама, вынікам сумеснай працы павінен стаць не толькі рост папулярынасці і пазнавальнасці Магілёва: не менш важна, каб гэты новы імідж садзейнічаў развіццю эканомікі, прыцягненню ў горад інвестыцый, у тым ліку ў рэалізацыю сацыяльна значных і культурных праектаў.

Ю. Ч.

Акадэмічны тыдзень

14 снежня Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі адзначаць сваё 80-годдзе. Святочныя ўрачыстасці — навуковыя і канцэртныя — ужо распачаліся і будуць доўжыцца цягам тыдня.

Творчыя справаздачы трымае кожны з п'яці факультэтаў, да мінуўшчыны і будучыні галоўнай музычнай ВНУ краіны скіраваны даклады Міжнароднай навуковай канферэнцыі. Але ўсё гэта — толькі кропля ў тым моры музыкі, якую штодзень дораць слухачам выхаванцы БДАМ розных гадоў. Менавіта на іх трымаюцца ўсе творчыя музычныя калектывы Беларусі. Шмат іх працуе і ў замежжы. А колькі з іх яшчэ і выкладае! Так што гэты юбілей папраўдзе датычыцца ледзь не кожнага, хто ў той або іншай ступені звязаны з музыкай.

Буйны навукавы, навуковы, музычна-выканальніцкі цэнтр — да ўсіх гэтых азначэнняў Акадэміі музыкі сёння можна дадаць не толькі рэспублікан-

скі, але і амаль міжнародны статус. Гэтая ВНУ з гонарам падтрымлівае "фірменны" ўзровень прафесійнай падрыхтоўкі — нават вышэйшы, чым у многіх падобных навучальных установах свету. Таму з кожным годам сюды едзе па веды і дыпломы ўсё больш замежнікаў. А лепшыя прадстаўнікі еўрапейскай прафесуры нязменна адзначаюць на майстар-класах цудоўную падрыхтаванасць беларускіх студэнтаў-музыкантаў, гатовых даць фору замежным зоркам. Таму не дзіва, што за апошнія гады БДАМ заключыла каля сарака двухбаковых дамоў аб супрацоўніцтве з іншымі кансерваторыямі, а таксама плёна "ідзе на кантакт" з Еўрапейскай асацыяцыяй кансерваторый, Саветам рэктараў кансерваторый краін СНД, шматлікімі іншымі арганізацыямі ды сусветнымі асацыяцыямі. А яшчэ — з самай

шырокай аўдыторыі ўдзячных прыхільнікаў, якія не прапускаюць ніводнага з канцэртаў, што ледзь не кожны дзень ладзяцца ў абодвух вучэбных карпусах.

Н. Б.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Дзяцінства з кнігай

З 6 па 10 снежня ў Мінскім дзяржаўным палацы дзяцей і моладзі праходзіць выстаўка-кірмаш дзіцячай кнігі "Кніжкі ў штоніках". Гэта асветніцкая акцыя ў рамках Праграмы Міжнароднага творчага аб'яднання дзіцячых аўтараў па падтрымцы дзіцячага і сямейнага чытання "Чытаючыя дзеці — квітнеючая краіна!".

У выстаўцы ўдзельнічае шэраг выдавецтваў Беларусі і Расіі, а таксама — амаль трыццаць дзіцячых пісьменнікаў з дзвюх краін.

Загадчык сектара інфармацыі Палаца дзяцей і моладзі Іна Білічэнка паведала карэспандэнту "К", што восем тысяч дзяцей, якіх аб'ядноўвае ўстанова, возьме ўдзел у мерапрыемствах выстаўкі-кірмашу.

Акрамя экспазіцыі кніг, у Палацы наладжаны інтэрактыўныя пля-

цоўкі з гульнёвымі праграмамі і экранамі, на якіх дэманструюцца мультфільмы. Прадугледжана спецыяльная праграма і для дарослых: гэта семінары-трэнінгі, сустрэчы з бібліятэкарамі, сацыяльнымі педагогамі, выхавацелямі. На выстаўцы можна будзе не толькі набыць кнігі, але і пазнаёміцца з пісьменнікамі, задаць ім пытанні, узяць аўтографы. Асобна ў рамках выстаўкі-кірмашу адбудуцца спецыяльныя мерапрыемствы для дзяцей-інвалідаў.

П. В.

4 снежня сталі вядомыя імёны намінантаў Другой Нацыянальнай музычнай прэміі Беларусі ў галіне эстраднага мастацтва. Але — толькі вузкому колу членаў журы і арганізатарам. Бо сёлета вырашылі захоўваць інтрыгу максімальна доўга: ледзь не да самой цырымоніі ўзнагароджання.

Інтрыга — захавана

Няўжо і сапраўды мы даведземся, хто ўвайшоў у "тройкі" прэтэндэнтаў, толькі ў час атрымання ўзнагарод? А такія чуткі ўжо папаўзлі па музычных колах.

— Думаю, у панядзелак намінанты будуць абвешчаны, — запэўніў намеснік генеральнага дырэктара "Сталічнага тэлебачання" Павел Каранейскі, — таму часу на тое, каб "вылічыць" ці адгадаць, хто ж з іх стане пераможцам, хопіць ва ўсіх зацікаўленых. Што ж да самой цырымоніі ўзнагароджання, дык у ёй ужо склаліся пэўныя традыцыі. Але будуць і сюрпрызы! Рэжысёрам выступае Вячаслаў Панін, мастаком-пастановаўшчыкам — Веніямін Маршак. І ўжо адно самі іх прозвішчы

абячаюць нешта незвычайнае, тое, што можа здзівіць. Так што — будзем здзіўляцца! Той жа сцэнаграфіяй, да прыкладу. І рэжысурай. Як і летась, кожная намінацыя будзе мець сваю "прэамбулу", нейкае пластычнае рашэнне — зразумела, новае. Вячаслаў Панін робіць такія "пластычна-відовішчныя партрэты" заўсёды цікава і непараўнальна. Усе музычныя культуры "зліюцца" ў Пралогу: нам важна падкрэсліць усю разна-

стайнасць палітры Нацыянальнай музычнай прэміі.

Ды ўсё ж галоўным адрозненнем ад леташняй цырымоніі стане яшчэ больш "танцавальны" характар сёлета. І выкліканы ён, найперш, самой залай. Калі летась быў Палац Рэспублікі, дык сёлета — Палац спорту. Адпаведна, акрамя "строгіх" крэслаў, будзе і танцпол — мы прадаём на яго каля 600 білетаў. Сапраўды, калі гэта эстраднае песні і публіка хоча адпачыць, патанчыць — чаму б і не? Цырымонія павінна быць вясёлай, рухавай, бо і сама прэмія — гэта штосьці дынамічнае, адпаведнае сённяшняму дню ды сучасным рытмам...

Н. Б.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Руіна стане "трывалай"

Гэтымі днямі на заснежаных схілах Навагрудскага замчышча можна ўбачыць спецтэхніку. Адпаведна, работы па кансервацыі каштоўнага помніка беларускай даўніны перайшлі на новую стадыю — будаўнічую.

— Найважнейшая наша задача — гэта захаваць рэшткі Касцельнай вежы, — распавёў навуковы кіраўнік аб'екта Сяргей Друшчыц. — Паводле зробленага не так даўно экспертнага заключэння, яе стан — папраўдзе

пагрозлівы. Адна з прычын небяспекі — падземныя воды, што знаходзяцца ў нетрах гары. Намі быў распрацаваны праект умацавання грунтоў, і вось, цяпер ён рэалізуецца...

Услед за гэтым, руіна вежы будзе ўмацавана спецыяльнай металічнай канструкцыяй, якая стабілізуе рэшткі на час правядзення кансервацыйных работ. Яе падрыхтоўка ўжо вядзецца.

— Спадзяёмся, што цягам наступнага года вежа будзе цалкам закансервавана і пераўтворыцца ў "трывалую руіну", — распавёў Сяргей Друшчыц.

Аб'ява*

Государственное учреждение "Гомельские городские оркестры" объявляет конкурс на замещение вакантных должностей артистов симфонического оркестра на полную занятость.

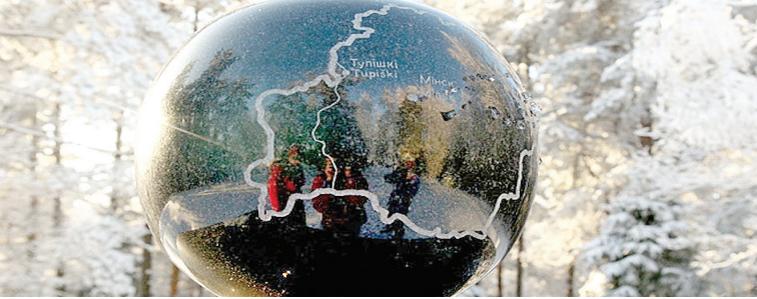
Срок подачи заявления — в течение месяца со дня публикации

Тел. для справок: 8(0232)71-91-16, моб.: 8(029)139-36-09

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ 2013 ГОДА!
Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

КУЛЬТУРА
80 КЛІСЕНСЬКАГА ПРАСЯВАННЯ
ТРЫЕНАЛЕ. ТЫДЗЕНЬ ПЕРШЫ
"...МОРА"? СЁННЯ!

Віртуальная Дуга

Віртуальны музей Дугі Струвэ плануецца адкрыць у Ашмянскім раёне ў лютым наступнага года.

Як паведаміў “К” метадыст мясцовага РМУ Сяргей Жылік, у склад гэтага ўнікальнага помніка гісторыі і навукова-тэхнічнай думкі з калекцыі Сусветнай культуры спадчыны UNESCO ўваходзіць геадэзічны пункт Тупішкі, размешчаны непалёк ад Гальшан. Таму цалкам лагічна, што стварэннем музея, прысвечанага Дузе Струвэ, заняліся супрацоўнікі Гальшанскай сельскай бібліятэкі.

Музей будзе існаваць як у віртуальнай (па адрасе www.struve.by), так і ў рэальнай прасторы. Мясцовыя ўлады выдаткавалі прыкладна 60 мільёнаў рублёў для рамонту памяшкання, а грант памерам звыш 8 тысяч еўра пайшоў на набыццё і ўстаноўку вітрын, закупку экспанатаў, на работы па напайненні вэб-старонкі.

Па словах яе загадчыка Ліліі Рагінскай, музей будзе існаваць як у віртуальнай, так і ў рэальнай прасторы. Знайсці яго ў Інтэрнэце можна будзе па адрасе www.struve.by.

А ў адным з памяшканняў бібліятэкі ўжо сёння можна азнаёміцца з сабранымі экспанатамі: тут прадстаўлены геаграфічныя карты і кнігі, прысвечаныя Дузе Струвэ, буклеты пра яе стваральнікаў Карла Тэнера, Васіля Струвэ і Осіпа Ходзьку, ды многае іншае. Сабрана інфармацыя аб усіх знойдзеных геадэзічных пунктах Дугі і прадстаўлены іх каардынаты. Паводле задумкі ініцыятараў, музей будзе знаёміць не толькі з гісторыяй Дугі Струвэ ды яе значэннем для навукі, а таксама і з культурай ды традыцыямі народаў, праз землі якіх яна была пракладзена.

Немалаважны і той факт, што работы над гэтым праектам фінансуюцца Ашмянскім райвыканкамам і за кошт гранта асветніцкага фонду. І калі мясцовыя ўлады выдаткавалі, па словах Ліліі Рагінскай, прыкладна шэсцьдзесят мільёнаў рублёў для рамонту памяшкання, дзе цяпер месціцца музей Дугі Струвэ, дык грант памерам звыш васьмі тысяч еўра пайшоў на набыццё і ўстаноўку вітрын, закупку экспанатаў, а таксама на ўсе арганізацыйныя работы, звязаныя з напайненнем віртуальнай старонкі ў Інтэрнэце.

У планах мясцовых бібліятэкараў — да адкрыцця ўстановы распрацаваць экскурсію па музеі Дугі Струвэ, а таксама ўключыць яго ў раённы турмаршрут. І, як упэўнена Лілія Рагінская, музей абавязкова будзе запатрабаваны ў жыкароў ды гасцей Гальшан.

3 снежня ў Віцебску адкрыўся XXIV Міжнародны музычны фестываль імя Івана Салярцінскага, які прадоўжыцца амаль тры тыдні. Галоўная асаблівасць сёлетняга свята, што з’яўдзіла прадстаўнікоў Беларусі, Германіі, Латвіі, Літвы, Расіі, Украіны, Францыі, — прымеркаванасць да 110-годдзя з дня нараджэння знакамітага музыказнаўцы і тэатральна-музычнага крытыка, імя якога носіць фестываль.

Музыка, графіка, слова

Ураджэнец Віцебска, Іван Салярцінскі вучыўся і працаваў у Санкт-Пецярбургу. Таму няма нічога дзіўнага ў тым, што самыя, бадай, трывалыя сувязі наладжаны ў фестывалю з расійскімі даследчыкамі ды музыкантамі. Вось і сёлета большая частка выступленняў на традыцыйных Навуковых чытаннях, што ладзяцца ў рамках фестывалю, была прысвечана не толькі асобе ды творчай дзейнасці І.Салярцінскага, але і беларуска-расійскім культурным узаемадзеяннем. Госцем Віцебска стаў сын музыказнаўцы — Дзмітрый Салярцінскі. У Музычнай гасцёўні была адкрыта выстаўка графікі яшчэ аднаго яго сваяка — Мікіты Шаркова-Салярцінскага, які некалькі гадоў таму пайшоў з жыцця. Да цяперашняга юбілею быў выдадзены зборнік артыкулаў, дзе знайшлі адлюстраванне і гісторыя віцебскага фестывалю, і ўласна навуковыя даклады, што рабіліся на чытаннях у розныя гады.

Канцэртная афіша фестывалю складзена, пераважна, з расійскіх выканаўцаў. Але фіналам стане беларуска-польскі праект “Козаварот”, з якім віцебская публіка пазнаёміцца ўжо на наступны дзень за сталічнай.

Н.Б.

Чвэрць стагоддзя ў Брэсце

Неўзабаве Брэст у дваццаць пяты раз запрасіць да сябе Міжнародны фестываль класічнай музыкі “Студзеньскія музычныя вечары”, які пройдзе з 8 па 12 студзеня.

У ім прадстаўлена шырокая геаграфія: краіны СНД, Еўропа, а таксама Злучаныя Штаты, Кітай, Японія — усяго больш за 700 выканаўцаў з 25 краін. Упершыню ўдзел у гэтым музычным форуме возьмуць прадстаўнікі Даніі, Швецыі і Ямайкі. Асаблівасцю юбілейнага фестывалю стане вялікая колькасць юных лаўрэатаў розных міжнародных конкурсаў.

У размове з карэспандэнтам “К” старшыня Беларускага саюза музычных дзеячаў Міхаіл Дрынеўскі, характарызуючы “Студзеньскія музычныя вечары”, назваў фестываль важнай падзеяй культурнага жыцця краіны. Асабліва Міхаіл Паўлавіч адзначаў стабільна высокую ўзровень удзельнікаў форуму — ад першага фестывалю да сёлетняга, юбілейнага. У гэтым ён бачыць найперш заслугу старшыні аб’яднання “Брэсцкае музычнае таварыства” Ліліі Батыравай. Па ягоных словах, яна здолела ўстанавіць для фестывалю высокую прафесійную планку.

Вось і ў студзені ў Брэсце чакаюць сусветна вядомых выканаўцаў.

Дзяжурны па нумары

Пра сваё і пра “няблага”

Сярод дванаццаці ўдзельнікаў дзіцячага “Еўрабачання” быў і наш Ягор Жэшка. Як жа мы сустрэлі выступленне свайго Раберціна Ларэці? А менавіта так “ахрысцілі” хлопчыка за мяжой.

Напярэдадні, здавалася, усё было супраць. І атрыманы ў час лёсавання першы нумар, зусім не выйгрышны для такога конкурсу. І мяжа восні-зімы, не лепшая для вакалу з-за надвор’я ды павелічэння прастудных захворванняў. І сам узрост, схільны да хуткай “ломкі” голасу. У дзень, калі канкурсантаў павінна было слухаць прафесійнае журы, Ягор увогуле ледзь не страціў голас — прытым, што заўсёды вылучаўся стабільнасцю выступленняў. Але на фінале сабраўся — і гледачы “Еўрабачання” ва ўсіх краінах пачулі яго песню, дзе беларуская музычная мова “сябруе” з італьянскай. Тэлекаментарый быў прыблізна наступным: што ж, пэўна, няблага. Затое выходы іншых канкурсантаў суправаджаліся цэлымі россыпамі кампліментнаў. Звыклы падыход? На жаль, так. Не ўмеем мы любіць сваё проста таму, што яно — нашае. Сваё. Роднае.

Між тым, сёлетняе “Еўрабачанне” шмат у чым адрознівалася ад мінулых. У ім удзельнічалі, пераважна, былыя савецкія рэспублікі, склаўшы сем краін з дванаццаці. Значна пасталелі канкурсанты, а з імі змяніліся і песні, стаўшы надта дарослымі. “Самай-самай” між імі не было. Вылучалася хіба Грузія, прапанаваўшы штосьці больш маладзёжнае па стылі. Амаль не было і цікавых рэжысёрскіх ідэй. Пераможца Настася Пётрыч з Украіны зачаравала далёка не ўсіх: пры ўсёй моцы голасу спявачкі, песня была не надта запамінальнай, сцэнічны строй — дзіўнаватым, касметыка — залішняй, зрабіўшы з “юнай прынцэсы” гэткую маленькую “варажбітку”...

Ды на такім фоне мы павінны былі б на руках насіць свайго ўдзельніка! І ацэньваць яго не ў залежнасці ад выбрыкаў лёсу ды атрыманых балаў, а за саму мужнасць. Ну калі ж мы навучымся падтрымліваць кожны парастак на ніве нацыянальнай культуры? А тым больш — сваіх артыстаў, на чые плечы ўскладаецца місія прадстаўляць нашу краіну ў Еўропе...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, [тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97](tel:+375297777777), [абмяркоўвайце тэму на facebook.com/kimpressby](http://www.facebook.com/kimpressby) і [twitter.com/kultura_by!](http://twitter.com/kultura_by)

Партызанскі антураж

Арыгінальная акцыя распачалася гэтымі днямі ў сцянах Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. У прыватнасці, да 11 студзеня будзе працаваць выстаўка-курс на лепшую хатку для партызанскага Дзёда Мароза “Сярод соснаў і бяроз...”.

ных матэрыялаў і тэхнік, узровень мастацкага вырашэння, якасць выканання, творчую прэзентацыю работ.

Аўтар самай арыгінальнай “партызанскай” хаткі атрымае сучасны лічбавы планшэт ад спонсара ўстановы. Акрамя таго, усіх удзельнікаў акцыі чакаюць салодкія, а таксама памятнаы падарункі ад музея.

Па словах Настасі Наркевіч, з першых дзён акцыі адчуваецца зацікаўленасць з боку аматараў айчыннай гісторыі. Варта адзначыць, што інфармацыю, якая дапаможа ў стварэнні праектаў, можна знайсці ў бібліятэцы музея, выставачных і экспазіцыйных залах, а таксама атрымаць у навуковых супрацоўнікаў установы.

Як адзначыла супрацоўнік аддзела развіцця музея Настася Наркевіч, галоўнае патрабаванне да ўдзельнікаў конкурсу — работа павінна адпавядаць партызанскай тэматыцы, адлюстроўваць ваенны побыт. Пры вызначэнні пераможцы журы конкурсу будзе ацэньваць арыгінальнасць выкарыстаных матэрыялаў і тэхнік, узровень мастацкага вырашэння, якасць выканання, творчую прэзентацыю работ.

Віленскія шляхі Коласа

У сталіцы Літоўскай Рэспублікі, у Літаратурным музеі А.С. Пушкіна, працяе выстаўка, прысвечаная 130-й гадавіне з дня нараджэння Якуба Коласа. Яна мае назву “Віленскія шляхі Якуба Коласа”.

У экспазіцыі дэманструюцца артэфакты віленскага перыяду жыцця Песняра: гэта асабистыя рэчы пісьменніка, фрагменты хатняга інтэр’ера і іншыя экспанаты.

На выстаўцы можна пабачыць рабочы стол Якуба Коласа, падсвечнікі, якія падарылі яму віленскія чыгуначнікі, кнігі, газеты, фатаграфіі, пераклады Коласавых вершаў на літоўскую мову.

Песняр жыў у Вільні ў 1907 — 1908 гадах, працаваў у “Нашай Ніве”. Тут ён сустрэў сваю будучую жонку Марыю Каменскую.

Гэта сумесная акцыя згаданай літоўскай установы і Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа ў Мінску.

“3 Максімам — да зор...”

Заўтра грамадскасць будзе адзначаць дзень нараджэння слаўтага беларускага паэта Максіма Багдановіча. З гэтай нагоды ў многіх гарадах нашай краіны і далёка за яе межамі пройдуць святочныя мерапрыемствы.

аматараў творчасці паэта, у тым ліку — літаратурна-музычную імпрэзу “3 Максімам — да зор...”, у якой прымуць удзел вядомыя дзеячы беларускай культуры і мастацтва. Імпрэза адбудзецца 10 снежня ў Літаратурным музеі іншага творцы — Янкі Купалы.

А ў дзень нараджэння класіка нашай літаратуры ў скверы каля Нацыянальнага тэатра оперы і балета адбудзецца мітынг з прамовамі і ўрачыстае ўскладанне кветак да помніка Максіму Багдановічу.

К.А.

“Пераўзброеныя” лялькі

14 снежня пасля дзевяцімесячнай рэканструкцыі адкрываецца абноўлены Гродзенскі абласны тэатр лялек.

— Варта нагадаць, што гэта самы старадаўні дзеючы ў Беларусі тэатр, — заўважыла “К” намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч. — Рэканструкцыя з тэхнічным пераўзбраеннем пачалася ў 2011-м, але яе асноўны этап прыйшоўся на 2012 год. Лічу, будаўнікі выдатна справіліся з задачай...

За гэты час рэстаўрацыйныя работы былі праведзены ў памяшканнях тэатра, на сцэнічнай пляцоўцы, у глядзельнай зале. Прыбудаваны новы адміністрацыйна-гаспадарчы блок для майстэрні, дырэктарыі і дапаможных службаў. Набыта і ўстаноўлена новае светлавое, гукаўзмацняльнае абсталяванне, дымавая машына і машына для штучнага снегу. Таксама ўзмоцнены канструкцыі будынка, заменены камунікацыі. Па словах Алены Клімовіч, вельмі важна, што ў старадаўнім будынку захаваліся шэраг аўтэнтычных рэчаў. Гэта і інтэр’еры, і старадаўняя драўляная лесвіца, а таксама цэнтральная крышталёвая люстра ў глядзельнай зале. Работы па рэканструкцыі фінансаваліся па абласной інвестпраграме, згодна з якой на рамонтныя работы было выдаткавана каля 31 мільярда рублёў.

Нагадаем, па выніках сёлетняй II Нацыянальнай тэатральнай прэміі трыумфатарамі сталі менавіта гродзенскія ляльчнікі з “Пікавай дамай” у пастаноўцы Алега Жугжды. А 16 снежня ў абноўленым тэатры гледачоў чакае спектакль “Паляванне на зубра” па матывах паэмы Міколы Гусоўскага.

Фота Сяргея ГАЎРЫЦКАГА

На здымках: апошнія штрыхі да абноўленага тэатра.

Дзяржпраграма "Культура Беларусі": аналітыка рэалізацыі

Дзяржпраграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, як вядома, уяўляе з сябе стратэгію па развіцці і эфектыўным выкарыстанні культурнага патэнцыялу краіны, па падтрымцы інавацый у сферы. Яна таксама скіравана на вырашэнне актуальных праблем культурнага развіцця рэспублікі. Гэта датычыцца, у тым ліку, і праблем камп'ютарызацыі ўстаноў культуры.

Так, да 2015 года прадугледжана поўная камп'ютарызацыя публічных бібліятэк з падключэннем да сеткі Інтэрнэт і арганізацыяй у іх электроннай пошты. А да ўсяго — абнаўленне камп'ютарнага парку.

Як зазначыла "К" галоўны спецыяліст упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры краіны Наталля Задзяркоўская, на пачатак 2012 года ў нас налічваецца 3 700 публічных бібліятэк сістэмы Мінкультуры. З іх было камп'ютарызавана і падключана да Інтэрнэту больш за 30%. І, па словах суразмоўцы, наўрад ці гэтая лічба перасягне да канца года планку ў 50% ад усяй колькасці бібліятэк.

Разам з тым, зазначыла Наталля Задзяркоўская, працэс абнаўлення і ўсталявання ў бібліятэках камп'ютараў з падключэннем да сеткі Інтэрнэт ідзе неспынна, і цалкам магчыма, што да 2015-га ўсе планавыя паказчыкі па гэтым параметры Дзяржпраграмы ў рэгіёнах будуць выкананы.

Сапраўды, калі казаць пра тое, наколькі паспяхова ідзе планавая камп'ютарызацыя і

чыма, ужо налета камп'ютарнае пытанне ў сельскай мясцовасці будзе вырашана цалкам.

Падобная карціна назіраецца і ў Столінскім раёне Брэсцкай вобласці. Начальнік аддзела культуры Васіль Заруба не выключыць, што да канца дзеяння Дзяржпраграмы камп'ютарызацыя ў кожнай сельскай бібліятэчнай ці клубнай установе. Іншая справа, што не да ўсіх з іх будзе магчыма падвесці Інтэрнэт, бо, напрыклад, у невялікіх вёсках для гэтага пакуль што не створана адпаведная інфраструктура. І гэта праблема, якая запатрабуе вырашэння аргументаў.

Яшчэ адна праблема. Паводле даных Нацыянальнага статыстычнага камітэта, на пачатак года ў краіне налічалася 1 231 бібліятэка (32,9% ад агульнай колькасці), падключаных да Інтэрнэту. І ў той жа час, толькі ў 1 165 з іх мелася электронная пошта. Не трэба быць вялікім спецыялістам, каб зразумець, што значаць гэтыя лічбы: некаторыя бібліятэкі, падключаныя да Сусветнага павуцінн, нават не паругіліся займаць свой e-mail. Маўляў, навошта?

Што гэта: пралік мясцовых супрацоўнікаў альбо проста іх неахайнасць? На першы погляд — неахайнасць, якую даволі лёгка можна выправіць некалькімі націсканнямі клавішаў. Але ж не ўсё так проста. Паводле даных, прадстаўленых ужо ў самой Дзяржпраграме "Культура Беларусі", у 2010-м з 1 100 бібліятэк краіны, падключаных да сеткі Інтэрнэт, 1 011 мелі электронную пошту. Як бачна, праблемная сітуацыя назіралася ў бібліятэчных установах і два гады таму. І, страгнаваю, наўрад ці свой e-mail займае да канца бягучага года кожная бібліятэка, падключаная да Сеціва.

А навошта нам e-mail? Камп'ютарызацыя — без пошты

мадэрнізацыя камп'ютарнага фонду ўстаноў культуры, дык, патэлефанаваўшы ў некалькі раёнаў, мушу сцвердзіць: фінансавыя сродкі пад гэтыя мэты выдаткоўваюцца раённымі ды абласнымі ўладамі своечасова і без асаблівых перашкод.

Напрыклад, у Гарадоцкім раёне Віцебшчыны сёлета, паводле Дзяржпраграмы "Культура Беларусі", было набыта дзесяць камп'ютараў, якія пайшлі ў сельскія клубныя і бібліятэчныя ўстановы раёна. Як зазначыла начальнік аддзела культуры Вольга Каўрыга, на 2013 год пад гэтыя мэты выдаткавана дваццаць мільёнаў рублёў на закупку камп'ютараў у сельскія ўстановы, а яшчэ дваццаць — на абнаўленне камп'ютараў у ЦРБ. Такая ж сума прадугледжана ў бюджэце і на закупку ПК для раённага музея. Як лічыць Вольга Каўрыга, з улікам будучай аптымізацыі сеткі ўстаноў на гарадоцкай частцы, цалкам магчыма, што да 2015 года камп'ютары з'явяцца ў кожнай бібліятэчнай і клубнай установе раёна.

Прыкладна пра тое ж расставялі і ў Крычаўскім раёне Магілёўскай вобласці. Па словах кіраўніка сферы мясцовай культуры Марыны Максімавай, сёлета яна атрымала дзесяць камп'ютараў для сельскіх устаноў культуры, таму ПК ужо аснашчаны амаль усе бібліятэкі на сяле.

А вось у Нараўлянскім раёне Гомельшчыны набылі за год толькі тры камп'ютары, якія былі ўстаноўлены ў сельскіх бібліятэках. Але ж, як зазначыў начальнік мясцовага аддзела культуры Віктар Захаранка, з улікам таго, што ў раёне — малая колькасць бібліятэчных і клубных устаноў, маг-

Зыходзячы з гэтых лічбаў становіцца зразумела, што далёка не ўсё залежыць ад аснашчанасці ўстаноў культуры найноўшым камп'ютарным абсталяваннем і што адно толькі ўстаноўкай ПК у бібліятэцы ці клубе ўстанову культуры сучаснай ды адпаведнай патрэбам сённяшняга часу не зробіш. Многае залежыць ад прафесіяналаў. Будучы яны творча ды зацікаўлена падыходзіць да сваёй працы — тады і з'явіцца ў бібліятэку, клуб, музей сваю электронную пошту, старонкі ў Інтэрнэт-прасторы, крэатыўныя праекты, якія можна пазіцыянаваць ва ўсім свеце, а таксама зацікаўліваць патэнцыйнага інвестара ці меланата. У адваротным выпадку, не дапаможа і сама сучасная камп'ютарная тэхніка або падключэнне да хуткаснага Інтэрнэту...

Не кажу ўжо і пра тое, што тыя ж бібліятэкары, клубнікі, музейшчыкі маглі б даўно актыўна пазіцыянаваць сваю дзейнасць з дапамогай сацыяльных сетак, узаемадзейнічаць праз Інтэрнэт са сваімі калегамі ў Беларусі і за мяжой, пераймаючы паспяховы вопыт і прапагандуючы ўласныя здабыткі ў бібліятэчнай ці клубнай сферы, а таксама ствараць свае суполкі для абмеркавання тых або іншых праблем. Як, зрэшты, і абмяркоўваць артыкулы газеты "Культура", якія даўно ўжо размяшчаюцца ў Інтэрнэце, а спасылкі вышываюцца ў сацыяльных сетках. На жаль, лічыць статыстыкі сведчаць пра тое, што да падобных "інавацый" айчынным культуротнікам пакуль далёка. Спадзяемся, у хуткім часе сітуацыя зменіцца кардынальна. Прынамсі, хацелася б у гэты верыць.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) і twitter.com/kultura_by!

Другі Рэгіянальны семінар краін — удзельніц СНД з міжнародным удзелам, які прайшоў 21 — 24 лістапада ў Мінску і Міры, меў назву "Захаванне Сусветнай спадчыны ў кантэксце новых глабальных выклікаў". Тым не менш, гаварылася на ім не толькі пра маштабныя пагрозы — такія, як змена клімату, стыхійная ўрбанізацыя і прэс турызму, — але таксама і пра невялікія, здавалася б, праблемы, датычныя буйных помнікаў беларускай спадчыны. На многія з іх эксперты звяртаюць увагу далёка не ўпершыню, іншыя ж усплылі на паверхню толькі нядаўна, па завяршэнні маштабнай рэстаўрацыі.

ны, што знаходзяцца на іх тэрыторыі, альбо нават умешваюцца ў тыя працэсы, якія павінны рэгуляваць менавіта спецыялісты ў сферы аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей, — канстатаваў Ігар Чарняўскі.

Увогуле, пра ролю мясцовых улад пад час сустрэчы экспертаў гаварылася вельмі шмат — аргу-

Спіс спрыяе кан'юнктуры

"Грыбкі" побач з замкам

Тэатр пачынаецца з вешалкі, а Мірскі замак — з аўтастаянкі, куды прыбываюць турысты. Гандлёвыя павільёны "вясёленькіх расфарбовак", што яе атачаюць, наўрад ці спрыяюць пагружэнню ў атмасферу даўніны.

— Безумоўна, яны ўносяць у дадзены культурны ландшафт пэўны дысананс, негатыўна ўплываюць на ўспрыяццё помніка спадчыны, — адзначаў пад час семінара начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі. — Перакананы ў тым, што гэты гандлёвы аб'ект павінен займаць нейкае больш спрыяльнае візуальнае вырашэнне, яго неабходна "ўпісаць у канву" замка...

Тэма не новая: яе мы неаднаразова закраналі цягам мінулых гадоў на старонках газеты. Як адзначыла дырэктар Замкавага комплексу "Мір" Вольга Папко, паўплываць на сітуацыю яна не можа: на гэтую тэрыторыю кампетэнцыя музея не распаўсюджваецца, бо стаянка належыць мясцовым уладам. Апошнія, у сваю чаргу, неаднаразова агучвалі намер неяк яе ўпарадкаваць, але... аранжавыя павільёны па-ранейшаму "радуць вока". Таму музейны комплекс мае намер узяць гэтую пляцоўку ў доўгатэрміновую арэнду і ўжо самастойна шукаць зацікаўленага інвестара альбо нават укласці ўласныя сродкі ў пабудову стылізаванага сярэднявечнага рынку.

Падобная праблема існуе і ў Нясвіжы: як адзначыў Ігар Чарняўскі, брызентавыя "грыбкі" летняй кавярні, усталяваныя за два крокі ад замка, не надта ўпісваюцца ў культурны ландшафт. Тут сітуацыя з размежаваннем уласнікаў дакладна паўтарае апісаную вышэй: парк музейнай установе ўжо не належыць.

— Наогул, часам складваецца ўражанне, што мясцовыя органы ўлады альбо як бы "не заўважаюць" помнікі Сусветнай спадчы-

ментавана і пераканаўча. Адно што гэтыя заклікі не мелі непасрэдных адрасатаў: запрошаныя на семінар прадстаўнікі Карэліцкага і Нясвіжскага райвыканкамаў, на жаль, не знайшлі часу для ўдзелу ў ім.

Схаваць ад вачэй турыстаў

Праблему інфраструктуры, што атачае суперпапулярныя сярод турыстаў помнікі спадчыны, удзельнікі семінара здолелі адчуць непасрэдна. Вольных нумараў для размяшчэння якіх трыццаці чалавек у абодвух мірскіх гатэлях не ўдалося "наскрэбці" нават у "несезон", і частку гасцей вазілі начаваць у Гарадзею, за пятнаццаць кіламетраў ад замка.

Зрэшты, сітуацыя спакваля выпраўляецца, але... тут узнікаюць новыя праблемы. Прыкладам, недабудаваны пакуль гатэль у цэнтры Нясвіжа паўстаў яўна не ў самым лепшым месцы — прынамсі, так мяркуюць спецыялісты ў сферы аховы спадчыны. Па словах Ігара Чарняўскага, заканадаўства ў дадзеным выпадку парушана не было: навабуд узнік за лічаныя метры ад межаў буфернай зоны. Затое парушаецца візуальная сувязь паміж замкам і яшчэ адной гістарычнай дамінантай — былым кляштаром бенедыкцінак.

— Праблема яшчэ і ў тым, што ў нашым заканадаўстве адсутнічае паняцце буфернай зоны, — распавяла каардынатар семінара — начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч. — На першы погляд, яно быццам супадае з зонай рэгуляванай забудовы, але гэта ўсё ж не адно і тое ж. Таму гутарка вядзецца і пра тое, каб неяк юрыдычна вылучыць аб'екты Сусветнай спадчыны і "кандыдатаў" з папярэдняга спіса, стварыць для іх іншае нарматыўнае поле...

Здавалася б, у Міры падобных праблем існаваць не павінна: архітэктоніка і ландшафт мястэчка за стагоддзі істотна не

змяніліся. Тым не менш, падыодзячы да замка, турыст бачыць на дачыгледзе немалых памераў сучасны гмах. Як паведаміла Вольга Папко, мясцовы спіртзавод "разбудаваўся" параўнальна нядаўна, ужо ў нашым стагоддзі. Спецыялісты мяркуюць, што замест яго павінен быў узнікнуць зусім іншы аб'ект — турыстычны. Прыкладам, гатэль у адноўленым з падмуркаў палацы Святаполк-Мірскіх. Але... Зразумела ж, пра тое, каб "выкарчаваць" гэтую новую вежу, сёння нават гаворкі ўжо не можа весціся.

Адзін з удзельнікаў семінара — намеснік дырэктара Дэпартаменту культурнай спадчыны Літвы Альгімінтас Дэгуціс прапанаваў надзвычай цікавае рашэнне гэтай праблемы: закрыць сучасны гмах з дапамо-

гай своеасаблівай "сцяны кветак" — адмысловай канструкцыі з аўтаматычным водапад'ёмам, якая можа мець любыя абрысы. Такія тэхналогіі ўжо выкарыстоўваюцца шмат дзе ў свеце і не так даўно былі апрабаваны ў Паланзе: падобныя праблемы паўстаюць даволі часта.

— "Зялёная сцяна" можа ператварыць дысанансны аб'ект у яшчэ адну атракцыю, — перакананы Альгімінтас Дэгуціс. — Але, вядома, парупіцца пра яе стварэнне павінен сам уласнік, гэта залежыць ад яго пазіцыі...

Падобныя ноу-хау для нас сапраўды вельмі важныя: многія з тых аб'ектаў, якія ўключаюць у папярэдні спіс Сусветнай спадчыны, таксама маюць непажаданае суседства. Як, зрэшты, і іншыя знаковыя помнікі Беларусі: той сельскагаспадарчы аб'ект, што ўзвышаецца ледзь не ў сутыч з Гальшанскім замкам, даўно ўжо пара схаваць ад вачэй турыстаў...

Урэшце, у гістарычныя ландшафты апошнім часам сталі ўкліньвацца і праявы прагрэсу — вышкі сотовых аператараў. Вось і ў Міры яны былі ўстаноўлены на будынку каледжа, які суседнічае з замкам. Як падкрэсліў Ігар Чарняўскі, для іх там не самае лепшае месца.

Не пачувацца "чужародным элементам"

Суседства гэтай прафесійна-тэхнічнай навучальнай установы з помнікамі спадчыны было абрана ў свой час невыпадкова: меркавалася, што навучэнцы каледжа, якія атрымліваюць рэстаўратарскія спецыяльнасці, будуць практыкавацца на руінах замка. Ды, як вядома, гісторыя апошняга склалася інакш...

— І вось, цяпер мы маем у сябе пад бокам натоўп малакіраванай моладзі, схільнай да вандалізму, — кажа Вольга Папко. — Літаральна з месяца таму пятнаццацігадовы хлопец зламаў тры літары нашай шыкоўнай падсветкі... Нам падаецца, што такой установе ў турыстыч-

Фота Вольгі ДЗМІТРЫЕВАЙ

**"Непажаданае суседства"
ці новыя магчымасці:
мясцовыя праблемы
сусветнай спадчыны**

най зоне не месца, бо яна стварае для нас нямала праблем...

Прывёшы гэты прыклад, дырэктар музейнага комплексу справакавала дыскусію на актуальную ў рамках канвенцыі UNESCO тэму: стаўленне да помнікаў Сусветнай спадчыны мясцовай супольнасці. Па вялікім рахунку, раней на гэты конт ніхто асабліва не задумваўся.

— А ці магчыма вырашыць праблему вандалізму зусім іншым чынам: выкарыстаўшы свой культурна-адукацыйны патэнцыял для ўплыву на ментальнасць навучэнцаў? — задалася пытаннем праграмны спецыяліст Бюро UNESCO ў Маскве Любава Морава.

Падыходзячы да замка, турыст бачыць на даляглядзе немалых памераў сучасны гмах. Як паведаміла Вольга Папко, мясцовы спіртзавод "разбудаваўся" параўнальна нядаўна, ужо ў нашым стагоддзі. Спецыялісты мяркуюць, што замест яго павінен быў узнікнуць зусім іншы аб'ект — турыстычны. Прыкладам, гатэль у адноўленым з падмуркаў палацы Святаполк-Мірскіх. Але... Зразумела ж, пра тое, каб "выкарчаваць" гэтую новую вежу, сёння нават гаворкі ўжо не можа весціся.

Ала Шашкевіч пераканана ў тым, што выхвалячы задачы помнікаў Сусветнай спадчыны не менш важныя за прыцягненне турыстаў. Асабліва калі справа датычыцца моладзі.

— Ёсць методыкі работы з такой спецыфічнай часткай супольнасці, існуюць маладзёжныя арганізацыі, здатныя дапамагчы ў рэалізацыі адукацыйных праектаў: скажам, тыя ж самыя рыцарскія клубы, — кажа яна. — І калі належна выкарыстаць гэты патэнцыял, навучэнцы каледжа, мабыць, ужо не будуць усведамляць сябе "чужароднымі элементамі" па суседстве з шыкоўным замкам. Іншая справа, што падобнай сацыяльна-культурнай дзейнасцю ў нас мала хто займаецца...

Правёшы ў Міры некалькі сутак, многія ўдзельнікі семінара адзначылі, што замак нібы адзелены ад мястэчка нейкім нябачным мурам: абодва жывуць сваім уласным жыццём, нібыта не звяртаючы адно на аднаго ўвагі. Ізноў жа, гэта не адпавядае тым прынцыпам, якія дэкларуе UNESCO.

— Трэба разумець, што межы аб'екта Сусветнай спадчыны не вызначаюцца сценамі замка — яны куды большыя нават за ўсталяваныя ахоўныя зоны, — кажа Ала Шашкевіч. — І таму неабходна выбудаваць цэлую стратэгію ўзаемаадносін з мясцовай супольнасцю — у прыватнасці, ведаць яе меркаванне адносна важных рашэнняў. Трэба "апусціцца" з замкавых вежаў да простых жыхароў, умець іх выслухаць і часам браць на сябе тыя функцыі, што выходзяць па-за рамкі прафесійных абавязкаў музейных работнікаў...

Зрэшты, як казвае сусветная практыка, у тых мясцінах, якія сталі турыстычнымі цэнтра-

мі ўжо даўно, згаданая праблема інтэграцыі вырашылася неяк сама сабою. Хаця б праз тое, што мясцовыя жыхары знаходзяць магчымасць зарабіць сякую-такую капейчыну — няхай сабе нават такім банальным спосабам, як арэнда жылля ды транспартныя паслугі. І наўрад ці жыхары Міра маюць нейкія непераадольныя перашкоды для рэалізацыі гэтых магчымасцей.

Марна шукаючы на вуліцах Міра таксоўку або прыватную маршрутку і міжволі праводзячы паралелі, скажам, з турэнтамі ў Карпатах, разумееш, што мястэчка яшчэ проста не звыкла са сваёй новай роляй. На гэта патрэбны час.

Між іншым, кан'юнктура для такіх паслуг сапраўды навідавоку. Па старой і нядобрай традыцыі, апошні аўтобус, што злучае Мір з "вялікім светам", адыходзіць прыблізна а шостай вечара. Шыкоўная падсветка замка прызначана, па сутнасці, для шчаслівых уладальнікаў аўто: відавочна, што пры распрацоўцы раскладу тран-

спарту турыстычныя асаблівасці мястэчка зусім не ўлічваліся.

Напярэдадні іспыту

Як адзначыла Ала Шашкевіч, краіны, на тэрыторыі якіх знаходзяцца помнікі Сусветнай спадчыны, раз на шэсць гадоў павінны падрыхтаваць справаздачу аб іх выкарыстанні, запўніўшы падрабязную анкету, што займае больш за сто старонак. І нас гэты складаны экзамен чакае ўжо ў наступным годзе.

Паводле яе слоў, баяцца незадавальняючай адзнакі нам не выпадае: тыя моманты, што выклікалі заўвагі экспертаў UNESCO адносна рэстаўрацыі і музейфікацыі, ужо выпраўлены альбо пакрысе выпраўляюцца (апошняя датычыцца, прыкладам, напавнення экспазіцый арыгінальнымі прадметамі замест муляжоў). Гэта ўскосна магла засведчыць і рэакцыя на ўбачанае ў Міры і Нясвіжы ўдзельнікаў семінара — часам крытычная ў дачыненні да дэталей, але збольшага станоўчая.

— Аднак галоўная наша мэта ўсё ж — не толькі вытрымаць іспыт, — пераканана Ала Шашкевіч. — Самае важнае — гэта самааналіз, выяўленне тых праблем, з якімі мы сутыкнуліся, і, безумоўна, унясенне пэўных змяненняў у планы кіравання аб'ектамі, удасканаленне іх менеджменту. Дзякуючы семінару многія з гэтых праблем у чарговы раз звярнулі на сябе ўвагу...

Безумоўна, яны датычацца не толькі аб'ектаў з "элітнага" Спіса UNESCO, але і куды больш сціпрых культурных каштоўнасцей. Удзельнік семінара, вядомы расійскі вучоны Юрый Вядзенін, які ўзначальвае Інстытут спадчыны Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі, адзначыў карэспандэнту "К":

— Я перакананы ў тым, што помнікі Сусветнай спадчыны павінны быць своеасаблівымі "палігонамі" для выпрацоўкі сучасных метадык аховы аб'ектаў спадчыны, якія з цягам часу будуць распаўсюджаны і на ўсе астатнія культурныя каштоўнасці адпаведнага профілю. Бо калі ў нашай працы на ніве UNESCO адсутнічае павязь з усёй сістэмай аховы спадчыны, я ніякага сэнсу ў ёй не бачу...

**Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Мір — Мінск**

Дэталі па сутнасці

Гэта цырымонія ўручэння Другой Нацыянальнай музычнай прэміі ў галіне эстраднага мастацтва, прэм'ера rondo-оперы Ларысы Сімаковіч "Люцыян Таполя" паводле аднайменнай пэмы Максіма Танка да стагоддзя з дня нараджэння пэты, а таксама прэм'ера новай пастаноўкі оперы Сяргея Картэса "Юбілей" сіламі опернай студыі Акадэміі музыкі (да 80-годдзя гэтай ВУ). Усе гэтыя мерапрыемствы пройдуць, вядома, на розных пляцоўках: у Палацы спорту, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, у Канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — відаць, каб "ахапіць" ідэяй беларускасці ўсю сталіцу. Ці, пэўна, каб падкрэсліць, што падобных беларускіх прэм'ер у нашай культуры так шмат, што іх немагчыма размеркаваць інакш: на адну часавую адзінку, маўляў, іх трывала, штодзень, прыпадае па некалькі.

Не менш адметным, дарэчы, быў і ўчарашні вечар — 7 снежня. Лаўрэаты і стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

беларускіх праектаў? Бо "Люцыян Таполя" — гэта ўжо не першы зварот усё таго ж аркестра імя І.Жыновіча да нацыянальнай пэзіі. Былі адноўлены "Гусяр" Ігара Лучанка і "Песня пра долю" Уладзіміра Мулявіна паводле Янкі Купалы. Той жа Ларысай Сімаковіч быў створаны "Апокрыф" паводле Максіма Багдановіча. Ці пачулі гэтыя работы самі беларусы, акрамя, вядома, сталічнай эліты, што рабіла аншлагі ў філарманічнай зале?

— Вывезці буйныя творы ў тыя ж рэгіёны пакуль не атрымліваецца, — кажа мастацкі кіраўнік і галоўны дырэктар калектыву, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Казінец. — Але на кожную такую прэм'еру мы запрашаем прадстаўнікоў абласных філармоній, каб яны маглі хаця б пазнаёміцца з новай работай. Праўда, звычайна ніхто не прыязджае...

Дык вось, пэўна, чым так карысна адначасовае правядзенне некалькіх розных беларускіх прэм'ер! Па меншай меры, у запрошаных заўсёды будзе "алібі": маўляў, не былі тут, бо былі там. І наадварот. Хаця... Бывае і так, што не былі — нідзе. А што? Усё правільна: каб нікога не пакрыўдзіць! Зрэшты, згадаем тут нядаўні матэрыял "Алібі для абласной філармоніі" (гл. "К" № 45 за 2012 г.).

**12.12.12.
"тры ў адным" = нічога?**

Наступная серада ўвойдзе ў гісторыю нацыянальнай культуры не толькі "містычным" спалучэннем лічбаў — 12.12.12, — але і прынцыпам адначасовасці, даведзеным да абсурду. А 19-й гадзіне, акрамя разнастайных лакальных імпрэз, маюць адбыцца ажно тры падзеі, наўпрост звязаныя з далейшым развіццём і прасоўваннем нацыянальнага складніка ў нашай музыцы.

Арыфметыка супадзенняў, або Ізноў пра алібі абласных філармоній

па падтрымцы таленавітай моладзі выступалі адначасова на дзвюх пляцоўках. У Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатры адбыўся эстрадны канцэрт "Таленты Беларусі". А ў Вялікай зале Белдзяржфілармоніі распачаўся цыкл канцэртаў, прысвечаны святкаванню 80-годдзя Акадэміі музыкі, што традыцыйна з'яўляецца адной з ВУЗ з найбольшай колькасцю тых самых лаўрэатаў і стыпендыятаў: гэтым днём там выступілі калектывы ды музыканты, якія граюць на народных інструментах.

Цікава, ці займае працяг такі беларускі "зоркапад"? Для пачатку мы паспрабавалі высветліць, наколькі гатовы прыняць тую ж rondo-оперу "Люцыян Таполя" абласныя філармоніі. Датэлефанавалі да Віцебска. Дырэктар Алена Падалья пракаменціравала сітуацыю наступным чынам: "Нацыянальны акадэмічны народны аркестр імя Жыновіча — вельмі вялікі калектыв, таму прыняць яго не так проста. Шмат залежыць ад умоў, на якія пагодзяцца музыканты: самая вялікая частка выдаткаў тут прыпадае, зразумела, на праезд. Да таго ж, снежань у нас традыцыйна праходзіць пад знакам Міжнароднага музычнага фестывалю імя І.Сяляцінскага, восем канцэртаў якога завершацца 22-га, наступленнем ансамбля салістаў "Класік-Авангард", дзе будуць гучаць і беларускія творы. Таму на штосці яшчэ сабраць публіку будзе вельмі цяжка. Ну а далей — будзем глядзець..."

У Брэсце, як вядома, хутка распачнецца XXV Міжнародны фестываль класічнай музыкі "Студзеньскія музычныя вечары" — таксама без згаданай rondo-оперы. Можна, вядома, спаслацца на тое, што нельга дзяліць шкуру незабітага мядзведзя: маўляў, няхай спачатку прэм'ера адбудзецца, тады і будзем прыкідваць, што і як з ёй рабіць далей. А можна паразважаць інакш: хто ўвогуле ў нас зацікаўлены ў прасоўванні падобных

Падобныя асаблівасці канцэртна-гастрольнай дзейнасці вартыя таго, каб быць адлюстраванымі хаця б у нейкім сацыялагічным даследаванні. Да прыкладу, такая тэма: уздзеянне канцэртна-тэатральнай афішы на фарміраванне і развіццё нацыянальнай самасвядомасці беларусаў. Цікава, што, пры жаданні, гэтую праблематыку можна скіраваць адно ў пазітыўны бок: пералічыць падрыхтаваныя прэм'еры. І, галоўнае, не забыцца на іх жанравыя азначэнні: той жа "Апокрыф" быў названы мюзіклам, "Люцыян Таполя" — операй з прыстаўкай "rondo", чаго ўвогуле не сустракалася раней у сусветнай практыцы. А пра тое, што ўсё гэта існуе ў напавуканцэртным выкананні, блізім да "аднаразовага", лепш не згадваць.

Затое опера С.Картэса "Юбілей" атрымлівае ажно чарцвёртую пастаноўку! Спачатку ставілася нашым Вялікім тэатрам для опернага фестывалю ў Швейцарыі, арганізатары якога і замовілі кампазітару гэты новы твор і яго сусветную прэм'еру. Чым не прыклад удалага "экспарту"? Потым быў студэнцкі вар'янт Акадэміі музыкі ды Акадэміі мастацтваў, падпіяніна і ўдарныя замест аркестра. Далей — яшчэ адна "экспартная пастаноўка": паўнаўтарасны спектакль у Маскоўскім акадэмічным музычным тэатры імя К.Станіслаўскага і У.Неміровіча-Данчанкі. Нарэшце, цяперашняя версія — зноў жа, маладзёжная і, адпаведна, блізкая да "аднаразовай".

Так што з нацыянальным музычна-тэатральным рэпертуарам у нас — усё ў парадку! А пра тое, што ўручэнне Нацыянальнай прэміі запланавана быць на "як альтэрнатыва" іншым нацыянальным прэм'ерам, лепш не згадваць. Як і пра папулярнасць нацыянальнага мастацтва ўвогуле: то "ўсё разам", па прынцыпе "тры ў адным", — то нічога. Бо тады "карцінка" стане не такой вясёлкавай.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Вось і надышоў той актуальны час, калі ёсць нагода экіправацца па спартыўна-зімоваму ды сустрэцца з сябрамі на якім-небудзь катку. "Ну а пры чым тут зіма?" — можа запытацца любы з беларусаў у любым рэгіёне краіны. Маўляў, лядовых палацаў хапае для таго каб, не зважаючы на прыродныя з'явы, "выпісваць" кругі канькамі — хоць бы сабе тады, калі майскія салаўі спяваюць, хоць бы тады, калі грыбы збіраюць. І кожны будзе, безумоўна, мець рацыю ў канстатацыі месца прывязкі да канькоў: сучасныя лядовыя арэны па ўсёй Беларусі і сапраўды вокам не прамінеш. Вокам... А далей? У сэнсе здаровага цела ды здаровага духу. "А як жа! Секцыя там дастаткова! — зноўку ўступіць у палеміку апанент. — Найперш возьмем хаця б дзіцячыя хакейныя, канькабежныя, фігурнага катання..."

АРТЫСТ "НА ПАДПЕЎКАХ"

Пры чым тут канапа?

На жаль, менавіта вось тут, прынамсі, у звязку з фігурным катаннем, апанент не зусім мае рацыю. Інакш...

А інакш не было б патрэбы пісаць гэты, на першы погляд — не для "культураўскіх" палос, матэрыял. Аднак фігурнае катанне — гэта не толькі спорт, а і сімбіёз апошняга з мастацтвам: музыкай, танцам, эсклузіўным дызайнерскім касцюмам. Словам, відовішча. Шоу. Ды толькі падобнае іскрамётнае шоу мы, у асноўным, прывычаліся бачыць на блакітнай "плазме" з падачы расійскіх тэлепрадзюсараў і шоуменаў, лежачы на канапе. І гэткае спажыванне сімбіёзу працягвалася б, мусіць, для мяне асабіста і надалей у віртуальным варыянце, каб не спроба пераканаць у адваротным. "Сцягнушы" маю персону тэлефонным званком у адзін з выхадных з той самай "канапы", арганізатары абяцалі зусім іншы паварот развіцця падзей...

А чаму б і не на "Славянскім...?"

Афіша на тумбе шыкоўнага Лядовага палаца ў Маладзечне паведамляла пра выступленні беларускіх фігурнага катання і артыстаў. Пакуль ішла рэпетыцыя, я вырашыла ўсё ж пазнаёміцца з кулуарамі, параспытаць арганізатараў пра тое, як узнікла ідэя ўласна беларускага шоу на каньках, ці запатрабавана яно ўвогуле, бо сваіх фігурнага катання, у адрозненне ад артыстаў эстрады, родныя мас-медыя амаль зусім не піраць, і публіка іх наўрад ці добра ведае.

Мне адразу пашчасціла: у адным з пакояў, што выходзіў вокнамі на лёд, знаходзіўся галоўны спартыўны кіраўнік праекта — віцэ-прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта Рэспублікі Беларусь, генеральны дырэктар "Мінск-Арэны" Мікалай Апанасюк, які назіраў за рэпетыцыйным праграмам. З вышэйадзначанымі пытаннямі я і звярнулася да яго.

— Тут неардынарная сітуацыя, — сказаў Мікалай Канстанцінавіч. — Вы цудоўна ведаеце, што дзяржава зрабіла многае для таго, каб жыхары ўсіх рэгіёнаў Беларусі маглі карыстацца падобнымі лядовымі палацамі штодзень. І галоўнае — каб апошнія былі запатрабаваныя, не пуставалі. Так, хакей на гэтых пляцоўках, безумоўна, развіваецца, але не толькі адно для яго ўзводзілі гэтыя спартыўныя збудаванні — жыхары гарадоў і вёсак павінны бачыць, што ў нас ёсць таксама і фігурнае катанне, і шорт-трэкі. Я з'яўляюся старшынёй Саюза канькабежцаў краіны і, як кажуць, знутры ведаю, за што трэба брацца, каб перспектывыя планы ператвараліся ў рэальнасць. І вось гэты праект з фігурнага катання артыстамі, які даволі паспяхова прэзентаваўся ўжо ў дзясятку гарадоў Беларусі, мы з медыя-групай "Белая Русь" прадумалі і ўвасобілі найперш для таго, каб яго ўбачылі дзеткі, школьнікі, моладзь і каб у іх узнікла жаданне займацца гэтым відам спорту. Мы пераканваемся ў тым, што людзі

ўспрымаюць праект добра, і з кожным новым выхадам на лёд шоу становіцца больш дынамічным, цікавым, назапашваецца вопыт.

Спадзяюся, у хуткім часе беларусам будзе з чым параўноўваць расійскія шоу фігурнага катання, калі расіяне вырашаць прыехаць сюды на гастролі... Ведаеце, мы пасля Чэмпіянату свету па фігурным катанні сярод юніёраў у лютым правялі заключныя паказальныя выступленні на "Мінск-Арэне" з удзелам усіх пераможцаў і прызёраў гэтага спаборніцтва, у тым ліку і беларускіх спартсменаў. На "Мінск-Арэне" ў той дзень прысутнічала сямнаццаць тысяч гледачоў — унікальнае відовішча было! Па сёння ўсе фігурныя мараць ізноў вярнуцца на падобны трыумфальны лёд ды пры такой жа паўняльнасці залы... І тады акрэсліцца новы праект...

Нечакана ў думках я правяла аналогію з аншлагамі на гарачых віцебскіх канцэртных пляцоўках у час "Славянскага базару...". А мо ёсць сэнс лядовае шоу беларускіх фігурнага катання і зорак эстрады паспрабаваць прэзентаваць у спякотныя ліпенскія дні, тым самым у нейкай ступені далучыўшы фестываль да справы папулярнага катання, узняўшы прэстыж нацыянальнага фігурнага катання? Падзялілася з віцэ-прэзідэнтам НАКА. У адказ пачула: "Да "Славянскага базару..." многія хацелі б "прыхінуцца". Але агучаная вамі ідэя, мусіць, мае права на існаванне: у Віцебску — добрая лядовая пляцоўка, ды і летам яна не такая загружаная..."

Ярмоленка, "Гуды", Ялфімаў і свая "ВІА-ГРА" на каньках

Пустуюць, сапраўды пустуюць глядацкія месцы ў лядовых палацах, перакананы адзін з заснавальнікаў і арганізатараў праекта Сяргей Пракаповіч. Пустуюць нават пад час хакейных матчаў, бо не ўмеюць у нас прадаваць білеты, не ведаюць, як, — жорстка канстатуе ён. І дадае: прынамсі, праблема запўняльнасці залаў лядовых палацаў — адзін з фактараў нараджэння айчыннага шоу на лёдзе. А яшчэ ўключаецца фактар дапамогі дзеючым фігурнага катання, якія, як мяркуюць арганізатары, сваім спартыўным мастацтвам могуць прыцягнуць інтэрэс публікі: як кажуць, і сябе паказаць, і жывую рэакцыю людзей "памацаць". Але найперш — папулярнасць гэтага віду спорту сярод юных яго аматараў — будучыні фігурнага катання. "Мы зразумелі, што наш праект запатрабаваны, праехаўшы з ім Ліду, Баранавічы, Магілёў, Віцебск,

Гродна ды іншыя гарады Беларусі, пераканаліся, што не памыліліся", — падкрэслівае Сяргей Іванавіч.

З фігурнага катання зразумела: ім не хапае, у прыватнасці, своеасаблівага пастаяннага трэнінгу на вачах у гледача, каб потым, выезджаючы на буйныя замежныя спаборніцтвы, дзе залы — паўнютка, быць адаптаванымі да пільнай увагі патрабавальнай і дасведчанай публікі. А што артысты?

Яны і сапраўды падставілі плячо фігурнага катання, а тым самым па першым часе наўпрост удзельнічалі ў

"Гуды", які з намі пастаянна выезджае, у прыватнасці, адкрываючы наша шоу ў верасні на "Мінск-Арэне", куды прыйшло дзесяць тысяч гледачоў. Звычайна з намі ездзяць парады дваццаці фігурнага катання, пяць музыкантаў і чатыры-пяць артыстаў... Так, арыентуемся на моладзь. А ўвогуле ў хуткім часе ў нас спяваюць і самі фігурныя катальніцы. Ёсць такія дзятчатыфігурныя катальніцы, цудоўныя спартсменкі, прафесіяналы, якія і скачкі рабіць будуць, і адначасова з трукімі — спяваць. Словам, свая "ВІА-ГРА" на

каньках. А чаму б і не! У фігурнага катання спартыўны век не доўгі: дваццаць пяць гадоў — і "пенсія"..."

Размеркавацца ды ўзяць вяршыні Авербуха?

"Але мы робім зусім іншае шоу, чым у Расіі, — парывае мяне прадзюсар праекта Дзмітрый Лазар, калі я выказала меркаванне аб, так бы мовіць, "перапевах" шоу расійскіх фігурнага катання. — Там тэлевізійны праект, а тут людзі бачаць фігурнае катанне ўжывую. Да таго ж, пабыць на гастрольных шоу славы расійскіх фігурнага катання не кожны можа: яны вельмі дарагія для нашага гледача..."

Я даведалася з аповеду Дзмітрыя, што ў краіне існуе тры школы фігурнага катання: дзве асноўныя — Мінская і Гомельская, яшчэ адна, менш моцная, — Віцебская. Даведалася і пра тое, што касцяк сталых удзельнікаў беларускага шоу фігурнага катання — дзеючыя трэнеры, яны выкладаюць як у маленькіх спартсменаў, так і ў дарослых. Ёсць і студэнты, якія навучаюцца на кафедрах масавых відаў спорту, фігурнага катання ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі фізічнай культуры і спорту. "Мы цяпер ездзім па гарадах, па лядовых палацах, а наступны этап праекта для фігурнага катання нашага шоу — размеркаванне, якое ўсе выпускнікі атрымаюць у тыя ж лядовыя палацы. Там, у рэгіёнах, яны будуць выкладаць ды шукаць таленавітых

дзяцей-самародкаў, якія часам не могуць раскрыцца, бо няма трэнера, таго, хто можа іх заўважыць, навучыць. А ў фігурнае ж катанне прыходзяць літаральна малечы: чатырох-, пяцігадовыя дзеткі..."

Яшчэ адно, вельмі важнае, я пачула з вуснаў прадзюсара: усе спартсмены, хто ўдзельнічае ў шоу-праекце, з'яўляюцца членамі зборнай Беларусі па фігурным катанні, усе маюць разрады і нават званні чэмпіёнаў. Некаторыя з іх працавалі як у праектах знакамітай Таццяны Тарасавай, так і ў куміра фігурнага катання

Авербуха, якія ажыццяўляліся ў сусветнай прасторы. "Аднак у апошні час тыя, хто даведаўся пра наш праект і паўдзельнічаў у прапанаваных мерапрыемствах, прынялі рашэнне вярнуцца на Беларусь, — кажа Дзмітрый не без гонару. — Дарэчы, на нас ужо выйшлі прадстаўнікі расійскіх напярэмаў еўрапейскіх асацыяцый фігурнага катання. Беларусь для іх была неспасціжнай, невядомай у сэнсе гэтага віду спорту. Маўляў, чым мы адрозніваемся ад Расіі — хіба геаграфічна? Але я ўпэўнены: пабачыўшы нашых, яны зразумеюць, што ў нас ёсць таленавітыя хлопцы. І, мабыць, у перспектыве будуць на ўзроўні, а мо і вышэй чым Авербух ды Плюшчанка. Бо яны — маладыя і выпраменьваюць ужо новую энергію, паказваюць сябе з новага боку..."

...Унікальны момант: арганізатары не заяўляюць у афішы ніводнага імя — ні фігурнага катання, ні артыстаў эстрады. Проста, абстрактна абвешчаюць: "Зоркі фігурнага катання і артысты эстрады". А людзі, ідучы на лядовае шоу, не задаюцца пытаннем, якія артысты там выступаюць, — ім цікавае само дзейства, сам лёд, фігурнае катанне. "І напрыканцы дзеі, — падкрэслівае Дзмітрый, — глядач успрымае з большай цікавасцю фігурнага катання, "на падпеўках" у якога аказваецца ў гэтым праекце артыст, а зусім не адварот..."

"Агу, людзі!..."

— Гэта сацыяльны праект, — рэзюмуе яго дырэктар Сяргей Дарашэвіч. — Ён цалкам пазбаўлены камерцыйнага сэнсу. Калі мы, як кажуць, завабім людзей на лёд — гэта ўжо наша перамога. Але найбольш важная задача — даць магчымасць маладым фігурнага катання працаваць на публіцы. Яны даходзяць да чэмпіёнскіх званняў пры пустых залах, і калі выезджаюць на спаборніцтвы ў Еўропу ды на чэмпіянаты свету, то губляюцца, бо не ведалі ніколі, як працаваць на публіцы. А эмоцыя ж залы — гэта вельмі сур'ёзная нагрузка для фігурнага катання, тым больш, калі гледачоў збіраецца з дзясатка тысяч. І тут многія спартсмены не могуць паказаць свой сапраўдны ўзровень майстэрства, патэнцыял, вынік... У нас, на вялікі жаль, адсутнічае культура наведвання спаборніцтваў. Так, людзі збіраюцца на адкрыццё ці закрыццё нейкіх маштабных гульняў, але з улікам таго, што там будзе і "развлекалка" ў тым ліку. А проста прыйсці "пахварэць" на звычайныя спаборніцтвы, дык — не. Колькі фігурнага катання даходзіць да буйных прафесійных вяршынь пры пустых залах!.. Гэта ж вялікая розніца: слухаць сімфанічны аркестр па тэлевізары ці ў філармоніі. Той, хто пабачыў іх на лядовай арэне, проста ў шоку: настолькі гэта прыгожа, эмацыянальна, інакш глядзіцца... І, бадай, самае галоўнае: многія з тых спартсменаў, з-за таго, што з'ездзілі на наша шоу, узняліся ў рэйтінгу. Вось гэта і ёсць асноўнае дасягненне нашага праекта.

**"Гала Чэмпіёнс":
рабіць стаўку на этна!**

"Добры вечар, дарагія сябры! Вас вітае першае Беларускае лядовае шоу "Гала Чэмпіёнс", якое ўпершыню было прадстаўлена на найбуйнейшай пляцоўцы Еўропы — "Мінск-Арэна" 9 верасня 2012 года..." Менавіта такімі словамі вядучыя Лідзія Заблоцкая і Ілья Казановскі прэзентуюць пачатак кожнага дзейства ў тым або іншым горадзе краіны. Абое яны, дарэчы, таксама працуюць у кантэксце шоу: Лідзія — салістка Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Беларусі,

— спявае, а Ілья — шоумен, артыст размоўнага жанру, парадыст — грае ў праекце на саксафоне. Да таго ж, ён — рэжысёр лядовага шоу "Гала Чэмпіёнс". І, зноў жа, абое выязджаюць на лёд на каньках.

— У гэтым шоу мая задача як рэжысёра — "спрацоўваць", так бы мовіць, артыста і фігурыста. І гэта вельмі складана, — кажа Ілья. — Ехаць, адначасова граць або спяваць, нейкія фігуры ствараць — суперняпраста. Бо трэба і ў ноты трапляць, ды яшчэ кантраляваць сябе, каб не ўпасці. Канешне ж, асабіста я раней стаяў на

каньках як звычайны аматар. Але ж катацца на катку для задавальнення — гэта адно, а вось граць пры тым на саксафоне (а я граю толькі пад "мінус", бо сам прафесійны музыкант, і для мяне імітаваць гук пад фанэграму — значыць зневажаць сябе ды публіку) — зусім іншае...

За гэтыя паўгода ад часу, як мы працуем, у нас стварылася каманда аднадумцаў — зладжаная каманда артыстаў і фігурыстаў. У далейшым будзем рабіць стаўку на аўтарскія праграмы, каб яны былі эксклюзіўна нашымі. Бо ёсць менавіта наша, беларуская, этна-

Маналогі пра планы і мары

**"По-то-лок ле-дя-ной..."
ды іншая настальгія**

Ну канешне ж, пазнала: па калідорах Лядовага палаца ў Маладзечне насустрэч шпарка рушыў Эдуард Сямёнавіч ХАНОК, які падзяліўся эмоцыямі пасля свайго выступлення і бісіравання з гэтай нагоды публікі ў зале:

— Я ўжо ў другі тур еду. А першы вялікі тур пачаў з Ліды. Увогуле, мне вельмі падабаецца выступаць апошнім часам, бо гэта вяртае мяне ў маю маладосць. Без усялякіх комплексаў выходжу на лёд. Адночы паслізнуўся і ледзь не ўпаў. Ведаеце, калі "заносіць", ідуць эмоцыі, перастаеш страхаватца, каб не ўпасці. Мару ў гэтым праекце выехаць да глядача на каньках, так, вельмі хачу! У юнацтве катаўся на "нажах" — канькі такія, з доўгім лязом. Але на іх жа праходку па лёдзе не зробіш. А таму, калі знайду варыянт, дык выйду абавязкова...

Пацікавілася ў народнага артыста Беларусі пра ягоны "хіт у тэму" праекта, маючы на ўвазе, вядома ж, суперпапулярны шлягер пра ледзяную столь у хацінцы на ўскрайку лесу:

— Вось калі б "Палеская зорачка" была тут... Яны ж гэта танцуюць, ды толькі на падлозе... Як вы кажаце, паставіць іх на канькі? А што, падказка добрая! Тым больш, і касцюмы зімовыя ў іх ёсць. Можна паспрабаваць вывесці на які-небудзь "важны лёд"... Усё, я "завёўся"! Сам — на канькі, дзяцей — на канькі, і — "то ли еще будет, ой-ёй-ёй"! Словам, пажывём — пабачым...

**У... ФІГУРЫСТА,
або Двайны эфект
"НЕ-парнага" катання**

**Як эстраднаыя зоркі, ды не толькі яны,
выпрабавуюць сябе на "ледзяным" шоу дзеля...**

рафія, шмат нацыянальнага традыцыйнага, што можна перадаць і на лёдзе. Так, ніхто не спрачаецца: на лёдзе складана. Але папулярнае катанне айчынага фігурнага катання — гэта і ёсць ідэя ўвасаблення нашай этнакультуры ў драматургію ды жыццё. Ён і ёсць, бадай, самае галоўнае, чым мы павінны ў далейшым займацца... Я доўгі час працаваў прадзюсарам за мяжой, і тое, што там бачыў на падобных праграмах, асабліва ў плане тэхнічнага падыходу да шоу — тых жа святла, гуку, спецэфектаў, — хачу ўвасобіць у нашай дзеі. А гэта сапраўдная махіна, якую трэба падымцаць...

Зразумела, прайс вымагае грошай. Але на сёння і Сяргей Іванавіч Пракаповіч, і тыя, хто фінансуе, і Федэрацыя фігурнага катання — яны гатовы падтрымліваць праект да канца. А працэс ужо нельга спыніць, і я думаю, што на гэтым этапе мы ўсё ж закупім і сваё абсталяванне, і сваё святло. На сёння мы іх арандуем у "Славянскага базару ў Віцебску". Канешне ж, задаволены якасцю гуку, святлом, але хацелася б дэкараваць шоу цалкам з дапамогай найноўшых тэхналогій, якімі карыстаюцца ў свеце на падобных відовішчах.

**Чытаць "з ліста"
саўндтрэк**

Ды ўсё ж, як ужо акрэнтавалася маімі суразмоўцамі, галоўнымі дзёўчымі асобамі на "Гала Чэмпіёнс" з'яўляюцца, прынамсі, спартсмены-прафесіяналы, чэмпіёны і прызёры розных спаборніцтваў. Безумоўна, разабрацца ва ўсіх гэтых "двайных тулупах" ды "акселях", якія яны паймаюць "круцяць", мне, недасведчанай у тонкасцях і нюансах "кухні" фігурнага катання, не выпадае. Але абысці, скажам, пытанне кштату "Наколькі артысты дапамагаюць фігурыстам, а мо, па шчырасці кажучы, яны ім увогуле перашкаджаюць на лёдзе?" я не магла. Натуральна, пытанне трапіла да неабходнага адрасата.

Трэнер Гомельскай школы фігурнага катання Аляксандр Марозаў, які са сваімі выхаванцамі прыязджае з абласнога цэнтра на ўсе прадстаўленні, адказваў, нібыта здзіўлены долей правакацыйнасці ў агучнай мноў сентэнцыі.

— Для нас праект — вельмі цікавы, — падкрэсліў масціты трэнер. — У Беларусі, як вядома, ён праводзіцца ўпершыню, хоць праекты падобнага роду шырока растуць і развіваюцца ў свеце. Няхай не мы першаадкрывальнікі гэтай ідэі, але нам выпала азнаваць тое лепшае, што напрацавана ў сусветнай практыцы, у прыватнасці, у еўрапейскай, ды прыўнесці сваё, нацыянальнае. Цяпер наша жыццё стала больш разнастайным, насычаным і цікавым... Ну а кантакты ў такім творчым асяродку, у праекце з зоркамі эстрады, цудоўнымі музыкантамі па-сапраўднаму ўзбагачаюць. Што нам гэта дае на практыцы? Найперш мы прыўчэмаем па-новаму глядзець на музычныя творы, на музычную канву, стылістыку выканання праграм. Нам прапануюць абсалютна новыя цікавыя задачы: фігурысты становяцца не проста пастухамі выканання ад ужо створаных, наадварот — яны ўдзельнічаюць у імпрывізацыі. Напрыклад, артысты прапануюць нам песню або аранжыроўку, і спартсмены літаральна "з ліста" прыдумваюць нумар. Што тут казаць: неаспрэчна, узаемнае творчае ўзбагачэнне...

Маналогі пра планы і мары

Ну а цяпер — пра чыста творчы складнік у заяўленым праекце, мастацкім кіраўніком якога з'яўляецца вядомы беларускі кампазітар Алег ЕЛІСЕЕНКАУ:

**Пра не-топавую скіраванасць
"другой скрыпкі" ды будучы
мюзікл на будучай Ёлцы**

— Для нас гэта ні ў якім выпадку не камерцыйны праект — гэта спроба зрабіць штосьці сінтэзуючае: музыка і спорт. Для чаго патрэбна змычка з эстраднымі нумарамі ў дадзеным праекце? Факт, што галоўныя ў ім — самі фігурысты. Іншая справа, што музычныя нумары патрэбны, каб не было аднастайнасці, каб фігурысты маглі перадыхнуць, пераапрунацца. І ў гэтым выпадку артысты, хоць яны часам і больш вядомыя людзі, іграюць тут ролю "другой скрыпкі", калі можна так сказаць. Разам з тым, мы не імкнемся пастаянна абалірацца толькі на гучныя імёны. Па-першае — каб не адцягваць увагу ад фігурыстаў. Па-другое, артыста можна паслухаць і ў канцэртнай зале. Па-трэцяе, уключаецца эканамічны фактар: аплата харчавання, праезд, ганарары. Таму абаліраемся на тых людзей, з якімі сябруем, супрацоўнічаем і якія гатовы падтрымаць нас, у тым ліку, за кошт сціплага ганарару, што мы можам ім прапанаваць. Але прыходзім у творчасці і да таго, каб на арэне адбывалася цэласна выбудаванае лядовае шоу. На сённяшні дзень у нас ужо падрых-

таваны сцэнарый дзіцячага мюзікла, дзе ёсць свая сцэнічная канва, драматургічная лінія. Спрабум рухацца ў гэтым напрамку, каб глядзчы ўбачылі не проста абстрактнае спартыўна-музычнае дзейства, а дзейства канкрэтнае, з вызначанай рэжысурай для абранай "Казкі на лёдзе" або мо і "Навагодняй казкі на лёдзе". Гэта — не мюзікл у брадвейскім сэнсе слова, а звязаныя сюжэтам асобныя музычныя нумары, прынамсі, як практыкавалася калісьці ў оперы. Сцэнарый мюзікла напісала цудоўны наш рэжысёр Ніна Осіпава. Яна ж павінна быць і сарэжысёрам пастаноўкі. Рэжысёрам жа абавязкова прызначым прафесіянала, які працаваў у гэтай якасці менавіта на лядовых пляцоўках.

Вельмі важныя тут і трэнер па фігурным катанні, і харэограф. Цяпер у нашым першым шоу мы выкарыстоўваем і светлавыя эфекты, і гук дадатковы ўводзім. А ў мюзікле, да ўсяго, будучы апрацаваны канцэртна-тэатральныя касцюмы персанажаў, накладваць грым, мае разгортвацца нейкая гісторыя, і г. д. — сло-

вам, цэласны спектакль. І вось тут патрэбна апрацаваць вышэй згаданай змычкі, бо фігурысты не з'яўляюцца прафесійнымі шоуменамі, і патрэбна, каб яны зразумелі, што гэта за від мастацтва. Але і артыстам, і спартсменам давадзецца адчуць агульнае дыханне прадстаўлення: фігурыстам неабходна зразумець, дзе можна катацца разам, дзе, умоўна кажучы, "акампаіраваць" сваім катаннем артысту, і наадварот.

Стварэнне дзіцячага лядовага шоу — найважнейшая задача. У нас мала падобных прадстаўленняў для дзяцей. Маленькі чалавек прыйдзе на казку-шоу, а там, глядзіш, — і захопіцца гэтым відам спорту. Да таго ж, тое відовішча — цікавая забава, чаго для дзяцей не бывае зашмат. А яшчэ ў перспектыве на "Мінск-Арэне" можна будзе праводзіць сваю лядовую Ёлку, і марым, каб яна была не менш цікавай за тую, што праводзіцца ў Палацы Рэспублікі, цікавай дзецям сваёй навізнай. А Ёлка на лёдзе — гэта тое, чаго не можа сабе дазволіць ніякая іншая пляцоўка, ніякі іншы палац, акрамя як лядовы.

Урэшце, гэта перспектывныя планы, якія вымагаюць асобнага бюджэту. Як толькі ён складзецца, так і прыступім да ажыццяўлення мары...

...Я патэлефанавала аўтару літаратурнага сцэнар'я дзіцячага мюзікла — рэжысёру Ніне Віктарайне Осіпавай, каб даведацца пра новую яе творчую іпастасць. "Для мяне гэтая прапанова была нечаканай і прыемнай, бо гэта сапраўды новае ў маёй практыцы. Пісала сцэнарый ужо з разлікам на лёд. Ён закранае тэмы, на якія хочацца гаварыць з дзецьмі. Кніга ці камп'ютар... Бураціна і Гары Потар... Імгненнае і вечнае... Карацей, сюжэт мюзікла — гэта трыумф Кнігі!

Замест рэзюмэ

...Калі праграма ў Маладзечне завяршылася пад гучныя і ўдзячныя апладысменты паўночнай залы, якая вітала фігурыстаў і артыстаў стоячы, я папрасіла падыходзіць да мяне самага юнага спартсмена-фігурыста — дванаццацігадовага Ваню Пракаповіча. Ён ужо мае чэмпіёнскі тытул срод аднагодкаў, шмат іншых ўзнагарод. Вось што сказаў у дыктафон гэты бялявы стройны хлопчык, які адкатаў за гэты вечар некалькі сольных нумароў: "Я пачаў разумець залу, я не губляюся..."

**Людміла КРУШЫНСКАЯ
Фота аўтара**

Мастыхін

"Лякала" эмоцыі

Шлях да творчай свабоды

А.Кузняцоў. "Парад планет-ІІ".

Анатоль Кузняцова ведаюць усе, хто цікавіцца сучасным беспрадметным жывапісам. Таму яго выстаўка пад назвай "Шлях", што прайшла ў сталічным Палацы мастацтва, стала не толькі святам для душы, але і своеасаблівым "метадычным дапаможнікам" для больш глыбокага разумення: якое месца займае абстрактны жывапіс на сучасным этапе развіцця беларускага шматгалосага выяўленчага мастацтва, поўнага супярэчнасцей, процілегласцей і супрацьстаянняў.

Нагадаю, што Анатоль Кузняцоў — выхаванец БДТМІ, вучань П.Крахалёва, Х.Ліўшыца, А.Баранюскага. Творца выстаўляецца амаль сорак гадоў, уключаючы выстаўкі ў Расіі, ЗША, Японіі, краінах Прыбалтыкі і Еўропы. Атрымаўшы моцную акадэмічную школу, ён да канца 1970-х ствараў работы ў, так скажам, звычайнай рэалістычнай манеры. Потым, па яго словах, стаў "паўтарацца" — і ў тэматыцы, і ў каларыстыцы, і ў вобразных структурах. Па прыродзе чалавек-шукальнік, які імкнецца ў мастацтве "дайсці да самой сутнасці", ён кардынальна змяніў свае погляды, рызыкаючы наклікаць на сябе перуны з боку артадаксальных апекуноў, прыхільнікаў савецкага акадэмічнага рэалізму.

Канешне ж, рашэнне радыкальна пераўтварыць свой творчы фундамент, які быў закладзены ў інстытуце, прыйшло не ў адзін дзень. І ў рэшце рэшт мастак знайшоў сваю ўласную формулу: убачыць наваколны свет праз кампазіцыйную манументальную прастату,

атрымаецца. Вобразы нараджаюцца ў працэсе імпрывізацыі". Ён так, але, на маю думку, не зусім. Усё роўна ў жывапісца перад чыстым палатном у думках лунае галоўнае: што ён хоча фарбай сказаць гледачу і сабе, як, напрыклад, разбіць белы ці блакітны колер на неабходныя спектры, рэфлексы, адценні, каб рэалізаваць тую ідэю карціны, дзеля якой мастак у дадзены момант і падрыхтаваў палітру ды гэндзлі. Так ці інакш, але створаны ім серыйныя манументальныя цыклы, прадстаўлены ў экспазіцыі, ураджаюць: "Парад планет", "Метафізічныя разважанні", "Афарыстычныя парадоксы", "Узаемадзейні супярэчнасцей", "Мінімалізм срэбрам", "Непрадбачанае развіццё падзей", "Вяртанне ў Егіпет", "Трансфармацыя часу", "Метафары забытых ісцін", "Пераўтварэнне прасторы"... Нават у назвах дакладна прачытваецца глыбокая філасофская канцэпцыя твораў Кузняцова, скіраваная на расшыфроўку яго духоўнага "аўтапартрэта", ядром

А.Кузняцоў. "Метафізічныя развагі. Хаос. Пачатак".

жывую лінію і дэкаратаўную пляму, у аснове якіх — вольная імпрывізацыя і моцная энергетыка колерамузыкі.

Вось так на пачатку 1980-х Анатоль Кузняцоў прыйшоў да свайго беспрадметнага жывапісу, і ў гэтым сэнсе стаў у Беларусі ледзь не адзіным эмацыйным аналітыкам "жывога" жыцця праз музыку фарбаў ды метафару прастораў. Яго канцэпцыю можна азначыць так: прастора і час — адзіная форма, у якой будзеца быццё, і, значыць, па гэтым "лякала" павінна будавацца мастацтва. Цікава, што Кузняцоў не аддзяляе змест ад формы — яны ўтвараюць адно цэлае. Твор не гаворыць пра нешта — ён існуе сам па сабе. Такім чынам, палатно мастака абстрактнае, "абсалютнае" толькі ў сваім метады, а не паводле ўнутранай сутнасці. Бо ўнутраная сутнасць — шматлікая прырода рэчаў і чалавека, якая "падказвае" аўтару ўсе філасофскія арабескі быцця.

Сам мастак кажа: "Мая творчасць — інтуіцыйная. Калі я падыходжу да чыстага палатна, яшчэ не ведаю, што

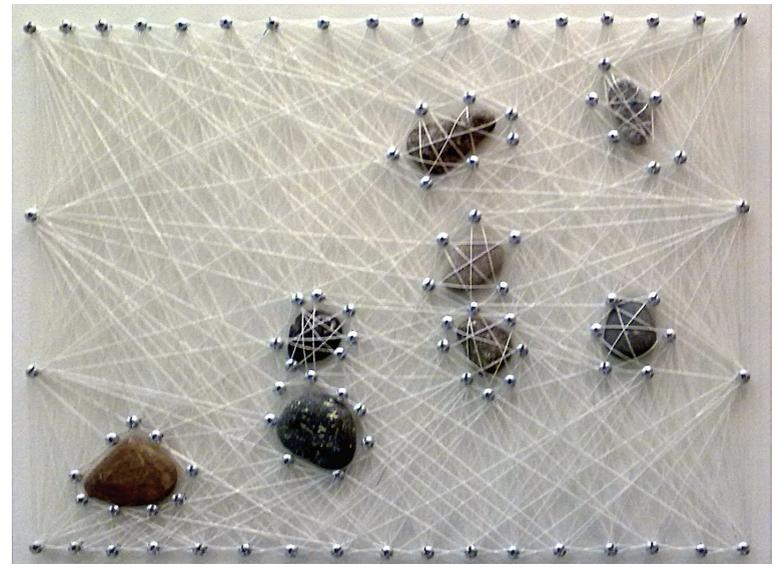
якога з'яўляецца пластычна-музычнае ўвасабленне аўтарскага "касмічнага патоку ўсведамлення".

Іншымі словамі, творчасць мастака — гэта складаны пошук уласнага шляху да ўнутранай свабоды. І, думаю, гэты шлях ён шчасліва знайшоў і ў актыўным прыманні наваколнага свету, і ў свядомасці сістэмы ўласных мастакоўскіх каардынат, і ў рытмах класічнай музыкі (так-так, бо калі я бачу прасторавы жывапіс мастака, чую гукі твораў ці то Баха, ці то Бетховена, ці то Вагнера). Канешне, я разумею, што пакуль для большасці звычайных гледачоў, якія выхаваны, у асноўным, на мастацтве перадзвіжнікаў і сацрэалістаў, жывапіс Кузняцова яшчэ складаны для ўспрымання. Але час ідзе, чалавечы густ і адносіны да сучаснага мастацтва змяняюцца (такое неаднойчы адбывалася ў гісторыі сусветнага мастацтва), і тое, што сёння выклікае вострыя дыскусіі ды пытанні, а часам — і поўнае адмаўленне, заўтра зробіцца класікай...

Барыс КРЭПАК

Што б там ні казалі, нібыта ўспрыманне твора мастацтва (калі гэта сапраўды твор) не залежыць ад кантэксту, у якім змешчаны арт-аб'ект, упэўнены, што для карціны не апошня рэч — рама. Калі разважаць у гэтым напрамку далей, дык ва ўспрыманні выстаўкі як увасабленай канцэпцыі і твора экспазіцыйнага мастацтва прыняцёвую ролю адыгрывае прастора, у якой выстаўка адбываецца, і — галоўнае — наяўнасць альбо асутнасць публікі. Можна сказаць, што "раму" выстаўкі, яе "багет", ствараюць зала і натоўп цікаўных гледачоў.

Экспазіцыю "БелЭКСПА-Арт-2012" я бачыў двойчы: у дзень адкрыцця і ў звычайны будні дзень. Мушу адзначыць, што гэта былі дзве розныя выстаўкі. На вернісажы ў шыкоўным, адкрытым пасля рэканструкцыі, павільёне "БелЭКСПА" па праспекце Пераможцаў віраваў святочны натоўп, сярод якога можна было пабачыць VI.P.-персон і замежных гасцей. Гучала экзатычная музыка, па зале хадзілі "робаты", прыгожыя дзяўчаты

Р.Калмыкоў. 3 серыі "Сеткі".

Добра, калі гэтым разам у велізарнай зале быў з дзясятка наведвальнікаў. Падумалася: чаму? Чаму выстаўка, якой было наканавана стаць падзейяй ужо ў момант пачатку працы над ёю, праходзіць пры амаль пустой зале? Зрэшты, вядома, што тыя, каму насамрэч цікава, імкнуцца трапіць на вернісаж, і найбольшая колькасць гледачоў назіраецца менавіта ў дзень адкрыцця. Але гэтая выстаўка — незвычай-

І тут узнікае пытанне, адказ на якое можа паставіць пад сумнеў плён велізарнай працы, што зрабілі арганізатары праекта: а ці насамрэч у павільёне "БелЭКСПА" прадстаўлена новае мастацтва? Я кажу "новае", маючы на ўвазе "актуальнае" — гэта значыць тое, што адпавядае эстэтычным патрэбам сённяшняй Беларусі. Я, безумоўна, не супраць творчага сама-

Сюжэтная інтрыга не планавалася

Першае Мінскае трыенале сучаснага мастацтва. Глобальныя задачы, відаць, не ставіліся

ў сукенках сталі "жывымі скульптурамі"... Паглядзець на Трыенале прыйшоў ці не ўвесь сталічны бамонд, прыехалі аматары мастацтва з рэгіёнаў. У зале былі творцы, чые работы складаюць экспазіцыю, і студэнты мастацкіх навучальных устаноў. Я толькі паспяваў вітацца са знаёмеццамі. Кагосьці з іх не бачыў год-два, а кагосьці — два дзясяткі гадоў. Па "фотасесіях" гледачоў ужо ў першы дзень можна было вызначыць прыярытэты публікі і склаці спіс найбольш папулярных твораў Трыенале. Карацей, было прыгожа, урачыста, салідна і, скажам так, прыкольна адначасова. Калі б выстаўка назаўтра зачынілася, яна засталася б у мяне ў памяці як свята. Але для аб'ектыўнасці я прыйшоў сюды яшчэ раз — буднім днём...

Яе доўга чакалі і піярылі як ніякую іншую падзею ў галіне візуальнага мастацтва. А ў выніку — я самотна блукаю па велізарным павільёне "БелЭКСПА"... І гэтая акалічнасць непазбежна ўплывала на маё ўспрыманне таго, што я бачу. Таму і кажу: два розныя дні — дзве розныя выстаўкі. Хоць экспазіцыя — адна і тая ж.

Можна зразумець адсутнасць наведвальнікаў, дакладней — крытычнай іх масы, на выстаўках, якія нічым асаблівым не вызначаюцца: проста партрэтамі, проста краявідамі, проста нацюрмортамі, якія той або іншы мастак зробіў за справаздачны перыяд сённяшняга гледача, "разбэшчанага" глабальнай інфармацыйнай прасторай, не прывабіш. Патрэбна нешта новае, здольнае здзівіць. Дык, нібыта ж, вось жа яно, новае! Не было такога яшчэ ў Беларусі!

выяўлення, мастакоўскай самарэалізацыі, нават калі тая або іншая праява грунтуецца на доволі спрэчнай тэзе "Я так думаю, я так бачу". Думаць і бачыць можна што заўгодна, але калі хочаш, каб твоя выстаўка была "аздоблена" натоўпам гледачоў, дык мусіш гаварыць з людзьмі пра тое, што іх хвалюе.

Для прыкладу — "авангард" канца 1980-х. Пры ўсіх сваіх хібах: амбіцыйнасць, якая зашкальвала, недастатковы густ і кепская інфармаванасць адносна таго, што робіцца ў сусветным мастацтве, — гэтыя "дзёці падзямелля (андэрграўнду)" усё ж такі здолелі "адбіць" гледача ў апалагетаў сацрэалізму. І здарылася гэта з адной прастай прычыны: яны былі, так бы мовіць, "жывыя" і творча сарыентаваныя на рэальнае жыццё, а іхнія апаненты — "забранзавелья".

Бамонд: опера, балет

"Віні-Пух...", ды не ўсе

Куды ідзём мы... Ці — не ідзём?

Да будучых каникулаў Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі падрыхтаваўся яшчэ ў першыя дні зімы: 2 снежня ажно двума спектаклямі запар, амаль у рэжыме ТЮГА, была адзначана прэм'ера оперы расійскага кампазітара Волыгі Пятровай "Віні-Пух і ўсе-ўсе-ўсе".

А калі зірнуць яшчэ глыбей, у часы рэвалюцыйнага "авангарда" (дарэчы, адна з конкурсных канцэпцый Трыенале трактавала выстаўку як своеасаблівы мост паміж тым часам і нашай рэчаіснасцю), дык Малевіч і ягоныя паплечнікі былі ўсур'ез заклапочаны глабальнай эстэтычнай перабудовай свету, прытым, што нашы сённяшнія тэхнічныя ды арганізацыйныя магчымасці Малевічу нават і не сніліся. Дык, можа, мы змарнелі-здрабнелі, няздольныя мысліць глабальна і канцэптually дзейнічаць?

Пытанні, якія задаю, трэба ўспрымаць як рытарычныя. Бо ўсё, што я бачу на выстаўцы, пазбаўлена канцэптuallyнай акрэсленасці. У лепшым выпадку, гэта — творчая рэфлексія. Маю падставы меркаваць,

Вашкевіч; графік Таццяна Радзівілка; дызайнеры Уладзімір Цэслер і Руслан Найдзен; фотамайстры Уладзімір Парфянок і Ігар Саўчанка. Ды іншыя. Асобным сегментам прадстаўлены ў экспазіцыі Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва (куратар — Васіль Васільеў). Усе гэтыя творцы ў сваім асяродку — постаці знакавыя. Кепска не зрабляць. Запрашэнне іх да ўдзелу ў выстаўцы гарантавала прыстойны ўзровень экспазіцыі. Разам з тым, дзіўна ўспрымаецца адсутнасць у гэтым спісе праектаў, якія мелі не толькі нацыянальны, але і міжнародны розгалас. Скажам, наш павільён на 54-м Венецыянскім біенале.

Лічу сур'езнай недапрацоўкай арганізатараў тое, што не была задзейнічана паветраная

мяне пакінула экспазіцыя спецыяльна запрашаных гасцей — мастакоў з Сербіі. Тым часам як нашы творцы, падаецца, засяроджаны на фарматворчасці, сербам баліць за радзіму. Жывапіснае палатно Радавана Трнавац Мічы з выявай сцяга сацыялістычнай Югаславіі і ягоная ж інсталяцыя "Бялградскі Саміт" — гэта спроба аэнасаваць геапалітычную сітуацыю, у якой апынулася Сербія напрыканцы 1990-х.

Такая вялікая экспазіцыя, якую мы бачым на Трыенале, павінна мець тэматычны стрыжань, інакш яна разваліцца на мноства самадзатковых фрагментаў. І гэта будзе ўжо не выстаўка, а проста салон, мастацкая крама (што мы,

Зала Трыенале ў будні дзень.

што арганізатары не ставілі перад сабою глабальных задач і, адпаведна, не бачылі праблемных тэм. Маючы такую пазіцыю, яны засяродзіліся на пошуку "залатой сярэдняй", калі ўсё, што з'яўляецца спрэчнай з'явай у мастацтве (а менавіта гэта цікава шырокай грамадзе), падаецца, адсякалася на корані. Адкрыцці, сорпрызы, неспадзяванкі, а разам з імі ж — сожэтная інтрыга не планаваліся. Права прадстаўляць сучаснае беларускае мастацтва было аддадзена творцам, чые работы ўжо прайшлі апрацацыю на персанальных альбо групавых выстаўках і больш-менш трывала замацаваліся ў нацыянальным культурным кантэксце. Калі гэта ведаць і з гэтага зыходзіць, дык трэба канстатаваць, што выстаўка — атрымалася, бо пастаўленай мэты дасягнула. Але пытанне, што такое сучаснае мастацтва ў беларускім кантэксце, засталася адкрытым... Мож, дарэчы, на яго і адказу няма.

Арганізатары зрабілі стаўку на асоб, чые імёны на спыху. Гэта, да прыкладу, скульптары Канстанцін Селіханавіч, Уладзімір Панцялееў, Юрый Анушка; жывапісцы Сяргей Грыневіч, Валянціна Шоба, Аляксандр Канавалаў, Руслан

прасторы інтэр'ера. У павільёне — высачэзная столь, пад ёй можна было падвесіць шраг так званых мобіляў і прысвяціць гэтую кампазіцыю Марку Шагалу, юбілей з дня нараджэння якога мы сёлета адзначаем: Шагал любіў змяшчаць на небе тое, што прывязана да зямлі. Гэтую кампазіцыю мог бы выканаць выдатны майстар кінетычнага мастацтва Леў Талбузін, які на Трыенале прастаўлены невялікім мобілем у раздзеле Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Вось і быў бы мост у 1920-я гады...

Можа, я разважаю непатрыятычна, але самае моцнае ўражанне ад Трыенале ў

дарэчы, у нейкай ступені тут і маем). Нездарма кожная ўніверсальная міжнародная выстаўка пад статусам "ЭКСПА" мае дэвіз, якому павінны адпавядаць экспазіцыі нацыянальных павільёнаў. Думаю, да гэтага прыйдзем і мы, калі сёлетняе Трыенале распачне традыцыю.

Хоць пасля крытычных заўваг гэта прагучыць і дзіўнавата, але я ўдзячны арганізатарам за працу і някепскі вынік. Сабраць у адным месцы нямала з таго, што было зроблена ў гэтым кірунку за гады Незалежнасці, — гэта ўжо вялікая работа. А ўсё гэта яшчэ аздоблена шоу, перформансамі, тэатралізаванымі імпрэзамі ды прэзентацыямі.

Так што запланаваную функцыю Трыенале выканала. Яно засведчыла: у Беларусі сучаснае мастацтва — ёсць, прынамсі, па форме.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Г. Ількова, Т. Стасевіч. "Беларуская Неферціці".

Тэатральная плошча

Другая Нацыянальная тэатральная прэмія яркава паказала, што тэатр лялек сёння сямімільнымі крокамі "абagnaў" тэатр драматычны. І вось яшчэ адна нагода пагаварыць пра гэты від мастацтва: у віцебскім Беларускаім тэатры "Лялька" адбыўся бенефіс бліскучай і яркай артысткі, вядучай актрысы тэатра Вольгі Корзун, прысвечаны яе юбілею.

Віцебск

граматна "падаваць" сваю ляльку: жывацца з ёй як з персанажам сцэнічнай гісторыі, але, у той жа час, не "злівацца", атаясамліваючы сябе з ёй. Думаецца, што гэты тонкі баланс і дае актрысе багатую амплітуду ў выяўленчых сродках, якімі яна карыстаецца на сцэне. Адсоль — і наша, глядацкае, разуменне таго, што ў кожнай яе ролі мы сустракаемся не проста з выканаўцай, але — з актрысай, якая думае, разважае, правакуючы і нас на інтэлектуальнае "спажыванне" спектакля.

Дыяпазон роднасці

Без перабольшання можна сказаць: Вольга Валер'еўна — з тых "служыцеляў сцэны", якія могуць сыграць практычна любую ролю, што яна і даказвае з самых першых дзён існавання тэатра "Лялька". У ім, дарэчы, яна стала першай актрысай, залічанай у штат тады яшчэ Тэатра Якуба Коласа, пры якім лялечнікі існавалі ў якасці філіяла. Сярод самых яркіх работ актрысы — Ліса ў "Цераме-церамку" С.Маршака, Мамка і Іванава жонка ў "Чароўным пярэцінку" паводле народных казак, Маці Хлопчыка-зоркі ў "Хлопчыку-зорцы" А.Уайльда, Яхька Фіня, Сарока і Мышаня ў "Адважных братах" Г.Матвеева, Пашачка ў "Марозцы" М.Шурынавай, Чорная жанчына ў "Жураўліным пярэці" Д.Кінасіты... Ды, зрэшты, пералік яе роляў можа даць толькі слабое ўяўленне пра той багаты акцёрскі і лялечны дыяпазон, у якім актрыса пачувае сябе як рыба ў вадзе.

Вольга Корзун не проста віртуозна валодае самымі рознымі лялькамі і тэхнікамі іх ваджэння, пачынаючы ад шырмавых, планшэтных і заканчваючы марыянеткамі. Адметнасць і адна з галоўных акцёрскіх якасцей актрысы — у яе ўменні далікатна і

Бенефіс, які Беларускаім тэатр "Лялька" зладзіў для сваёй вядучай актрысы, скарэй прысутных сваёй цеплынёй і "хатняй" атмасферай. Пры ўсіх стандартных складніках — творчай частцы, у якой мы ў жарталівай форме ў чарговы раз згадалі любімыя ды самыя яркія ролі Вольгі Корзун, і віншаваннях, што перамяжоўваліся вясеўлімі "капуснымі" нумарамі, — не пакідала адчуванне непаказнай жыццядараснасці і "сямейнасці" ўсяго, што адбывалася на сцэне. І гэта натуральна: сярод усіх айчынных тэатраў лялек віцебскі калектыў, бадай, больш за іншых ставіцца акурат гэтым умераным дарыць сваім глядачам адчуванне сямейнай цеплыні, утульнасці і... роднасці. Прычым асабліва гэтую адзначаюць як дзеці, так і дарослыя: кожны, хто хаця б аднойчы трапіла ў сцены "Лялькі", вяртаецца сюды яшчэ і яшчэ. У тым ліку, не ў апошнюю чаргу і дзякуючы тым ролям, якія больш за чвэрць стагоддзя на сцэне гэтага тэатра сыграла Вольга Корзун і яшчэ сыграе.

Таццяна КОМАНОВА
На здымку: Вольга Корзун — Ліса (справа) у спектаклі "Церам-церамок".

Назва твора найлепшым чынам пасуе новай пастаноўцы: у тэатры ёй і сапраўды, здаецца, задаволены ўсе-ўсе-ўсе. А вось "па той бок" сцэны ды закуліся — "аднагалоссе" не такое дружнае ды поўнае. Хаця апошняя па часе прэм'ера для маленькіх глядачоў адбылася ў гэтым тэатры акурат пяць гадоў таму, яшчэ ў "рамонтны перыяд", на сцэне Дома афіцэраў. Так што цяперашні "Віні..." шмат у чым мог бы "закрыць" праблему дзіцячага рэпертуару — і адначасова "адкрыць" дыскусію на конт таго, якую дзіцячую оперу ўсе мы (усе-ўсе-ўсе!) чакаем.

У новай пастаноўцы — шмат плюсаў, яна папраўдзе дала дарогу творчай моладзі. Нарэшце атрымаў свой спектакль дырыжор Андрэй Іванов: тут ён не проста "падхаліў эстафету" іншага дырыжора-пастаноўчыка, але і выступіў у гэтай якасці сам, выеўшы на першы план і сапраўды тое лепшае, што ёсць у партытуры, — яе аркестроўку, поўную яркіх каларыстычных знаходак ды шматлікіх сола (відавочна, гэтая якасць перадалася аўтару музыкі на генетычным узроўні — ад бацькі, знакамітага кампазітара Андрэя Пятрова). Для маладога рэжысёра Вольгі Бураўлёвай гэта так-

сама першы самастойны спектакль на Вялікай сцэне (дагэтуль яна ставіла тут канцэрты, ажыццяўляла цікавыя пастаноўкі ў Камернай зале імя Л.Александровскай).

Цудоўна дэбютавалі і многія салісты. Дзе яшчэ мы маглі пачуць у цэнтральнай партыі Алену Таболіч? А тут яе Пятачок — вясёлы, рухавы, непасрэдны, з вельмі звонкім-званочкавым" голасам, што ярка вылучаецца з "натоўпу" — пераўзыходзіць па абаяльнасці нават самога Пуха, хаця ў гэтай партыі выступае спрактыкаваная, артыстычная Алена Сало, якая не ўпершыню звяртаецца да ўвасаблення "мужчынскіх" характараў. А як раскрываюцца акцёрскія здольнасці Іны Русіноўскай, якая паўстае "вельмі правільным", добра выхаваным Трусікам. Ну а Сава ў парадыйным увасабленні Ільі Пеўзнера ці Дзмітрыя Трафімука і ўвогуле выклікае ўсмешку, асабліва ў дарослых: у параўнанні з гераіняй таго ж мультыка, яна зусім не разважліва-"мудрая", калі наўмысна выкрадае хвост у Оспіка Іа і хавае яго ў сваім рыдыкулі. Дзякуючы намаганням рэжысёра па пластыцы Віталія Катавіцкага (не блытаць з балетмайстрам — Вольгай Кастэль!), кожны герой мае ад-

розныя жэсты, сваю манеру рухацца. Вельмі ажыўляюць дзеянне жывыя, прыбавныя Жабяняты (удзельнікі Дзіцячага музычнага тэатра-студыі).

На гэтым "парсючковыя радасці" заканчваюцца. Бо іграць у гэтым спектаклі значна цікавей, чым яго глядзець. Сцэнаграфія Аляксандра Касцючэнка, дзе спалучаюцца кідкі фарбы (асабліва ўражваюць фіялетава-бэзавыя дрэвы), на працягу амаль дзвюх гадзін не змяняецца. Перанос дзеі з сярэдзіны сцэны на яе ўскраіны, дзе быццам бы знаходзяцца хаткі Віні і Трусіка, ці наступленне ночы ў пачатку другой дзеі назваць "зменай дэкарацыі" цяжкавата. Для дарослых, якія прызвычаліся да працяглых "пасяджэнняў", яно, можа, і нічога. А для дзяцей — сумнавата. Дзе ж тыя спецефекты, якімі так любіць ганарыцца тэатр? Адно навалніца? Відовішча, уключаючы сцэнічныя строі, — тыповыя 1970 — 80-я. Можна, канешне ж, лічыць гэта "трапляльным у дзясчатку", бо і сама опера была задумана на пачатку 1970-х, напісана ў 1982-м, пастаўлена ў тыя ж 80-я ажно ў шасці тэатрах, у 1990-м — выдадзена ў клавіры. А сёння адноўлена — у Санкт-Пецярбургскім дзяржаўным дзіцячым музыч-

ным тэатры "Залюстэрачка". Але... Там ідзе другая рэдакцыя оперы! Да ўсяго, скарачана ўдвая. І не для такой вялізнай залы!

На якую ж аўдыторыю разлічана наша пастаноўка? Маленькім — сумнавата, нічога не зразумела (да праслаўтаў "операў дыкцыі" дайце мноства дробных паставачных дэталей, не заўважных нават з партэра). Падлеткам — не цікавая сама тэма. Дарослым? Ну, хіба пафантазіраваць над "уваходзіць-выходзіць". Шмат пытанняў выклікае сама музыка. Так, у яе ўведзены класічныя цытаты: ад намёкаў на расініеўскую Каваліні Фігара да фіналу Дзевятай сімфоніі Дворжака. Але зроблена гэта неак ненаaturalна, натужліва, адно розумам — без хітраватага бляску ці гуллівай грацыёзнасці. Такія ж і вакальныя партыі: героям, пры ўсёй "операўнасці" стылю, не хапае індывідуальнай інтанацыйнасці, — вылучаюцца толькі Трусік (з яго "правільнымі" ходамі па гукх арпеджыа) ды Сава (са схільнасцю да "зніжанай" побытавай рамансавасці). У астатніх часам узнікаюць цікавыя ходы, ды не атрымліваюць далейшага развіцця. Самым запамінальным застаецца хор Жа-

бнят, якога... няма ў партытуры: пастаноўшчыкі зрабілі яго на аснове аркестравай партыі.

Таму прэм'ера, насамрэч, задае шмат загадак. Калі праз пяць гадоў ад стылістыкі савецкіх 1950-х, уласцівай "Церам-Церамку", тэатр "дайшоў-такі" да 1980-х, дык колькі часу яму спатрэбіцца, каб "дацягнуць" да заходняй класікі хаця б стогадовай даўніны? А колькі, каб "саспець" для беларускіх дзіцячых твораў? Не падабаецца тое, што ёсць, дык замаўляйце!

Дадам, што 1 снежня скончыўся конкурс па стварэнні нацыянальных твораў, аб'яўлены іншым нашым тэатрам — Музычным. І... конкурс прадоўжылі яшчэ на год, бо нічога з пададзенага (чаго і трэба было чакаць, улічваючы прапанаваныя ўмовы) тэатр не задаволіла. Маўляў, ніхто не вінаваты. Дык чаму б самім не замовіць тое, што трэба? Ці трэба — толькі нам, крытыкам? А глядачы — і так скажуч дзякуй за прэм'еру. Рублём. І — апладысмантамі. Бо фінальныя паклоны і сапраўды пастаўлены добра, вынаходліва, з густам!..

Надзья БУНЦЭВІЧ
На здымку: сцэна з оперы "Віні-Пух і ўсе-ўсе-ўсе".

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Сацыяльнае партнёрства ў раённай сферы культуры немагчыма наладзіць без цікавых акцый. Сёння гэтую аксіёму ў многіх аддзелах імкнуча ўвасобіць у рэальнасць праз практычную дзейнасць. Зразумела, да падобнай працы культурныя работнікі падступаюцца метадам спроб ды памылак. Як пазбегнуць апошніх, ды і ці магчыма гэта ўвогуле? На мой суб'ектыўны погляд, зрабіць тое цалкам верагодна. Скажам, у аддзеле культуры Шчучынскага райвыканкама кантакты як з мясцовым дзяржаўным, так і з прыватным бізнесам наладзілі даволі даўно. Культурныя работнікі паспяхова супрацоўнічаюць з кіраўнікамі сельскагаспадарчых таварыстваў ды вярніных прадпрыемстваў, а таксама актыўна развіваюць грантавую дзейнасць. Да таго ж, вялікі турыстычны патэнцыял раёна выклікае небеспадстаўную цікавасць, а таксама дапамагае супрацоўнікам сферы ў прыцягненні пазабюджэтных сродкаў. Разам з тым, маецца ў раёне і вялікі патэнцыял для далейшага росту ў дадзеным кірунку. Перакананы ў гэтым і намеснік старшыні Шчучынскага райвыканкама Ганна Хвядзюк, якая бачыць нявыкарыстаныя рэзервы ў галіне дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва. Планаў па далейшай працы ў гэтай сферы ў мясцовым аддзеле культуры маецца на сённяшні дзень багата. Справа цяпер — за іх рэалізацыяй.

Грантавая падтрымка

На "крутым стапе", што ладзіцца ў рэдакцыі "К" на мінулым тыдні, галоўны спецыяліст упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры нашай краіны Людміла Лебедзь казалася пра адзін з рэальных шляхоў прыцягнення ў рэгіёны пазабюджэтных сродкаў — праз атрыманне рэспубліканскіх ці міжнародных грантаў. На жаль, пакуль падобная практыка распаўсюджана далёка не ва ўсіх раёнах Беларусі.

А вось у Шчучынскім раёне з грантадаўцамі, наадварот, сябруюць здаўна. Яшчэ гады два таму перакананы ў гэтым на свае вочы, пабываўшы на

адзін салон, вясельны, — прыгожымі сукенкамі. Мае шмат спонсараў і абласны фестываль эстраднай творчасці "... і вечная вясна" ды конкурс вядучых канцэртных праграм... А, прыкладам, на нядаўняе Рэспубліканскае свята-кірмаш працаўнікоў сяла "Дажынкi-2012", якое прайшло ў Горах Магілёўскай вобласці, калектывы Шчучынскага раёна дабіраліся, дзякуючы, у тым ліку, і падтрымцы Шчучынскага маспасярзавода.

Словам, праектаў, падтрыманых мясцовым бізнесам, хапае. А ў планах культурна-адукацыйнага ўраджаю яшчэ шмат розных ідэй. Адна з іх, па словах дырэктара Шчучынскага РДК Віктара Сінкевіча, выспела

ўстанова культуры цяпер яўна не стае. Таму і не адкрыты пакуль што ў РЦРІМ салон-крама, дзе можна было б рэалізоўваць сувенірную прадукцыю. У планах, запэўнілі мяне ў аддзеле культуры, — адкрыць яе самым бліжэйшым часам. Таксама плануецца і перавод устаноў культуры ў іншае памяшканне. Але ж пакуль пераезд на новае месца жыхарства — гэта яшчэ больш аддаленая перспектыва, чым адкрыццё салона для продажу сувеніраў.

Карацей, патэнцыял — навідавоку. Шматлікія турысты, што наведваюць раён, безумоўна, з ахвотай набывалі б вырабы мясцовых майстроў. А, пры-

Рамонт у раённай бібліятэцы ідзе поўным ходам.

ляванне для ўстаноў на суму ў дзевяць мільёнаў рублёў. Таму дырэктар Гурнофельскага ЦДК Марыя Грэх пачувае сябе цяпер цалкам забяспечанай ды замарыяльна-тэхнічную базу сваёй установы.

Як, дарэчы, і дырэктар Васілішкаўскага цэнтры культуры і дасугу Алена Лысеня, якая пра спонсарскую падтрымку таксама гаворыць даволі ўгэтуна. Гаспадарка, на тэрыторыі якой знаходзіцца яе клуб, — адна з найбольш багатых не толькі на Шчучыншчыне, а і ўвогуле на

рускай песні "Світанак", з якім выязджае ў санаторыі вобласці, дзе артысты даюць платныя канцэрты. А яшчэ ва ўстанове пастаянна ладзяцца тэматычныя вечары адпачынку, сярод якіх найбольшым популярнасцю карыстаюцца "белыя", "сінія", "аранжавыя" ды іншыя дыскатэкі. На такія танцы бясплатна прапускаюць тых, хто апраўна згодна з заўленым колерам. І ахвотных завітаць на падобныя мерапрыемствы — процьма, прычым не толькі са Шчучынскага, але і з суседніх раёнаў.

Як "разгарнуцца" на

Шчучыншчына: над брэндам варта працаваць...

раённым свяце "Багач", што ладзілася ў аграгарадку "Орля". Мерапрыемства праходзіла ў рамках мясцовага фестывалю фальклорнай песні "Прыніманскія напевы" і было падтрымана сумесным праектам Еўрапейскага Саюза і Праграмы развіцця Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ПРААН) "Устойлівае развіццё на мясцовым узроўні".

А ў вёсцы Жалудок ужо колькі гадоў запар ладзіцца свята "Кветкавы кірмаш", таксама падтрымана ў рамках названай праграмы ПРААН. Падобная дзейнасць, пераканана начальнік аддзела культуры Шчучынскага райвыканкама Яніна Міраненка, мае вялікую перспектыву. Таму ўжо ў наступным годзе "Кветкавы кірмаш" у Жалудку плануецца вывесці на больш высокі ўзровень, запраسیўшы для ўдзелу ў ім патэнцыйных спонсараў ды мецэнатаў.

Гэта не апошні праект, зладжаны ў гэтым паселішчы. Па словах дырэктара Шчучынскай ЦБС Аляксандры Янкоўскай, Жалудокская гарпасялковая бібліятэка ў партнёрстве з мясцовым Інфарцэнтрам па ўстойлівым развіцці і аграўрвме ўжо распрацавала і падала заяўку на ўдзел у конкурсе для стварэння на сваёй базе Цэнтры інфармацыі для людзей сталага веку. З яго дапамогай можна будзе арганізоўваць навучальныя камп'ютарныя курсы для прадстаўнікоў старэйшага пакалення, стварыць шэраг гурткоў па інтарэсах, аказаць разнастайныя кансультацыйна-даведачныя паслугі ды многае іншае.

Выснова з усяго сказанага, мабыць, можа быць толькі адна: аддзелам культуры Беларусі варта, як ужо казаў, пераймаць вопыт сваіх калегаў з тых раёнаў, дзе паспяхова развіваецца падобная дзейнасць. Гранты, натуральна, адразу на культурна-адукацыйныя праекты, але праз некаторы час, безумоўна, прынясуць неабходную фінансавую дапамогу ды актывізуюць творчы пошук.

Праекты на перспектыву

Прыкладаў паспяховага дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва ў Шчучынскім раёне больш чым дастаткова. Скажам, у РДК пастаянна ладзяцца разнастайныя мерапрыемствы, прызвы склалі якіх забяспечваюць спонсары. Так, мясцовы прыватны касметычны салон забяспечвае ўдзельніц шую "Міс Шчучын" падарункамі, а яшчэ

ўжо даўно: наладзіць пад час раённых святаў катанне на конях. Магчыма, у наступным годзе гэтую ідэю "абкатаюць" у рэальнасці.

Мае свае дывідэнды ад працы са спонсарамі і мясцовая ЦБС. Прыкладам, ПМК-167 выдаткавала фінансавыя сродкі гарадской бібліятэцы для набыцця камп'ютара з прынтарам ды ксераксам, а той жа Шчучынскі маспасярзавод праспансараваў закупку жалюзі для дзіцячай бібліятэкі. Таксама шматлікім установам ЦБС, як у райцэнтры, так і на сяле, выдаткоўваецца значная спонсарская дапамога на набыццё даведачнай і мастацкай літаратуры, у першую чаргу, натуральна, — ад кіраўнікоў сельскагаспадарчых таварыстваў.

Магчыма, праца з партнёрамі ў ЦБС была б яшчэ больш значнай, каб не некаторыя аб'ектыўныя прычыны, якія не дазваляюць бібліятэкарам, што называецца, "разгарнуцца" ў гэтай дзейнасці напоўніцу. Справа ў тым, што будынак Цэнтральнай раённай бібліятэкі цяпер рамантуецца, і таму ўстанова культуры часова "кватаруе" ў адным з памяшканняў РДК. Па словах начальніка аддзела культуры, на рамонт ЦРБ з раённага бюджэту сёлета выдаткавана 450 мільёнаў рублёў, а ў наступным годзе пад гэтыя мэты прадумеджаны ўжо абласныя сродкі — больш за 1 мільярд рублёў. Скончыць рамонтныя работы плануецца напрыканцы 2013-га. Магчыма, пасля пераезду ў адрамантаваны будынак актывізуецца і праца бібліятэкі з сацыяльнымі партнёрамі. Прынамсі, у кіраўніцтве аддзела культуры вельмі на гэта спадзяюцца.

Рамёствы без сувеніраў

А вось, да прыкладу, Шчучынскі раённы цэнтр рамёстваў і народнага мастацтва спонсараў пакуль яшчэ не займае, хоць няблага зарабляе сам. У РЦРІМ маецца выставачная зала ды майстэрні, экскурсіі па якіх — платныя. Ды і тая ж зала дзейнічае, дарэчы, па музейным прынцыпе. Ёсць тут старадаўнія экспанаты, ёсць і сучасныя рэканструкцыі. І выстаўка гэтая, па словах дырэктара ўстаноў Марыі Бекіш, пастаянна пашыраецца.

У сувязі з названым пашырэннем і папаўненнем фонду, плошчай для

кладам, калі размясціць салон-краму яшчэ і на трасе "Мінск — Гродна", дык можна было б займаць яшчэ большую аддачу ад падобнай дзейнасці, ды, магчыма, прыцягнуць у раён дадатковую колькасць турыстаў. Так, дарэчы, робяць у шэрагу раёнаў Віцебскай вобласці, дзе пастаянна пашыраюць сетку дамоў рамёстваў і іх філіялаў, прапагоўваюць для рэалізацыі сваю сувенірную прадукцыю ў прыватных кафэ, размешчаных на аживуленых трасах... І маюць з гэтага, зразумела, неабліга грошы.

50 мільёнаў — не праблема

Няблага супрацоўнічаюць са спонсарамі і ў сельскай мясцовасці. Прыкладам, ЦДК у аграгарадку "Гурнофель" быў адрамантаваны яшчэ тры гады таму за кошт сродкаў вядомага на ўсю краіну ААТ "Васілішкі". Да таго ж, таварыства закупіла ўсё неабходнае тэхнічнае абста-

Беларусі. Таму супрацоўнікі ЦКІД заўсёды ўгэтуна ў тым, што іхнія праекты будуць падтрыманы з боку дырэкцыі ААТ "Васілішкі". Вось толькі некалькі прыкладаў спонсарскай дапамогі таварыства для мясцовай сферы культуры: яно закупіла касцюмы для вакальнага калектыву, што дзейнічае пры ўстанове, на суму ў 9 мільёнаў рублёў, баян — за 25 мільёнаў рублёў, а для патрэб мясцовай бібліятэкі была набыта разнастайная навучальна-даведачная літаратура.

На сённяшні дзень для правядзення разнастайных мерапрыемстваў у Васілішкаўскім ЦКІД створана сапраўды ўзорная матэрыяльна-тэхнічная база. Найноўшая гукаўзмацняльная ды светлавая апаратура, новая мэбля, камп'ютарны клуб, абсталяваны па апошнім слове тэхнікі. Але ж не толькі на спонсарскую падтрымку спадзяецца Алена Лысеня. Сама яна, да слова, з'яўляецца ўдзельнікам ансамбля бела-

Спрыяе наведвальнасці, дарэчы, і запрашэнне на танцавальныя вечары ды-дзэю з Гродна. Таму, зразумела, і з выкананнем плана платных паслуг ва ўстанове культуры праблем не маюць. Па словах дырэктара, яны ўжо заробілі на аказанні паслуг прыкладна 50 мільёнаў рублёў. Сума, пагадзіцеся, — не малая.

У планах Алены Лысеня — стварэнне на базе ЦКІД вакальна-інструментальнага ансамбля, куды маюць уваходзіць работнікі ААТ "Васілішкі". Папярэдняя згода на набыццё музычнага інструментарыя ад дырэкцыі гаспадаркі ўжо атрымана.

Грошы для праекта

Натуральна, не мог не завітаць і ў Клуб-музей Чэслава Нэмна ў Старых Васілішках, які быў адкрыты колькі гадоў таму і пра які "К" ужо неаднойчы пісала. За гэты час установа культуры

Галерэя спонсараў ад "К"

Міжнародны фэст для спонсара

Натуральна, не мог не завітаць пад час камандзіроўкі ў ААТ "Васілішкі", пра якое ўжо згадваў. У гэтай вядомай на ўсю краіну арганізацыі на сённяшні дзень працуе прыкладна паўтары тысячы супрацоўнікаў, а плошча земляў гаспадаркі складае больш за 20 тысяч гектараў. І ўвага да развіцця сферы раённай культуры ў кіраўніка мясцовай гаспадаркі Уладзіміра Серахана — найвялізнейшая. На жаль, за спець на рабочым месцы дырэктара ААТ "Васілішкі" не ўдалося, таму пагутарыў аб спонсарскай падтрымцы з вядучым спецыялістам па ідэалогіі арганізацыі Святланай Гібіс.

— Мы заўсёды імкнёмся вырашаць усе пытанні з кіраўніцтвам тых ЦДК, якія знаходзяцца на тэрыторыі нашай гаспадаркі, — распавяла Святлана Міхайлаўна. — У наш бізнес-план закладзена сума на спонсарскую дапамогу мясцовай сацыяльнай сферы, у тым ліку — і культуры. Ведаю, што кіраўнік ААТ "Васілішкі" Уладзімір Серахан неабякава да гэтай сферы. Дарэчы, ён сам выдатна грае на баяне, з задавальненнем прысутнічае на мерапрыемствах, зладжаных мясцовымі культурнымі работнікамі. І ўсе пачынанні супрацоўнікаў ЦКІД падтрымліваюцца ім заўсёды без ваганняў. Выдаткоўваюцца грошы на прызвывы фонд для конкурсаў ды святаў, на прэміраванне культурна-адукацыйнаў ды на многае іншае...

Святлана Гібіс.

— На тэрыторыі гаспадаркі знаходзіцца і Клуб-музей Чэслава Нэмна. У планах мясцовых культурна-адукацыйных работнікаў — зладзіць тут маштабны музычны фестываль, магчыма — і міжнароднага ўзроўню. Ці падтрымае фінансавая правядзенне падобнага мерапрыемства ААТ "Васілішкі"?

— Адказ на гэтае пытанне можа быць толькі станоўчым. Мы ўжо аказвалі гэтую дапамогу названай установе культуры. Прыкладам, у Дзень пажылых людзей мы фінансавалі дапамагі дырэктару Клуба-музея Уладзіміру Сянюту ў правядзенні мерапрыемства. Таму калі ў нашым краі будзе зладжана маштабнае мерапрыемства, заўсёды падтрымаем яго правядзенне з вялікай ахвотай!..

эрабілася сапраўднай турыстычнай адметнасцю раёна і цяпер суды завітаюць не толькі беларусы, але і палякі, літоўцы, расіяне, французы...

Вялікую падтрымку атрымлівае ўстанова культуры і ад спонсараў. Дырэктар Клуба-музея Уладзімір Сянюты паказваў мне і набываць з дапамогай мецэнатаў старадаўнія раэль, пласцінкі ды патэфон, а таксама новы DVD-прайгравальнік ды многія іншыя рэчы. Але ж не застаецца ўстанова і паза ўвагай мясцовай улады. Па словах Яніны Міраненка, у наступным годзе ў раённым бюджэце запланаваны сродкі на рамонт будынка, дзе нарадзіўся славуты рок-музыкант. З цягам часу, як плануецца культурнаму, займець і большы розгалас Конкурсу песні Чэслава Нэмэна, які ладзіцца ўжо колькі гадоў на базе Васілішкаўскага ЦКіД: яго плануецца вывесці на міжнародны ўзровень.

Але ж для таго, каб "раскруціць" Клуб-музей і зрабіць яго своеасаблівай турыстычнай прынадай раёна, варта, на маю думку, пастаянна ладзіць у Старых Васілішках розныя цікавыя акцыі, паведамляючы пра іх праз СМІ ці праз Інтэрнэт, а таксама абавязкова наладзіць там продаж сувеніраў.

Пакуль што для рэалізацыі гэтых задумак патрабуецца вырашэнне шматлікіх пытанняў — як арганізацыйных,

раў, сярод якіх ёсць такія папулярныя сярод турыстаў магніты-наклейкі. Хапае падобных сувеніраў і ў Доме-музеі Марка Шагала ў Віцебску. Дык чаму б не зрабіць пару-тройку розных фота таго ж будынка дома ў Старых Васілішках, фота музейных экспанатаў ды не размясціць гэтыя здымкі на магнітах? Дадзеную сувенірную прадукцыю сёння можна вырабіць без асаблівых праблем. А калі яшчэ ўдасца атрымаць пад гэта спонсарскія сродкі, дык неаблага фінансавыя дывідэнды ўстанове будуць забяспечаны.

У аддзеле ўсё гэта выдатна разумеюць, таму ўжо сёлета выдаткавалі на выраб буклетаў для Дома-музея Чэслава Нэмэна 13 мільёнаў рублёў. А таксама плануецца з цягам часу прадставіць ва ўстанове і магніты, і сувенірную прадукцыю майстроў народнай творчасці. Магчыма — і пры ўдзеле зацікаўленых у рэалізацыі гэтай ідэі мясцовых бізнесменаў.

Дапамозе Клуба-музея павінен паспрыяць таксама і дабрачынны рахунак, адкрыты аддзелам культуры летась для збору сродкаў на добраўпарадкаванне і рамонт будынка, дзе жыве наш зямляк. Пакуль, праўда, сабраны толькі 300 тысяч рублёў. Натуральна, весці гаворку аб тым, каб з дапамогай гэтай сумы правесці ўсе неабходныя рамонтныя работы ва ўстанове, сё-

ў маштабах свайго рэгіёна. Быў узяты на баланс будынак, дзе нарадзіўся Нэмэн, праведзены работы па добраўпарадкаванні прылеглай да Клуба-музея тэрыторыі, запланавана далейшае фінансаванне ўстанова культуры... Прыватную ініцыятыву варта толькі вітаць, і хочацца спадзявацца, што далейшыя стасункі са сталічнымі актывістамі будуць развівацца. І прычым — толькі ў рэчышчы ўзаемадзеяння, якое парушыць маўчанне з абодвух бакоў, пра што мы пісалі ў сакавіку.

■ ■ ■

Як бачна, на Шчучыншчыне вопыт сацыяльнага партнёрства маецца сапраўды даволі неаблігі. Але ж мясцовым культуротнікам варта, на маю думку, актыўна развіваць далейшае супрацоўніцтва з бізнесам. Патэнцыял для гэтага ў раёне, паўтаруся, — найвялізны. Ды і дывідэнды ад рэалізацыі бізнес-ідэй як у культурнай, так і ў турыстычнай сферах Шчучыншчыны маглі б быць папраўдзе вялікія. Да прыкладу, чаму б не зладзіць міжраённыя ці абласныя турыстычныя маршруты "Шляхамі Чэслава Нэмэна", "Мясцінамі Цёткі" або "Залатое кольца Гродзеншчыны"? Багатая гісторыка-культурная спадчына Шчучынскага ды прылеглых да яго раёнаў сама, на мой погляд, падказвае далейшыя шляхі для развіцця праектнай дзейнасці. А там,

300 ТЫСЯЧ?

Сувенірная прадукцыя майстра-метадыста **Вольгі Каранкевіч** прывабіць любога турыста.

Пакуль што каля Клуба-музея Чэслава Нэмэна няма ні альтанкі, ні кветнікаў. Спадзяёмся, яны хутка тут з'явяцца.

так і фінансавых. Нядаўна культуротнікам была пададзена заяўка на грант у рамках Міжнароднай праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва "Польшча — Беларусь — Украіна". Згодна з планам, як распавяла вядучы спецыяліст аддзела культуры Марына Мармыш, у раёне плануецца зладзіць музычны фестываль "Крыніца гукаў". Паводле заяўкі, прадгледжана фінансаванне праекта ў памеры прыкладна ў 40 000 еўра.

Таксама ў планах аддзела культуры — адрадыць сад Выдзьціцкіх, пабудаваць на падворку ўтульную альтанку, разбіць кветнікі... У перспектыве плануецца зладзіць у паселішчы фальклорныя святы ды абрады, адраджаць традыцыі, частаваць гасцей стравамі народнай кухні... І калі хаця б частка гэтых ідэй культуротнікаў будзе рэалізавана, дык тое паспрыяе павелічэнню наведвальнасці ўстанова.

Прыцягальныя магніты

Што ж да сувенірнай прадукцыі, дык яе пакуль што ў Клубе-музеі няма ўвогуле. Летась з дапамогай аддзела спорту і турызму райвыканкама ўстанова займела пад тысячы буклетаў на беларускай, рускай і польскай мовах, якія ўвобмірг разышліся сярод наведвальнікаў. І цяпер у Клубе-музеі ніякіх сувеніраў на памяць прыдбаць нельга... Пралік культуротнікаў? На мой погляд, — несумненны... Прыкладам, у Івацвіцкім раёне, дзе пабываў нядаўна ў Доме-музеі Тадэвуша Касцюшкі, на выбар — дзясяткі сувені-

ня наўрад ці магчыма. І ці павялічыцца колькасць грошай на рахунку — пытанне з досыць нягэўным адказам.

Унёс сваю прапанову: каб актывізаваць збор дабрачынных сродкаў, магчыма, варта наладзіць маштабную інфармацыйную кампанію? Паспяхова прыклады, калі дадзеная ідэя спрацавала, на Беларусі маюцца: згадайма хоць бы набыццё Музеям гісторыі Магілёва арыгінала Статута ВКЛ. Чаму б вопыт магілячан не пераняць у Шчучыне? На дадзеную прапанову Яніна Міраненка пагадзілася адразу. Хочацца спадзявацца, што агучаная ідэя будзе падтрымана не толькі нашай газетай, а шырока разыйдзецца ў інфармацыйным полі Беларусі.

А пакуль яшчэ раз нагадаем рэзюмэ ты дабрачыннага рахунку, які адкрыты для добраўпарадкавання і правядзення рамонтна-аднаўленчых работ у Клубе-музеі: ЦБУ № 424 ф-ла № 400 ГОУ ААТ АСБ "Беларусбанк", код 752, г. Шчучын, вул. Чырвонаармейская, 5, нумар рахунку 3642527002193.

Пра няпростыя шляхі партнёрства і ўзаемадзеяння аддзела культуры Шчучынскага райвыканкама з мінскімі спонсарамі па развіцці фестываля і Клуба-музея Чэслава Нэмэна, наша газета пісала не так даўно (гл. "К" № 11 за 2012 г.). Для аб'ектыўнасці варта адзначыць: менавіта ініцыятыва сталічных прыхільнікаў творчасці знакамітага спевака сталася тым неабходным першым штуршком, які дазволіў мясцовым культуротнікам актывізаваць дзейнасць па "раскрутцы" гэтага імя

глядзіш, можна будзе зацікавіць сваімі культурнымі праектамі і замежных турыстаў, а значыць — патэнцыйных спонсараў ды мецэнатаў.

І яшчэ. Днямі на сайце ПРААН у Беларусі было аб'яўлена аб прыёме заявак на ўдзел у праекце, скіраваным на развіццё турыстычнага бізнесу ў Гродзенскай і Брэсцкай абласцях. Дык чаму б у дадзеным праекце не паўдзельнічаць не толькі Шчучынскаму, але і іншым аддзелам культуры гэтых абласцей, магчыма, сумесна з аддзеламі спорту і турызму? На мой погляд, гэта цалкам рэальная магчымасць прыцягнуць у раёны дадатковае фінансаванне ды "раскруціць" свае бізнес-ідэі. Дык хто ж першы з аддзелаў культуры атрымае грант ПРААН па названым праекце? Магчыма, культуротнікі Шчучынскага раёна? Пахывём-пабачым...

І апошняе. Гады тры таму пабываў таксама ў Шчучынскім раёне па скарзе аднаго з жыхароў аграгарадка "Вялікае Махэйкава", дзе быў зачынены будынак клуба. Цяпер, як распавяла Яніна Міраненка, ўстанова культуры знаходзіцца ў двухпавярховым будынку, які раней займаў дзіцячы садок. У ім працуюць і клуб, і бібліятэка, дзейнічаюць гурткі ды творчыя аб'яднанні. Так што праблемнае пытанне з Домам культуры ў Вялікім Махэйкаве на сённяшні момант вырашана.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Шчучынскі раён — Мінск
Фота аўтара

Хэдалайн рэгіёна: прыватная ініцыятыва — агульны інтарэс

"Настольнай кнігай" загадчыка старавасілішкаўскага Клуба-музея Чэслава Нэмэна Уладзіміра Сянюты яшчэ ўвесну стаў зялёны нататнік, дзе некалькі старонак займае праект бізнес-плана развіцця ўстанова. Усё ў ім — канкрэтна, абдуманна, выбудавана па пунктах, якіх на той час было чатырнаццаць. Нават — без выпраўленняў.

Клуб-музей: чатырнаццаць ідэй

Бізнес-план дырэктара ўстанова новага тыпу

Што ж найперш патрэбна вясковай установе культуры, калі райвыканкам у яе лёсе ўдзел прымае, ёсць неабывякавыя папулярызатары са сталіцы, падтрымка ад мясцовых прадпрыемстваў, што атрымана і дзякуючы аўтарызату ў раёне самога Сянюты?

— Першы пункт — запісы твораў Нэмэна, якія нас просіць працаць кожны. Адапаведна, патрэбен той, хто зможа забяспечыць выкананне аўтарскіх правоў і выпусціць самі запісы. Як і жаданне захаваць памяць пра наведванне ў выглядзе паштовак ці буклетаў. Сувенірнае пытанне — актуальнае. Лік наведвальнікаў музея ў Старых Васілішках расце: на летні квартал іх колькасць перавальвае за тысячы!

— Здымаючы стужку пра Марка Шагала, — дзеліцца разважанымі на гэтую тэму кінасцэнарыст Вера Савіна, адзін з ініцыятараў з'яўлення ўстанова, — даведлася, што ў віцебскіх музейшчыкаў няма правоў на ўзнаўленне работ Шагала на ўласнай паліграфічнай прад-

— Што да рэкламы, дык варта працаваць з ужываннем для сваёй прадукцыі нэмэнаўскага брэнда ў яго беларускім гучанні і для прадпрыемстваў вобласці, чья прадукцыя экспартуецца ў Польшчу. Хацелася б выйсці і ў Інтэрнэт, наладзіць кантакты з турагенцтвамі, — дадае Уладзімір Сянюты.

Звесткі пра ўстанова і сёння закінуты ў Сеціва, але казаць пра эфектыўнасць прамоўшну не выпадае. Адыгрывае сваю ролю пытанне інфраструктуры (з яе аб'ектаў у Старых Васілішках ёсць толькі рабочая сталожка). У кіраўніцтва васілішкаўскага сельгаспрадпрыемства маюцца планы пабудавання гасцініцы з рэстаранам. А прамежкавым варыянтам сёння, на думку Сянюты, можа стаць стварэнне ў Старых Васілішках аграцэнтры. З цягам часу яна магла б "дарасці" да V.I.P.-паслуг кшталту "правесці заход сонца з салаўямі ў нэмэнаўскім яблынівым садзе".

А вось статус клуба-музея можа паказацца шмат у чым вызначальным. Усё ж форма — незвычайная. Дык мо варта

Як рэалізаваць прыватную ініцыятыву на раённым узроўні? Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-334-57-23, абмяркоўвайце на facebook.com/kimpressby і twitter.com/kultura_by! Нам важная менавіта ваша думка!

укцыі. Але яны зрабілі брэндам сам адрэстаўраваны Дом-музей мастака. Адносна ж старавасілішкаўскай установы мне бачацца тры серыі паштовак: дзіцячыя і юнацкія гады Нэмэна, мясцовыя краявіды і, вядома ж, мясцовы касцёл ды сам дом музыканта...

А я б прапанаваў павесіць ля весніц паштовую скрыню, куды можна закінуць паштоўку з тэматычнай "карцінкай" і фірменным штэмпелем.

— Важны момант — захаванне музейнага будынка. Усё ж хаце амаль стагоддзе, трынаццаць гадоў, да 2010-га, яна стаяла закінутая, калі закрылі краму. Пажадана прывесці некаторыя дэталі ў адпаведнасць з аўтэнтычным станам: скажам, дах цяпер пакрыты шыферам, а так не было адпачаткова. Наогул, за дом узяліся, калі ён быў у "кепскаватым стане". Як тагачасны старшыня сельсавета зачыраваў дах, скасіў траву вакол, нешта падфарбаваў. Печы былі абертутыя, але захаваліся, як і падлога, па якой хадзіў Нэмэн, маем і люстэрка сям'і Выдзьціцкіх, крыж у драўляным модулі. Адзін з музейшчыкаў, які наведваў установу, сказаў, што такіх на ўсё Беларусі — з дзясятка, — кажа Уладзімір Сянюты.

Існуе праблема навігацыі да Клуба-музея. Установа размешчана ў баку ад трасы "Мінск — Гродна". Каб не зблытаць паварот і, праехаўшы дзесяць кіламетраў, трапіць у Старыя Васілішкі, не зашкодзіць бы ўказальнік.

— А яшчэ лепш — заўважны бігборд, — мяркуе Вера Савіна.

— Гэта той выпадак, калі ў змесце бігборда можна спалучыць сацыяльную рэкламу пра ўраджэнца краю і звесткі аб музеі. Падобны фармат запатрабаваў бы менш узгадненняў, а таксама мог бы стаць сумеснай акцыяй мясцовых улад з прыватнікамі, паколькі ад з'яўлення падобнага кшталту ўказальніка выйгралі б усе, — дзеліцца думкамі прафесійны рэкламшчык Сяргей Філіпаў. У дадзеным выпадку ён выступае і як актывіст, мецэнат шэрагу праектаў установы.

прадставіць яе на Другім Нацыянальным форуме "Музеі Беларусі" з праектам, дачынным варыянта развіцця адносінаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства, расказаць і юнацкія гады Нэмэна, мясцовыя краявіды і, вядома ж, мясцовы касцёл ды сам дом музыканта... А я б прапанаваў павесіць ля весніц паштовую скрыню, куды можна закінуць паштоўку з тэматычнай "карцінкай" і фірменным штэмпелем.

— Важны момант — захаванне музейнага будынка. Усё ж хаце амаль стагоддзе, трынаццаць гадоў, да 2010-га, яна стаяла закінутая, калі закрылі краму. Пажадана прывесці некаторыя дэталі ў адпаведнасць з аўтэнтычным станам: скажам, дах цяпер пакрыты шыферам, а так не было адпачаткова. Наогул, за дом узяліся, калі ён быў у "кепскаватым стане". Як тагачасны старшыня сельсавета зачыраваў дах, скасіў траву вакол, нешта падфарбаваў. Печы былі абертутыя, але захаваліся, як і падлога, па якой хадзіў Нэмэн, маем і люстэрка сям'і Выдзьціцкіх, крыж у драўляным модулі. Адзін з музейшчыкаў, які наведваў установу, сказаў, што такіх на ўсё Беларусі — з дзясятка, — кажа Уладзімір Сянюты.

Існуе праблема навігацыі да Клуба-музея. Установа размешчана ў баку ад трасы "Мінск — Гродна". Каб не зблытаць паварот і, праехаўшы дзесяць кіламетраў, трапіць у Старыя Васілішкі, не зашкодзіць бы ўказальнік.

— А яшчэ лепш — заўважны бігборд, — мяркуе Вера Савіна.

— Гэта той выпадак, калі ў змесце бігборда можна спалучыць сацыяльную рэкламу пра ўраджэнца краю і звесткі аб музеі. Падобны фармат запатрабаваў бы менш узгадненняў, а таксама мог бы стаць сумеснай акцыяй мясцовых улад з прыватнікамі, паколькі ад з'яўлення падобнага кшталту ўказальніка выйгралі б усе, — дзеліцца думкамі прафесійны рэкламшчык Сяргей Філіпаў. У дадзеным выпадку ён выступае і як актывіст, мецэнат шэрагу праектаў установы.

Пра Клуб-музей Чэслава Нэмэна кажуць: гэта — цэнтр патрыятызму для раёна. Безумоўна, важная і прыемная ўвага польскага боку да музея, да асобы Нэмэна і яго сталення, у тым ліку — творчага, на беларускай зямлі. Але ці не найбольш істотным стаў той момант, што фактычна паралельна з суседзямі актывізаваўся і нашы дзеячы культуры ды бізнесу...

Сяргей ТРАФІЛАЎ

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Першы Рэспубліканскі конкурс "Сям'я года-2012" стаў шчаслівым для Магілёўшчыны: сям'я Глазковых з абласнога цэнтра атрымала Гран-пры. А першае месца — за сталіцай: у сям'і Ровенскіх, дынастыі музыкаў. "Галава" сям'і Дзмітрый РОВЕНСКИ не першае дзесяцігоддзе кіруе ансамблем "Дударыкі" і аматарскім калектывам "Мінскія музыкі".

Я бачыў, на што яны здольныя, і нават казаў Мікалаю Віктаравічу: менавіта нашы сем'і будуць "дзяліць" Гран-пры ды першае месца. Так і атрымалася. Глазкоў, дарэчы, запрасіў нас у Магілёў, абычаў пастрыяць выступленням, забяспечыць транспартам...

— А ці часта ансамбль збіраецца разам на сцэне?

— Нашы дзеці граюць у "Мінскіх музыках", унукі — у "Дударыках". А вось сямейным ансамблем Ровенскіх, калі казаць пра выступленні на радзі-

ючы грамадскай ініцыятыве. Але яна не заўжды мае падтрымку. Памятаю, на 60-ю гадавіну Перамогі я прапанаваў зладзіць на галоўным праспекце Мінска шэсце не менш як ста гарманістаў. Усю арганізацыю браў на сябе. Не зацікавіла ідэя нікога...

— У якіх краінах пабывалі Ровенскія?

— Мы выступалі недзе ў сарака краінах. Толькі сёлета былі ў Аўстрыі і двойчы — у Польшчы, прычым абодва разы прывезлі дадому Гран-пры. У заходнюю краіну-суседку нас клічуць ізноў, а паколькі мы — у статусе пераможцаў, аргамітэт бярэ на сябе фінансаванне нашай паездкі. Надзвычай цікавай была вандроўка ў Аўстрыю. Там мы прымалі ўдзел у фестывалі, арганізатары якога раз на год збіраюцца на месцах вялікіх бітваў, ладзяць гістарычныя рэканструкцыі баталій. І ўсё гэта суправаджаецца культурнай праграмай. Фізічна было цяжка. У дзень — два шэсці. Стаяць на пляцы даводзілася па чатыры гадзіны. Спякота — +36 градусаў, а мы — у сцэнчных касцюмах... Але вельмі спадабалася дзецям. Мы жылі на тэрыторыі ваеннай базы, і дзеці лазілі па танках... У наступным годзе плануецца фест у Германіі — у Лейпцыгу. Мы зноў запрашаны. Дарэчы, у Аўстрыі мы атрымалі спецыяльную ўзнагароду за развіццё народнай культуры.

— Вы бачылі фестывалі замежныя і ведаеце нашы. На чыю карысць параўнанне?

— Маштабы розныя. Скажам, фестываль на Тайвані: 70 краін-удзельніц. Нам такое і ўявіць цяжка...

— Якой вам бачыцца перспектыва народнага музычнага мастацтва ў Беларусі?

— Мяне непакоіць, калі нейкую творчую групу ледзь вылучаюць сярод іншых і "прызначаюць" быць узорна-паказальнай. Гэта, як правіла, не лепшым чынам адбіваецца на творчасці. Яшчэ адна праблема ў тым, што сыходзяць з жыцця майстры ды знаўцы народнага мастацтва, і не заўжды ім знаходзіцца вартая замена. Тыпова ўсё выглядае так: раней быў ансамбль з поўным наборам унікальных беларускіх інструментаў, а цяпер аркестр складаецца з двух баянаў...

Аднак я не стаў бы драматызаваць сітуацыю. Існуе велізарная цікавасць да народнай культуры. Нядаўна ў гімназіі, дзе я выкладаю, мы праводзілі майстар-клас па беларускай народнай музыцы для прафесіяналаў з п'ятнаціці краін. Нашы госці былі ў захапленні! Шмат у чым справу робяць энтузіясты. І гэта дае падставы для аптымізму...

Гутарыў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Дубровеншчына: новы праект

15 снежня ў Дубровенскім раёне Віцебскай вобласці, у рамках інавацыйнага праекта, у Якубоўскім культурна-спартыўным цэнтры адбудзецца Раённы фестываль нацыянальных культур "Садружнасць".

"Садружнасць"

Як распавялі "К" у мясцовым аддзеле культуры, у фэсце прымуць удзел прадстаўнікі васьмі нацыянальнасцей, якія пражываюць на тэрыторыі раёна. А гэта, акрамя беларусаў, рускіх, украінцаў ды палякаў, яшчэ і армяне, азербайджанцы, татары ды прадстаўнікі некаторых іншых нацыянальнасцей.

У праграме раённага мерапрыемства — выставкі народнай творчасці, нацыянальных касцюмаў і лялек, фотаэкспазіцыя, а таксама выстаўка-дэгустацыя кулінарных страў тых народнасцей, што пражываюць у Дубровенскім раёне.

Завершыцца мерапрыемства гала-канцэртамі, у якіх прымуць удзел нацыянальныя і фальклорныя калектывы раёна, а таксама асобныя самадзейныя трытвы.

Крычаўшчына: цуды выцінанкі

Адным з вядучых майстроў выцінанкі ў Падняпроўскім рэгіёне з'яўляецца член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, выкладчык Крычаўскай ДШМ Наталля Бярнадская. Гэтым відам мастацтва яна займаецца больш за дваццаць пяць гадоў. Не так даўно творца правяла чарговы семінар-практыкум для спецыялістаў раённых дамоў і цэнтраў рамёстваў, кіраўнікоў гурткоў і студый дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Мерапрыемства арганізаваў Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы.

Прыручыць "птушку шчасця"

Наталля Бярнадская расказала пра гісторыю выцінанкі, асноўныя прыёмы выражання і віды папяровай выразкі. Потым яна правяла майстар-клас па стварэнні віншавальнай паштоўкі ды розных аб'ёмных вырабаў: падвеснай ажурнай птушкі, каляднага анёла, сняжынкі, ёлачнага ўпрыгожання... Дарэчы, дызайн гэтых твораў — аўтарскія распрацоўкі Наталлі Мікалаеўны, якімі яна шчодро дзялілася з калегамі, раздаючы шаблоны для капіравання.

складання шматслойнага пано. Нават неабзаны чалавек заўважае, колькі ў іх народнага каларыту і фальклору. А калі прыглядацца, бачыш, наколькі тонка выразаны ўзоры — бы намалеваныя... Адметныя сваёй арыгінальнасцю вышталцонныя паштоўкі Наталлі: на іх расцвітаюць ажурныя кветкі, мілуецца галубкі, усміхаюцца коткі... І ва ўсім — адточанае майстэрства ды непаўторны стыль.

Цяпер майстрыха паглыбляе веды ў стварэнні аб'ёмных вырабаў. Сярод іх — ажурныя падвесныя птушкі, што прышліся даспадобы ўдзельнікам семінара. "Птушкі шчасця", — так называлі творы Бярнадскай шматлікія пакупнікі на "Славянскім базары ў Віцебску"...

— Першым маім настаўнікам была мая бабуля Ганна Фёдаруна Сямёнава, якая выражала ручнічкі ды сурвэткі для аздаблення хаты, а я паўтарала за ёй, — распавядае майстрыха. — Потым я навучалася ў Крычаўскай ДШМ, у Магілёўскім вучылішчы культуры, Беларуска-дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтва... У 1999 годзе стала сталепадыянткай спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі за адну са сваіх работ — "Дрэва жыцця"...

Наталлю вабяць міфалагічныя вобразы, народныя святы: Купалле, Багач, Каляды, Саракі, Вялікдзень... Ім яна прысвячае многія свае работы, сярод якіх — творы станковага характару,

Стварыць падобную прыгажосць здольны практычна кожны, нават дзіця. Прынамсі, у Наталлі ёсць вучні шасцігадовага ўзросту. Як некалі і ён настаўніца, яны захапляюцца папяровымі карункамі і ўжо робяць у гэтым мастацтве пэўныя поспехі. Да прыкладу, выхаванцы Бярнадскай прымалі ўдзел у афармленні экспазіцыі дзіцячых падворкаў на Міжнародным фестывалі дзіцячай творчасці "Залатая пчолка" ў Клімавічах...

Вольга СЕМЧАНКА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы

Навагрудчына: раённы конкурс

Дзе суперчытач?

У Навагрудскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэме творча падышлі да мерапрыемства ў рамках Года кнігі і зладзілі тут раённы конкурс "Суперчытач-2012".

Раённая акцыя завяршылася ў лістападзе, а цяпер праходзіць рэгіянальны конкурс. Да таго ж, у Цэнтральнай раённай і ў бібліятэках раёна праходзяць шоу-прэзентацыі "Суперчытач-2012".

Першы этап конкурсу адолеў той, хто прачытаў не менш за пяцьдзесят кніг у 2010 — 2011-м і быў актыўным у бібліятэчным жыцці бягучага года. Чытацкія шоу прайшлі ў шэрагу бібліятэк: Любчанскай, Харосіцкай, Каша-

леўскай ды некаторых іншых. Увогуле, былі прадстаўлены кандыдатуры на суперчытача ад многіх сельскіх устаноў Навагрудчыны.

Далейшы лёс раённага конкурсу "Суперчытач-2012" такі: цягам снежня бягучага года журы будзе падводзіць яго вынікі, а 14 студзеня 2013-га ў зале пасяджэнняў Навагрудскай цэнтральнай раённай бібліятэкі адбудзецца ўзнагароджанне Суперчытача-2012 і лаўрэатаў дзесяці намінацый. Сярод іх — такія, як "Самы актыўны наведвальнік бібліятэкі", "Самы камерцыйны чытач", "Патрыёт беларускай кнігі", "Міс (Містар) Фэнтазі" ды іншыя.

Файна МАЛЮЖЭНЕЦ, загадчык аддзела Навагрудскай ЦРБ

Дырыжор сям'і

Ровенскія: дынастыя і ансамбль

Два гады таму яму было прысвоена званне "Мінчанін года" ў галіне культуры. У ягонай жонкі Лідзіі Сяргеёўны амаль трыццацігадовы педагогічны стаж. Дачка Марыя працуе менеджарам па рэкламе, сыны Віталь і Васіль маюць тэхнічныя прафесіі, унукі займаюцца ў калектыве "Дударыкі". А ўсе разам яны — сямейны ансамбль, які ўсё павялічваецца колькасцю: у 1997-м у ім было пяць чалавек, у 2007-м — дзевяць, зараз калектыв складаецца з трынаццаці ўдзельнікаў. Гэты мінскі ансамбль з'яўляецца "спадкаемцам" ансамбля капільскага, дзе малады Дзмітрый у 1962 годзе пачынаў граць з бацькам.

Пасля завяршэння конкурсу наш карэспандэнт ад імя "Культуры" павіншаваў Дзмітрыя Ровенскага і ягоную сям'ю з перамогай на "Сям'і года-2012":

— Дзякуй! За Глазковых шчыра рады: пасябравалі з імі ў часе конкурсу.

Лідчына: музейныя навацы

Што такое кніга-аўтамабіль?

Цягам года ў Лідзе прайшоў шэраг мерапрыемстваў, прысвечаных Кнізе. А адна незвычайная кніжная выстаўка працуе сёння ў Лідскім гісторыка-мастацкім музеі.

Яна мае назву "Падарожжа ў свет кнігі" і размясцілася ў літаратурным аддзеле. Асноўнымі экспанатамі з'яўляюцца кнігі, створаныя сваімі рукамі, — так званыя хэнд-мэйд.

У экспазіцыі, да прыкладу, можна ўбачыць "незвычайныя" кнігі, выкананыя, натуральна, у адным экзэмпляры. Тут ёсць кніга-святлафор з правіламі дарожнага руху, кніга-гармонік з калыханкамі, кніга-замак з гісторыяй Лідскага краю, кніга-кошык з цікавымі загадкамі, кніга-аўтамабіль з узорами транспартных сродкаў... Усе гэтыя выданні падрыхтаваны творчай групай педагогаў устаноў дашкольнай адукацыі Лідчыны.

ме, мы збіраемся не надта часта. За мяжой жа ладзім канцэрты разоў у дзесяць часцей, чым дома.

— Чаму?

— Не клічуць. Мабыць, мы ў якасці артыстаў-аматараў не запатрабаваны. Сёння на фестывалях народнага мастацтва рэй вядуць прафесіяналы, змагаюцца кансерваторыі. А ў нашым сямейным ансамблі толькі я прафесіянал: скончыў музычнае вучылішча, а потым — Універсітэт культуры, маю дыплом дырыжора. Але ўжо ў дванаццаці інструментах. Спачатку выступаў у мастацкай самадзейнасці з бацькам. Ён быў звычайны міліцыянер, але добра граў на гавайскай гітары. А потым маім ансамблем стала мая сям'я...

Калісьці ў нас быў фестываль "Мінскі гармонік", які ладзіўся пад эгідай "Мінсканцэрта". Цяпер жа падобныя імпрэзы ў сталіцы адбываюцца дзяку-

Для стварэння іншых кніг выкарыстаны разнастайныя матэрыялы: прыкладам, выданне, зробленае пры дапамозе насовак, знаёміць з загадкамі, кніга-гербарый змяшчае на мешкавіне ўзоры злакавых раслін, кніга на дысках дае першыя веды па нотнай грамаце... Ёсць нават кніга, створаная пры дапамозе пластыкавых дошчачак, а на некаторых старонках іншых самаробных выданняў малючкі выкананы пры дапамозе круп: грэчкі, рысу, кукурузы, проса...

А яшчэ ўсе наведвальнікі выстаўкі, завітаўшы ў музей, адразу трапляюць у казку, па якой можна падарожнічаць разам з кнігай-тэатрам, кнігай-калабком, кнігамі-цацкамі, кнігамі-сюрпрызамі... Не варты і казаць, што выстаўка карыстаецца вялікім попытам у жыхароў і гасцей Ліды, якія завітаюць сюды ўсёй сям'ёй.

Наталля ХАЦЯНОВІЧ, галоўны захавальнік фондаў Лідскага гісторыка-мастацкага музея

Інтэрнэт у дапамогу

— Новая знаходка звязана з прозвішчам Шылінгсфюрст. Справа ў тым, што апошняю ўладальніцу Мірскага замка, якая мела непасрэднае дачыненне да роду Радзівілаў, — унучку князя Дамініка — звалі Марыя Гогенлоэ-Шылінгсфюрст. Я доўгі час шукала партрэт яе маці — княгіні Стэфаніі, і ў нейкі момант зразумела, што трэба рабіць запыты ў Інтэрнэце на нямецкай мове. Дзякуючы Сусветнаму павуцінню мы даведаліся, што сёння ў Баварыі ёсць невялічкі горад з такой назвай. Разам з гэтым, узнікла здагадка, што, калі існуе населены пункт, то мусіць быць і нейкі кразьзнаўчы музей. Вынікі наступнага інтэрнэт-

На гэтым тыдні ўвага значнай часткі нашых суайчынікаў была скіравана на заключны паядынак футбольнага клуба "БАТЭ" ў Лізе Чэмпіёнаў супраць аднаго з фаварытаў турніра — мюнхенскай "Баварыі". Аднак не толькі футбольныя баталіі ў гэтым аднайменным рэгіёне Германіі цікавыя для нашай краіны, а асабліва — для сферы культуры. Днямі з'явілася інфармацыя пра каштоўную знаходку — унікальныя старадаўнія прадметы, у складзе якіх жывапісныя партрэты, прадметы мэблёўкі, парадныя строі, непасрэдна звязаныя з родам Радзівілаў, былі выяўлены ў палацы Шылінгсфюрст, што знаходзіцца за 230 кіламетраў ад Мюнхена. Знаходку выявіла дырэктар музея "Замкавы комплекс "Мір" Вольга ПАПКО, якая пагадзілася падзяліцца з чытачамі "К" алгарытмам пошуку сенсацыі.

захоўваецца ў баварскім замку. Ускладняе працу і тое, што ў палацы прадстаўлены прадметы, звязаныя не толькі з родам Радзівілаў, — пераважна большасць з іх належала роду Гогенлоэ. Вялікую цікавасць выклікае і той факт, што дзякуючы палацу ў Германіі мы можам убачыць не проста музейную экспазіцыю, а натуральны шляхецкі побыт прадстаўнікоў роду Радзівілаў. Да таго ж, мы змаглі паглядзець карціны з абодвух бакоў і беспераходна іх сфатаграфавалі...

З Шылінгсфюрста ў Мір

— Зараз наша мара — зладзіць выстаўку з нямецкай калекцыі ў Мірскім замку. Калекцыя — рознабаковая, выкліка цікавасць у аматараў гісторыі і культуры. Да прыкладу, вылучаецца вельмі прыгожая залатая сукенка "ва ўзросце" 115 гадоў: у ёй княгіня Марыя святкавала сваё "залатое вяселле". Ціка-

Залаты кабыз

У Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатры была падпісана Дамова пагаднення аб далейшым супрацоўніцтве з Карагандзінскім акадэмічным тэатрам музычнай камедыі.

Абмен афіцыйнымі дакументамі і падарункамі (госці падарылі нашаму тэатру залаты кабыз — сувенірную выйву свайго нацыянальнага інструмента) адбыўся проста на сцэне нашага тэатра, непасрэдна перад спектаклем "Адночы ў Чыкага" з удзелам гасцей з Казахстана — лаўрэатаў міжнародных конкурсаў Алены Філінковай і Андрэя Шкальдчэнкі.

Цяперашні сумесны спектакль стаў далёка не першым прыкладам творчага супрацоўніцтва. У верасні наша пастаноўная каманда ў складзе рэжысёра Сусанны Цырук, мастака Любоўі Сідзельнікавай і харэографіцы Алены Лаўрыновіч ажыццявіла ў Карагандзе прэм'еру аперэты Аскара Штраўса "Сэрца карсіканкі". Адным з прэм'ерных спектакляў дыржыраваў наш Мікалай Макарэвіч. Ды і нашы салісты сталі частымі гасцямі ў Казахстане.

"Адночы ў Чыкага", дарэчы таксама ставіла ў Карагандзе Цырук, яшчэ ў 2005 годзе. Дзякуючы гэтаму і стала магчымым увядзенне салістаў-гасцей у гэты складаны спектакль, насычаны нечаканымі мізансцэнамі ды пластыкай. Любяць свае партыі і самі артысты. Калектывам нашага тэатра ў іх адбыліся дзве рэпетыцыі, пад час якіх усе хутка знайшлі агульную мову. Але можна было заўважыць і элементы індывідуальнага прачытання: у гасцей пераважалі буйныя штрыхі, яркія сродкі пародыі, у нашых артыстаў — больш тонкія, "пастэльныя", псіхалагічныя фарбы. Можа, у гэтым і ёсць адрозненне нашай нацыянальнай вальна-школы?..

Акцыя і прафілактыка

Днямі завяршылася рэспубліканская акцыя "Не прапальвай сваё жыццё!", скіраваная на папярэджанне пажараў і гібелі людзей з прычыны неасцярожнага карыстання агнём.

Як вядома, у Беларусі больш чым палова загаранняў у жылых дамах адбываецца з-за незатушаных цыгарэт. Ахвярамі гэтых пажараў становяцца дваццаць працэнтаў ад агульнай колькасці тых, хто гіне ў агні. Кардынальна змяніць гэтую трывожную сітуацыю можна толькі пры ўмове, што кожны курэц будзе ўсведамляць асабістую адказнасць за жыцці блізкіх людзей. Менавіта для таго, каб паведаміць пра небяспеку такіх паводзін, і ладзілася падобная рэспубліканская акцыя.

Праходзіла яна ў чатыры этапы цягам усяго лістапада. У ёй прымалі ўдзел актывісты, студэнты, работнікі раённых і гарадскіх аддзелаў па надзвычайных сітуацыях. Так, юныя выратавальнікі раздавалі ўлеткі, праводзілі гутаркі з людзьмі ў грамадскім транспарце, на аўтобусных прыпынках, у прамысловых прадпрыемствах, ліцэях, ВНУ, ліцэях, каледжах, а таксама ў гандлёвым цэнтры "Сталіца".

Пад час фінальнага мерапрыемства ў "Сталіцы" была зладжана канцэртная праграма. У ёй прынялі ўдзел актывісты Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі выратавальнікаў, калектывы мастацкай самадзейнасці і артысты.

Таяцяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Алгарытм мірскай сенсацыі

Баварскі след радзівілаўскай спадчыны

запыту пацвердзілі здагадку: там ёсць музей, прыватны, арганізаваны ў палацы, што належыць князю Канстанціну Гогенлоэ-Шылінгсфюрсту.

Адметна, што ўладальнікі палаца не былі зацікаўлены ў вялікай рэкламе. На адмысловым сайце вельмі стрымана пададзена інфармацыя пра ўнікальныя скарбы. Больш за тое: у Інтэрнэце няма выяў копія прадстаўленых там карцін, і толькі змешчаны тэкставыя апісанні, што змаглі даць уяўленне пра каштоўнасць знойдзенай калекцыі.

Гэты збор быў выяўлены сёлета ў жніўні. Я адразу напісала ліст да ўладальнікаў калекцыі з прапановай аб супрацоўніцтве. А неўзабаве, дзякуючы падтрымцы Генеральнага консульства Рэспублікі Беларусь у Мюнхене, змагла асабіста наведаць унікальны аб'ект...

Копіі ці арыгіналы?

— Па шчырасці, я не чакала убачыць у палацы такую колькасць прадметаў, у першую чаргу — карцін, звязаных з нашай гісторыяй. Высветлілася, што толькі радзівілаўскіх палотнаў — больш за трыццаць. І палова з іх — цэласная калекцыя, якая мае паралель з нясвіжскім партрэтным зборам. Цікава, што партрэты некаторых прадстаўнікоў роду Радзівілаў айчынных даследчыкі да гэтага не бачылі ў масле — толькі на гравюрах. Акрамя таго, выявіўся партрэт Караля Станіслава "Пане Каханку" ў маладосці — дадзены твор таксама быў не вядомы айчынным даследчыкам.

Існуе некалькі версій паходжання гэтых партрэтаў. Магчыма, самае позняе ў XIV ст. па замове для нейкага з палацаў Радзівілаў мастак зрабіў копіі карцін. Але можа быць і наадварот. Нясвіжскія партрэты — усяго толькі копіі карцін у Шылінгсфюрсце. Пакуль не будзе праведзена грунтоўная экспертыза, разгадаць гэтую таямніцу не магчыма.

Другая частка калекцыі — карціны і прадметы XIX стагоддзя. Сярод знакавых партрэтаў — выява князя Дамініка, а таксама ягонай жонкі Тэафіліі. Гэта вельмі рэдкі і, разам з тым, унікальны для таго часу партрэт жонкі князя Дамініка: на карціне жанчына

адлюстравана ў поўны рост, пры гэтым яна абапіраецца на спіну кая. Такі варыянт не характэрны для мастацкай стылістыкі XIX стагоддзя...

Пытанні атрыбуцыі

— На жаль, на пераважнай большасці карцін адсутнічаюць подпісы мастакоў. Можна лічыць выключэннем подпіс партрэта чатырохгадовай князёўны Стэфаніі. Там пазначаны мастак па прозвішчы Юндзіл, якое было пашырана ў шляхецкім асяроддзі ў XIX ст. на нашых землях.

Акрамя таго, дзве карціны падпісаны прозвішчам Багдановіч. Зараз праводзіцца пошук інфармацыі адносна гэтага творцы. Існуе верагоднасць, што гэта быў прыгонны мастак. У свой час прадметы з калекцыі маглі знаходзіцца і ў Мірскім замку, а пасля — пераехаць разам з прадстаўнікамі роду Радзівілаў у Германію.

Спадзяюся, даволі хутка зробім атрыбуцыю. Так, разам з калегамі мы ўжо здолелі вызначыць паходжанне калекцыі фарфору, які

вы факт: незадоўга да смерці гэтая жанчына на пал'яванні ў Мінскай губерні здолела забіць мядзведзя, чучала якога сёння захоўваецца ў нямецкім замку.

На жаль, сустрэцца з уладальнікам замка і ўсіх калекцый у ім не атрымалася з прычыны яго хваробы. Але ўпраўляючы запэўніў, што князь Канстанцін не супраць наведання Мірскага замка, пасля чаго можна будзе больш канкрэтна дамаўляцца пра арганізацыю выстаўкі. Тым больш, што ўзімку калекцыі замка, у якім дагэтуль жывуць прадстаўнікі арыстакратычнага роду, закрыты для наведвання турыстамі. У іншы час туды можна трапіць, набыўшы білет коштам у шэсць еўра. Да слова, штогод замка наведвае каля дваццаці тысяч турыстаў.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ На здымках: партрэт князёўны Стэфаніі; більярдная ў палацы; Вольга Папко ў інтэр'еры палаца; Шылінгсфюрст з вышыні птушынага палёту; чучала мядзведзя, забітага княгіняй Марыяй у Мінскай губерні.

Паміж вёскамі Вішчын і Кісцяні, што ў Рагачоўскім раёне Гомельскай вобласці, размешчаны ўнікальны археалагічны помнік — Вішчанскае замчышча. Калісьці тут быў магутны драўляны замак. Нават у наш час гэтае месца ўражае сваёй прыгажосцю і непрыступнасцю. З усходняга боку — высачэзны абрыў, ля ўзножжа якога нясе свае воды Днепр. З паўднёвага і паўночнага бакоў колішні замак абкружалі глыбокія яры. А з заходняга — узвышаліся тры магутныя штучныя валы з равамі. На адным з іх — унутраным — былі ўзведзены драўляныя сцены з вежамі.

Сцен гэтых даўно няма, як і ўнутранай забудовы замка. Але захаваліся зарослыя густой травой валы. Доўгі час сеяў на гэтым месцы селянін з Кісцянеў бульбу. А ў 1977 годзе навукоўцы аблюбовалі яго для археалагічнай практыкі студэнтаў гістфака БДУ. І ў першы ж сезон раскопак атрымалі мноства каштоўных знаходак: шыферныя прасціцы, кавалкі шклянных бронзалетаў, наканечнікі стралы... Знаходкі гэтыя дапамаглі высветліць час існавання замка: сярэдзіна XI — сярэдзіна XII стагоддзя. Стала зразумела і тое, што замак быў спалены пад час варожага нападу і больш не адраджўся.

Замчышча настолькі зацікавіла археолагаў, што вырашана было працягнуць раскопкі і надалей. Замчышча радавала даследчыкаў знаходкамі і ў наступныя гады. А 24 ліпеня 1979-га, за некалькі дзён да заканчэння сезонных раскопак, адбылася сенсацыя. Некалькім студэнтам даручылі даследаванне падмуркаў унутранага вала. Якраз у тым месцы знаходзілася скопішча вялікіх камянёў. І вось на плоскай паверхні аднаго з гэтых камянёў, амаль пад дзёрнам, заблішчэла на сонцы залатая лілеяпадобная падвеска. А між камянёў было і яшчэ штосьці. Рыдліўкі паляцелі ўбок: цяпер праца вялася нажамі ды кістачкамі. Час ад часу даводзілася адкладваць нават іх, каб не пашкодзіць каштоўную знаходку. Ачышчалі тое, што паўставала з зямлі, уласным дыханнем...

Нарэшце гэтая папраўдзе ювелірная работа была скончана: набыткам навукі стаў унікальны скарб. Налезьці ён, хутэй за ўсё, жанчыне, бо складаўся цалкам з дамскіх упрыгожанняў, прычым жанчыне багатай, бо яе аксесуары былі залатымі і срэбранымі, тонкай ювелірнай работы, і незвычайна прыгожымі. Больш за тое: падвеска ў форме лілеі аказалася не адна — іх было цэлых тры. Такія падвескі звычайна вешалі на ланцужок, у выніку чаго атрымліваліся каралі.

На нашай зямлі ў старажытнасці модніцам былі невядомы завушніцы. Аднак яны насілі колты — вельмі падобныя па выглядзе да завушніц упрыгожанняў, якія, тым не менш, прымацоўваліся да галаўнога ўбору, а не да вушэй. "Камплект" такіх колтаў — залатых, упрыгожаных эмалямі з выявамі дзіўных птушак, магчыма, сірына ці фенікса, аказваўся і сярод вішчанскіх знаходак. Былі выяўлены так-

Вішчанскі скарб

Кім была багатая гаспадыня?

сама два срэбраныя, прыгожыя, але няпарныя колты. Схавала вішчанская гаспадыня і раскошныя срэбраныя бронзалеты: адзін — віты, са змянімі галоўкамі, другі — шырокі, плоскі, з мудрагелістым узорам. Але найбольш уразіла ўсіх пара падвесак-бразготак: філігранныя, розныя, як у казачных усходніх прыгажунь. Зрэшты, прыхавала яна не толькі свае ўпрыгожання, але і тагачасную "валюту" — срэбраныя грошавыя зліткі-грывны, агульная вага якіх склала амаль два кілаграмы.

Археолагаў здзівіла і тое, што скарб не быў закапаны глыбока ў зямлі, як гэта звычайна рабілася: у нашым выпадку, усяго засунулі мяшчак з каштоўнасцямі між камянёў ды ледзь-ледзь прысыпалі зямлёй. Пэўна, гаспадыня вымушана была прыхоўваць свае каштоўнасці ў спешцы. Можна, якраз у той час, калі замак ужо быў ахоплены полымем і захопнікі вось-вось маглі ўварвацца ў паселішча. Схавала, але так і не вярнулася на плячэцкі за сваімі ўпрыгожаннямі. Каштоўнасці ж шмат стагоддзяў чакалі яе. І ўрэшце трапілі ў рукі археолагаў, а пасля — і ў экспазіцыю нумізматчнага музея, які дзейнічае на гістарычным факультэце БДУ.

Вішчанскі скарб як адзін з самых каштоўных (на думку спецыялістаў, ён каштуе, па мінімальным падліках, больш за 250 тысяч долараў ЗША) трапіў ва ўсе даведаныя выданні па археалогіі. І — па кінутым даследчыкам шэраг пытанняў, на якія няма адказу. Кім была гэтая багатая жанчына, гаспадыня скарбу? Баярыня? Жонка ваяводы? Што сапраўды з ёю здарылася: загінула ці трапіла ў палон? Тады — да каго? Хто былі тыя жорсткія захопнікі, якія знішчылі замак, што знаходзіўся на выгадным гандлёвым шляху — Дняпроўскім (адсоль усяго за тыдзень можна было па вадзе дабрацца да Кіева)? І чаму нават у летапісах не захаваліся свадчанні пра тыя падзеі?

Згодна з археалагічнымі данымі, гэтыя землі ў XI — XII стст. належалі Смаленскаму Княству, якое якраз тады пазбавілася ад улады Кіева і пачало набываць магутнасць. Смаленскі князь Расціслаў, мяркуецца, жыў у згодзе з суседзямі, і гарады яго не ведалі разбурэнняў ды войнаў, там развіваліся рамёствы і будаваліся храмы. Толькі напрыканцы XI ст., як сведчаць летапісы, сын Расціслава, Давыд, на якога мелі нейкія крыўды падданых, Смалане зрабілі стробу выказаць князю сваю незадаволенасць і паплаціліся за гэта галоўкамі. Аднак, згодна з данымі археолагаў, замак, які ў свой час існаваў паміж сучаснымі вёскамі Вішчын і Кісцяні, тады ўжо быў спалены. Можна, летапісы нешта "не дагавораюць" пра час Расціслава? На жаль, пра тое мы ўжо наўрад ці калі даведаемся. Каб бронзалеткі ды колты маглі размаўляць, яны, пэўна, распавялі б нам пра тыя драматычныя падзеі...

Ірына МАСЛЯЊІЦЫНА, Мікола БАГАДЗЯЖ

Абноўкі "каменных дзевачак"

Адным з прэтэндэнтаў на ўключэнне ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO з'яўляецца беларускі абрад, звязаны з шанаваннем старажытных каменных крыжоў антрапаморфнай формы, якія захаваліся ў Лельчыцкім раёне Гомельшчыны. "Каменныя дзевачкі" — так званы абрачыны абрад сёння пашыраны ў вёсцы Данілевічы.

каменем або Евай. Такі ж камень знаходзіцца і непадалёк ад суседняй вёскі Баравое. Мясцовыя жыхары ўпэўнены, што гэтыя камяні калісьці былі людзьмі. Існуе легенда, што вельмі даўно маці і дачку ў час жніва заслела навалніца. Маці стала падганяць дачку, а тая ў адказ пачала абурцаць: "Мама, я стамілася, дай пастаю!". "А каб ты камянепа!" — сказала маці. У той жа час ударыла маланка і дзяўчына ператварылася ў камень...

Абрад звязаны з культам шанавання камянёў, верай чалавека ў тое, што камяні, каменныя крыжы калісьці былі людзьмі, але ў выніку праклёну скамянелі. Варта адзначыць, што культ "Каменных дзевачак" унікальны як для Усходняга Палесся, так і для ўсёй Беларусі. Доўгі час ён заставаўся малавядомым.

З часоў сёвай даўніны і дагэтуль кожны год на Вялікдзень жыхары навакольных вёсак імкнуцца ўстаць крыху раней і пры-

несці свае дары да каменя. Каменнай "дзяўчыны" нясуць пірагі, грошы, фарбаваныя яйкі. І "дораць" -апрачаюць яе ў абноўкі: вопратку, упрыгожання. Пры гэтым старое ўбранне здымаюць і спальваюць... Мясцовыя жыхары шчыра просяць у каменя дапамогі і вераць у яго сілу.

К.А.

На здымку: у час абраду.

Літаральна праз некалькі месяцаў свет пачынае выданне славуага Полацкага Евангелля, вялікая прэзентацыя якога чакецца ў рамках выстаўкі-кірмашу ў лютым. Днямі ж адбыўся ўрачысты момант: запуск у друк першых аркушаў факсімільнага Полацкага Евангелля.

Нагадаем, што Полацкае Евангелле XII стагоддзя, скрадзенае пасля захопу горада на Палаце пад час Лівонскай вайны ў 1563-м, сёння захоўваецца ў колішняй Імператарскай публічнай, а цяпер — Расійскай Нацыянальнай бібліятэцы ў Санкт-Пецярбургу, а таксама, фрагментарна, у адрэзе рукапісаў Дзяржаўнай бібліятэкі ў Маскве.

Цягам некалькіх гадоў даследчыкамі з Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Нацыянальнай бібліятэкі вялася карпатлівая праца па вывучэнні помніка айчынай кніжнай

тню кнігі усіх славян па часе стварэння, а таму з'яўляецца знакавым помнікам усёй еўрапейскай культуры.

Кніга прывабляе і сваім аскетызмам, сціплым характарам, у параўнанні з іншымі. Выяўлены толькі дзве застаўкі, адна з якіх мае арнамент стараўзантаўскага тыпу. Праўда, з-за выкарыстання срэбра гэтая застаўка дрэнна захавалася і практычна не чытальная.

Як адзначыў намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па навуковай і выдавецкай дзейнасці Аляксей Суша, на старонках Полацкага Евангелля акрамя тэксту Свяшчэннага Пісання змешчаны і разнастайныя прыпіскі ды ўкладныя запісы дзелавага характару, якія дазваляюць больш даведацца пра гісторыю Полацка і датуецца XIV стагоддзем. Сталі вядомыя аўтары некаторых паметаў у старадаўнім помніку кніжнасці. У прыватнасці, Андрэй Полацкі, апошні полацкі князь, старэйшы сын вялікага князя літоўскага Альгерда: ён зрабіў у кнізе дарчы надпіс, які сведчыць пра перадачу зямель Пола-

Надпіс князя Андрэя

Новае нараджэнне фаліянта

культуры сусветнага ўзроўню. Ужо створана лічбавая копія кнігі, чаму папярэднічала грунтоўная і прафесійная рэстаўрацыя кніжнага помніка. У прыватнасці, выконваў рэдактар будучага Евангелля — кандыдат філалагічных навук, супрацоўнік аддзела гісторыі беларускай мовы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Ірына Будзько ўжо чацвёрты год мае непасрэднае дачыненне да Полацкага Евангелля.

Па яе словах, гэтая найбольш старадаўняя беларуская кніга, якая дайшла да нас. Раней за яе было напісана толькі Тураўскае Евангелле, але яно сёння, на жаль, зусім не нагадвае кнігу: ад яго засталася ўсяго толькі адзінаццаць аркушаў...

Нягледзячы на дзевяць стагоддзяў, Полацкае Евангелле дайшло да нас практычна цалкам: ад кніжнага помніка захавалася больш за 80 працэнтаў. І няма ніякага сумнення, што кніга была перапісана на ўсходнеславянскіх землях — як мяркуецца, у самім Полацку — мясцовым кніжнікам. Тым больш, у тэксце можа заўважыць сляды беларускіх гаворак. Значэнне Полацкага Евангелля яшчэ і ў тым, што яно ўваходзіць у першую со-

цкаму Троіцкаму манастыру. Самае галоўнае, што надпіс, зроблены рукой князя, — на жывой тагачаснай мове, блізкай да сучаснай беларускай.

Упершыню ўсе прыпіскі і запісы ў Полацкім Евангеллі дакладна расчытаны і ў выглядзе дадатку будуць прадстаўлены шырокай грамадскасці ў другой кнізе, падрыхтоўка да якой зараз актыўна вядзецца. Акрамя таго, у самастойным дадатку да факсімільнага выдання зроблены падагульненні, прыведзены каментарыі да евангельскіх тэкстаў.

Аляксей Суша адзначыў плённае ўзаемадзеянне некалькіх структур, у тым ліку Нацыянальнай акадэміі навук нашай краіны, расійскіх і беларускіх бібліятэк, выдавецтва Беларускага Экзархату, без якога зрабіць такі аб'ём працы было б немагчыма. Разам з тым, па словах намесніка дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, пакуль што плануецца толькі стварэнне друкаванага варыянта. Хаця не выключана, што ў будучым з'явіцца і электронны аналаг выдання, які будзе даступны шырокай грамадскасці.

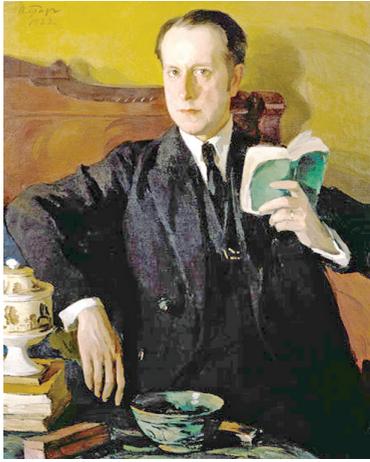
Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымку: старонка Полацкага Евангелля.

Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры выказае глыбокае спачуванне родным і блізім ФЯДОСАВАЙ Валянціны Пятроўны, якая працавала на пасадзе дырэктара Магілёўскага абласнога тэатра лялек (1978 — 1992 гг.), з прычыны яе сыходу з жыцця.

(Заканчэнне. Пачатак у № 47 — 48.)

...Праз два тыдні пасля адкрыцця вучылішча намеснікам яго дырэктара Дабужынскага з падачы Шагала быў прызначаны скульптар і жывапісец, латыш Іван Цільберг (Яніс Робертс Цільберг) — сябра Дабужынскага яшчэ па сумеснай вучобе ў пецябургскай прыватнай мастацкай школе акадэміка Льва Дзмітрыева-Каўказскага. А ў Віцебск ён трапіў таксама па запрашэнні Шагала, а не Малевіча, як пішуць некаторыя віцебскія знаўцы, таму што Казімір Севярынавіч прыехаў у гэты горад амаль праз год пасля гэтых падзей.

Аднак скажу, што школа практычна працавала ўжо ўвесну 1918-га на базе прыватнай рысавальнай школы Юдэля Пэна, і першым яе дырэктарам быў усё той жа Марк Шагал. Так ці інакш, будзем лічыць, што ўстанова "ў другі раз" была адкрыта 28 студзеня 1919 года пры непасрэдным удзеле яе новаспечанага дырэктара Мсціслава Дабужынскага...

О.Браз. Портрэт М.Дабужынскага.

чалавекам..." ("Гэта было ў Віцебску", часопіс "Искусство", № 10 за 1964 г., стар. 71). Пакінем на сумленні аўтара ягоную вострую нянавісьць да К.Малевіча, але што да ад'езду Дабужынскага, дык... Мсціслаў Валерыянавіч паехаў з Віцебска больш чым за паўгода раней да з'яўлення Малевіча ў гэтым горадзе, і іхнія шляхі ніколі не перакрываюваліся...

Зараз хачу трошкі спыніцца на творчай дзейнасці Дабужынскага ў Віцебску. Як-ніяк, ён быў усё ж перш за ўсё творцам, а не чыноўнікам, і ў гэтым сэнсе нагадаў віцебскіх настаўнікаў Пуні і Багуслаўскую, пазней — Фалька. Да нас дайшло няшмат ягоных работ гэтага перыяду (сёння большасць яго акварэльных "віцебскіх" твораў — у Рускім музеі і Траццякоўцы), але ўсе яны — цікавыя, вельмі характэрныя для яго моцнага пэндзля 20-х гадоў. Тут, у Віцебску, ён стварыў цэлую серыю гарадскіх пейзажаў — найтанчэйшых акварэлей і далікатных аловачных малюнкаў, — а таксама эскізаў да аматарскага спектакля навучэнцаў мастацкай школы (студзень 1919 г.). Сярод віцебскіх пейзажаў — "Віцебск. Вуліца", "Віцебск. Двор", "Віцебск", "Віцебск. Лесвіца", "Віцебск. Рэчка Віцьба", "Віцебск. Сабор з узьбярэжжам", "Віцебск. Цэрквы", а таксама аловачны партрэт бацькі — В.П. Дабужынскага. Да некаторых віцебскіх сюжэтаў мастак вяртаўся і пазней, ужо жывучы пастаянна ў Петраградзе ці ў Каўнасе.

Галоўны прыём мастака ва ўсіх ягоных творах — наладжванне лінейна-жывапіснага рытму на паверхні. Ён выкарыстоўвае вельмі мяккі, плоска завостраны аловак, якім ён мог напісаць і тонкія, і шырокія "жывапісныя" штрыхі. Лінія набывае неабходную мяккасць, але яна магла быць рэзкай і моцнай. Некалькі штрыхоў

лягледзе. Смелыя абагульняючыя штрыхі зробленыя рукою першакласнага майстра, лінейная манера малюнка цудоўна адпавядае музыцы ціхага гарадскога пейзажу. Тут няма нават і ценю таго змрочнага настрою, што так часта прысутнічае ў ранніх гарадскіх пейзажах "рабочых ускраін" Лондана, Амстэрдама альбо Гаагі. І ў творы "Віцебск. Лесвіца" сюжэт — найпрасцейшы: з высокага берага ўецца да Дзвіны маляўнічая драўляная лесвіца. За плотам — выразныя сілуэты старых дамкоў. І усё. Але як гэта падазена! А вось тая самая віцебская лесвіца — напісаная праз чатыры гады, ужо ў Петраградзе. Кампазіцыйны матыў застаўся ранейшым, але толькі замест дня Дабужынскі адлюстравалі вечар, дакладней — позні надвечорак. Пацёмным загадкавым небе плыве месяц, перарэзаны хмаркай. Унізе — віцебскія ваколіцы, знаёмая лесвіца. Сілуэты дамкоў, старых нахіленых платоў, голыя галіны дрэў, што перапляліся, нібы жывыя калючыя істоты. Душэўная цеплыня і смутак. Ці ж гэта не настальгія па тым горадзе, дзе ён так мала прабываў?..

Як склаўся лёс Дабужынскага далей? У 1924 г. мастак разам з сям'ёй па запрашэнні літоўскага паэта і дыпламата Ю.Балтрушайціса пераязджае на пастаяннае жыхарства ў Літву, што стала незалежнай дзяржавай. Жывучы ў Каўнасе, ён не разрывае сувязей з беларускай культурай. Афармляе беларускія кнігі; у напісанні некаторых назваў выкарыстоўвае шрыфт Скарыны. Цягам некалькіх гадоў выкладае ў Каўнаскай (былой Ковенскай) мастацкай школе, шмат вандруе па Еўропе, шмат выступае на афармленні спектакляў. На пачатку 1938 г. Міхаіл Чэхаў запрашае Дабужынскага для ўдзелу ў пастаноўцы ў Лондане "Бесов" паводле Дастаеўскага. Праца над дэкарацыямі і касцюмамі не была скончана: пачалася Другая сусветная вайна і першыя бамбардзіроўкі англійскай сталіцы. Тэатр вырашылі адправіць у ЗША, каб там завяршыць распачатую справу...

22 ліпеня 1938-га Мсціслаў Валерыянавіч з жонкай ды малодшым сынам пакінуў Еўропу, і як аказалася — назаўжды. Пасля вайны, жывучы ў Нью-Ёрку, Дабужынскі зрабіў ілюстрацыі да "Слова аб палку Ігаравым", аформіў балет на музыку С.Праккоф'ева "Рускі салдат", напісаў шэраг станковых твораў... Пайшоў з жыцця ён 20 лістапада 1957-га ў сваёй майстэрні — 55 гадоў таму — пад час працы над варыянтам даўняй сваёй жывапіснай карціны (1926 г.) "Вітаўт — Вялікі князь Літоўскі". Пра гэта шмат гадоў таму ў Ленінградзе мне і беларускай мастацтвазнаўцы Люсі Лапцэвіч распавёў Натан Альтман, які добра ведаў Дабужынскага. Менавіта Люся пазнаёміла мяне з Альтманам. Напрыканцы апаведу Натан заўважыў: "Мабыць, Мсціслаў Валерыянавіч спяшаўся сустрацца са сваімі далёкімі продкамі-землякамі..."

Барыс КРЭПАК

"Я — вандроўны энтузіяст!"

Мсціслаў Дабужынскі і Віцебск

М.Дабужынскі. "Старая Вільня". 1910 г.

9 сакавіка 1919-га петраградская газета "Искусство коммуны" ў выпуску № 14 паведаміла пра сход калегіі па справах мастацтва і мастакоўскай прамысловасці, на якім быў заслуханы даклад Дабужынскага пра дзейнасць Віцебскага пададзела выяўленчых мастацтваў. Ён далажыў, што Віцебская камунальная майстэрня завалена работай, што ў вучылішча запісалася больш за 350 вучняў і што намечаны лекцыі па пытаннях мастацтва, для чаго ў якасці лектараў запрошаны Пятроў-Водкін, Радлаў і Вярэйскі. Распрацавана таксама пытанне аб арганізацыі ў Віцебску музея, у якім павінны быць два аддзелы — гістарычны і сучасны. Плануецца таксама аддзел ікон. У праекце — Музей Старога Віцебска. Распачаўся збор прадметаў для музея з рэквізаваных твораў мастацтва... Доклад Дабужынскага быў прыняты да ведама, а далей след мастака ў кантэксце прасторы Віцебска абрываецца.

Можна зрабіць здагадку, што гэты свайго кшталту справаздачны даклад, прачытаны ў Петраградзе, быў апошнім "словам" мастака адносна Віцебска. І дакладна не вядома, у які дзень лютага ці сакавіка 1919-га Мсціслаў Валерыянавіч здаў сваю пасаду дырэктара вучылішча Марку Шагалу ды назаўсёды пакінуў горад, і з якой прычыны ўсё гэта адбылося. Прынамсі, ягонае імя ў віцебскіх архіўных дакументах больш не згадваецца. Праўда, Заір Азгур калісьці расказваў мне, што на пачатку 1920-х Дабужынскі быццам бы наведваў Віцебск некалькі разоў для чытання лекцый па гісторыі мастацтваў у мясцовай кансерваторыі. Але асабіста я такіх дакументальных пацвярджэнняў не сустракаў...

Такім чынам, прычыны ад'езду Дабужынскага з Віцебска. Ну, па-першае — яго сям'я, у тым ліку цяжка хворая дачка Вера, жонка Лізавета Асіпаўна і сын Расціслаў, заставалася ў Петраградзе. Па-другое — складаныя ўмовы ягоных паездак з Петраграда ў Віцебск і назад. Так, з лютага — сакавіка мастак быў ужо звязаны абавязцельствам па арганізацыі ў Пецябургу Вялікага опернага тэатра, з'яўляўся членам яго Праўлення і кіраўніком мастацкай часткі. Акрамя таго, адначасова ён павінен быў працаваць і над афармленнем оперы Ш.Луі "Фаўст", і над спектаклямі "Дантон" Леўберга, "Кароль Лір" ды "Макбет" Шэкспіра, "Разбойнікі" Шылера. Трошкі пазней яго выбралі прафесарам Інстытута гісторыі

мастацтваў. А яшчэ — удзел у арганізацыі мастацкай камуны ў маёнтку М.Д. Гагарынай "Халамкі", што ў Пскоўскай губерні. Я ўжо не кажу аб працы ў мастацкім Савеце архітэктурнай майстэрні па ўрэгуляванні плана Петраграда і яго наваколля, працы над ілюстрацыямі да пушкінскай "Барышні-крэстьянкі".

Вы спытаеце: навошта ён браў на сябе такую нагрузку? Адкажу: не ведаю. Мабыць, такая натура, такая душа, што патрабавала заўсёды быць у руху, у парыве. Смерць 18-гадовай дачкі Верачкі ў жніўні выбіла Дабужынскага з творчай каляіны, але ненадоўга: праз месяц ён пагадзіўся стаць прафесарам кафедры дэкаратыўнага мастацтва пры Інстытуце фатаграфіі і фотатэхнікі і нават адкрыў сваю ўласную мастацкую студию. Адначасова ён чамусьці пачаў весці заняткі ў вядомай у Петраградзе прыватнай мастацкай студыі свайго равесніка і сябра Аляксандра Гаўша — на жаль, сёння забытага таленавітага мастака і педагога, жыццё якога трагічна абарвалася ў Крыме пасля Вялікай Айчыннай. Ці патрэбна было Дабужынскаму "абды-

М.Дабужынскі. "Правіцья 1830-х гадоў".

маць неабдымнае"? Апошні удар ён атрымаў на пачатку снежня 1919-га, калі ў вёсцы Сямёнаўка пайшла з жыцця яго маці. Карацей, той год быў для Мсціслава вельмі няпростым і "незабытым" ва ўсіх сэнсах...

Ёсць і зусім абсурдная версія прычыны ад'езду мастака з Віцебска. Напрыклад, І.Абрамскі, які на той час вучыўся ў Віцебску,

узгадвае праз сорак пяць гадоў: "...Мастацкае вучылішча Малевіч літаральна разваліў. З-за яго паехаў з Віцебска М.В. Дабужынскі, які лічыў для сябе немагчымым працаваць з гэтым істэрыкам, што рабіў уражанне ці то ненармальнага чалавека, ці то авантурыста. Да таго ж, нягледзячы на ўсе свае разумныя артыкулы, Малевіч быў малакультурным

мастакі было дастаткова для выказвання адчування спакою альбо няўрымслівага руху, пяшчоты ці трывогі. Вось толькі некалькі сюжэтаў.

...Ускраек горада. Драўляныя дамкі ля гасцінца, злева — светлыя сцены мураваных будынкаў на ўзгорку. Перспектыўную глыбіню малюнка акрэслівае сілуэт віцебскай ратушы на да-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі
XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі
XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі
XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ "Алтарная
скульптура і мастацкія
тканіны Беларусі
XVII — XIX стст."
■ "Сустрэча.
Мікалай Фердынандаў
і Арманда Рэверон.
Дзве гамы аднаго
натхнення".

■ "Рускае дэкаратыўна-
прыкладное мастацтва
XX ст. Фарфор і тканіны".
■ "Гармонія стагоддзяў"
(Г.Скрыпнічэнка).

■ "Мастакі Парыжскай
школы з Беларусі".
■ "Пейзаж Латвіі —
знак нацыянальнай
ідэнтычнасці. Вільгельм
Пурвіціс. "Вясна".

■ "Вайна 1812 года
вачыма выдавочаў.
Графіка Х.-В. Фон
Фабера дзю Фора".

■ "Марк Шагал:
жыццё і любоў".
■ Партрэт Войцеха
Пуллоўскага пэндзя
Валенція Ваньковіча.

■ Слупкія паясы
з фонду Нацыянальнага
мастацкага музея Літвы.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыяна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыі:
"Парадныя залы",
"Жыццё і творчасць
Валенція Ваньковіча",
"Сядзібны партрэт
XVII — сяр. XIX стст."
■ "Цяроўнік крэсаў".
■ "Аўтапартрэт"
Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Беларуская поспілка".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура
1-й пал. XIX ст."
■ "Вясельныя традыцыі
Усходу. Японія. Індыя.
Карэя".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст.
у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбліскі ваеннай
славы".
■ "Мастацтва
ў гарадской культуры
XIX — пач. XX стст."
■ "Вайна 1812 г.
у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ "Майстар-міратворац".
■ "150 гадоў белару-
скай чыгунцы".
■ Старадрукі
Куцеінскага манастыра.
Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалеж-
насці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ "Пастаяннае Мінск
у карцінах А.Наліваева".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі
раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір
новы" (фотавыстаўка).
■ "Таварыства
перасоўных мастацкіх
выставак. XXI стагоддзе
(Санкт-Пецярбург)".
■ "Баль Залатога веку.
Мір" (гістарычны касцюм).
■ "Пад мірным небам
маладая Беларусь"
(жывапіс Аляксея
Панцюка-Жукоўскага).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Ака-
дэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія
паводле казак Якуба Коласа.
■ "Шляхам Янкі Купалы
да Якуба Коласа"
(у філіяле "Мікалаеўшчына",
у Мемарыяльнай сядзібе
"Смольня").
■ Выстаўка да 130-годдзя
з дня нараджэння Якуба

Коласа "Якуб Колас —
народны паэт Беларусі".
■ "Таямніцы Дома
Песняра".ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя
"Шляхі" з праглядам
роліка ў 3D-фармаце.
■ Выстаўка "Айчынная
вайна 1812 года
ў сюжэтах сучаснага
мастацтва" са збору
Пушкінскага запаведніка.
■ Цыкл музейна-
педагагічных заняткаў
з элементамі тэатралізацыі
"Дзядзька Янка, добры
дзень!" для дзяцей
малодшага школьнага
ўзросту і сямейнага
наведвальніка.
■ Рэкламная гульня
"Музейныя лабірынты".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалеж-
насці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "1812 г. Вайна і мір".
■ Акцыя
"Тыдзень у музеі".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Старадаўнія гарады
Беларусі ў кнігах
і артэфактах"
(да 1150-годдзя Полацка).
■ "3 кутка жаданняў"
(прысвечана творчасці
Янкі Купалы).

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! РАСПАЧЫНАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ 2013 ГОДА!

Падпісныя індэкс:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякункі паэтычных
нябёс" (пра жанчын-
пісьменніц).
■ "Васіль Быкаў. Шлях,
вызначаны лёсам"
(жыццё і творчасць).
■ "Паэт з Нарачанскага
краю".
■ "Ходзіць Сон ля
вакон..." (прысвечана
беларускай перадачы
"Калыханка").
■ "А.П. Чэхаў. Лінія жыцця"
з фонду Дзяржаўнага
літаратурна-мемарыяльнага
музея-запаведніка А.П. Чэхава
"Меліхава" (Расія).

■ "Бацька, сын,
унук... Творчасць сям'і
Масленікавых".

■ "Плыві па Палаце"
(выстаўка работ
скульптара Аляксандра
Шапо).

■ "Петрыкаўскі роспіс"
(дэкаратыўна-прыкладное
мастацтва).

■ "Да 200-годдзя
перамогі Расіі
ў Айчынай вайне
1812 г."

■ "Кола агню"
(па выніках пленэру
"Арт-Жыжаль-2012").■ Антыкварыят
з прыватнай калекцыі
Сяргея Пуціліна.

■ "Кульгавыя
прадметы"
(Дамавая царква,
паўночны рызаліт палаца).

Выстаўкі:
■ "Свет класікі"
(звыш 80 арыгінальных
твораў выданняў XIX ст.,
якія ўваходзілі ў кніжны
збор князёў Паскевічаў).■ "Класікі беларускага
жывапісу XX ст."
(выставачна-адукацыйны
праект).

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".

■ Выстаўка пастэлі
Валерыя Ражнова

"...Прыбліжалася до-
вольна скупная пора;
Стоял ноябрь уж
у двора".

■ Куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад

Свет субтрапічных
раслін і жывёл.

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

■ 8 — "Зала чакання" А.Хадоскі
(Вечары сучаснага балета на Малой
сцэне).

■ 8 — "Багема" Дж.Пучыні.
■ 9 — "Жарсці (Рагнеда)"
А.Мдзівані.

■ 11 — "Alma mater прысвячаем..."
(гала-канцэрт да 80-годдзя Белару-
скай акадэміі музыкі).

■ 12, 13 — "Рамэа і Джульета"
С.Пракоф'ева.
■ 10 — "Выдатных песень гучан-
не" (Музычныя вечары ў Вялікім).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 327 60 81.
На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"

■ 10 — "Гендэльбах" П.Барца.
■ 12, 13 — "Самотны захад"
М.МакДонаха.
На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў:

■ 10 — "Вячэра з прыдуркам"
Ф.Вэбера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск,
вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

■ 8 — "Адамавы жарты"
(камедыя) С.Навуменка.
■ 9 — "Адэль" (гісторыя каханья)
Я.Таганова.

■ 6 — "Адвечная песня" (музычны
спектакль) паводле Я.Купалы.

■ 11, 12 — "Дажыць да прэм'еры"
(камедыя) М.Рудкоўскага.
■ 14 — "Нязваны гошч"
(меладрама) С.Бартохавай.

■ 15 — "Янка Купала. Кругі раю"
(гістарычная драма) С.Навуменка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 8 — "Айбаліт-2002" І.Левіна.
■ 8 — "Блакiтная камя" К.Брайтбург.

■ 9 — "Прыгоды брэменскіх
музыкаў" Г.Гладкова.
■ 9 — "Бабін бунт" Я.Піцкіна.

■ 11 — "Праўдзівая гісторыя
паручніка Ржэўскага" В.Баскіна.

■ 12 — "Сільва" І.Кальмана.
■ 13 — "Жызэль" А.Адана.
■ 14 — "Вестсайдская гісторыя"
Л.Бернстайна.

■ 15 — "Чароўная лямпа
Аладзіна" М.Самойлава.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 9 — "Марозка" М.Шурынавай.